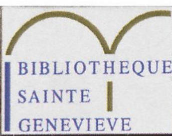

cm 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

BIBLIOTHEQUE
SAINTE
GENEVIEVE

FEM SPORTSMÄNS RESA

TILL

KONTINENTEN

Berättad

af

Två af dem.

→ Sommarminnen och Dagboksblad. ←

Andra upplagan.

HELSINGFORS,
G. W. EDLUNDS FÖRLAG,
1886.

Helsingfors,
Hufvudstadsbladets tryckeri, 1886.

Företal till andra upplagan.

Det synnerligen välvilliga emottagande som från allmänhetens sida kommit vår lilla bok till del, yttrande sig bland annat deri att första upplagan inom loppet af föga mer än en vecka blef slutsåld, har föranledt dess framträdande i en andra upplaga. Att härvid beträffande särskilda omständigheter, som ursprungligen legat till grund för arbetets publikation, upprepa hvad i samband med första upplagan redan anförts, ha vi trott vara öfverflödigt. Dock anse vi oss böra framhålla att dessa dagboksanteckningar från början varit afsedda för en trängre krets än offentligheten, om än de talrika enskildheter, som bära vittne härom, med hänsyn till den genomgripande omgestaltning deras aflägsnande hade påkallat, merändels fått kvarstå oförändrade.

Af särskild anledning må tilläggas att der under berättelsens gång en eller annan detalj icke är att tagas efter orden, sådant lätteligen framgår ur stilen och sammanhanget, då deremot alt som på något sätt hänför sig till våra rön under resan eller står i sammanhang med dess ändamål helt enkelt är en relation af fakta.

Slutligen tillåta vi oss uttala den förhoppning, att vår lilla bok äfven fortfarande måtte få räkna sig till

godo hvad som hittills tvifvelsutan varit egentliga orsaken till dess framgång, — det allmänna intresset för en sak, hvars bästa också „Fem sportsmäns resa“ i sin mån är afsedd att främja.

Helsingfors i april 1886.

Författarne.

Inledning.

Noga räknadt voro vi icke fem, utan sju; men som endast fem af oss fullföljde resan i dess helhet, och detta antal dessutom synes vara alldeles tillräckligt för att uti rubriken angifva ett kollektivbelopp, hvari äfven sju efter omständigheterna och under berättelsens gång bekvämligen kunna inbegripas, har ofvanstående öfverskrift synts vara tillfyllestgörande.

Företagets anledning var att Helsingfors Gymnastikklubb beslutit, dels med egna medel dels med af staten för ändamålet anslagna stipendier, till de under juni och juli månader inträffande internationela gymnastikfesterna i Antverpen och Dresden utsända fyra sina medlemmar såsom den finska gymnastikens representanter.

Ursprungligen skulle klubben endast skicka två „för att se och lära", såsom Tidning för Idrott uti referat af beslutet uttryckte sig, alldenstund någon inbjudning till aktivt deltagande icke ingått. Penningar för dessa tvås resa anskaffades hufvudsakligen genom en af klubben arrangerad soirée annan dag påsk. Sedan emellertid i medlet af maj en inbjudning till deltagande uti turnfesten i Dresden emottagits, beslöt man försöka sig på ett offentligt uppträdande inför Europa. Programmet hade man färdigt ifrån senaste uppvisning och ytterligare inöfvadt efter de tre representationerna under en i maj månad företagen resa till Tavastehus, Tammerfors och Vasa. Men på tu man hand kunde det ej gerna exekveras. Statens allsmäktiga hjelp måste således sökas för

att möjliggöra åtminstone fyras uppträdande. Ansökan inlemnades; den bifölls; och vordo så fyra af klubbens medlemmar utsedda att ibland all verldens bästa gymnaster föra den finska ungdomens talan och i mån af sin förmåga vittna om på hvad sätt man i den aflägsnaste norden uppfattar och tar del i denna gren af menskligt kulturarbete.

Dessa fyra representanter förekomma uti närslutna dagboksanteckningar under följande namn:

1:o *Gösta,* så kallad af far och mor i döpelsen och bibehållande i det offentliga och enskilda lifvet denna benämning till skilnad från två bröder med det gemensamma tillnamnet „Vasse". Ledare vid uppvisningsresan till Vasa och följaktligen sjelfskrifven kommendör vid det tillämnade uppträdandet i Dresden. I sången förevigad såsom „Gudarnes älskling på räck och på barren". Innehar medalj för gymnastikfesten i Stockholm 1882. För öfrigt något tankspridd, af obekant, dock icke oanad anledning.

2:o *Kurre,* den senaste Vasagenerationens gymnastiska uppfostrare och aktad inom klubben för denna sin förtjenstfulla verksamhet. Har liksom Gösta Stockholmsmedaljen. Ansågs dåförtiden öfvervägande skicklig i hopp och kallades af sådant skäl „stritsen". Detta namn har dock småningom fått vika för det intet sägande Kurre, hvars historiska etymologi torde förbli Vasa skolas outransakade hemlighet, och som kritiklöst antagits af klubben. Är österbottning till dialekt och skaplynne. Gör dagboksanteckningar under resan, dels för egen skull, dels för att kunna visa sin pappa att han ej rest förgäfves.

3:o *„Saxen"*, så benämd vida mera af namnlikhetsskäl, än för att han skulle hafva annat än två ben gemensamt med detta hvassa och klipska verktyg. Af sina föräldrar har han fått namnet Uno, hvilket icke kan undgå att synas omotiveradt, då han, långt ifrån att vara ett unicum inom familjen, vid sin födelse redan hade sju bröder framför sig. Är också vasabo och innehar nyssvunnen kandidatgrad, förskräckligt hårda näfvar samt flamma i Vasa.

4:o *Lill-Vasse*, Göstas broder, expeditionens yngste men störste medlem, till åldern mellan 18 och 19; är nyssblifven student och ständigt glad, har lockigt hår och framtiden framför sig.

Till dessa fyra officiella delegerade anslöto sig från början frivilligt

5:o *Brand*, icke Ibsens hjelte, och ägande med honom föga gemensamt. Utom att också han är ledamot af Helsingfors Gymnastikklubb, innehar Brand laudatur i historia och estetik, d. v. s. hvad man kallar humanistisk bildning. Kan alla språk och är den mest bereste i sällskapet, samt har komponerat en marsch. Förblef under hela färden bolaget trogen och nämnes derför framför

6:o *Menniskan*, resande till Antverpen med akademiskt stipendium i gymnastiskt-pedagogiskt ändamål. Benämningen en under färden utbildad, nära till hands liggande utvidgning af härledningsstafvelsen i hans namn. Är för öfrigt i alla stycken ett godt exemplar af sitt species samt dessutom en öm familjefar. Hörde för några år sedan till klubben, samt innehar i likhet med Gösta Stockholmsmedaljen, men i motsats till honom obestridliga mustascher;

Slutligen,

7:o *Movitz*, klubbens mångförtjente, ärorike stiftare, ledare och vän. Känd på sångens vingar i vida kretsar. Reser ut för att på embetets vägnar studera gymnastik och brandväsende. Anslöt sig senast till sällskapet och lemnade det tidigast. Nämnes af sådant skäl sist, ehuru han af alla andra tänkbara skäl bort nämnas först.

I KAPITLET.

Stockholm.

Den 7 juni. Denna dag, en söndag, kl. 7 på kvällen låg det för post och passagerare bekvämt och elegant inredda ångfartyget „Hangö“ vid kajen i Helsingfors, och det lika bekväma och eleganta ångfartyget „Norra Finland“ i Vasa, båda beredda till afresa. Tre af expeditionens medlemmar, nämligen Brand och Vassarne (d. v. s. Gösta och hans bror), ha valt förstnämda fortskaffningsmedel för att öfver Stockholm resa vidare. Menniskan beger sig, fruktande sjösjukan, per jernväg till Åbo och träffar dem der. Vasaboarne åter färdas direkte per „Norra Finland“ till Stockholm. Som den gemensamma expeditionen således först från och med ankomsten till Sveriges hufvudstad kan dateras, öfverhoppa vi alla detaljer från de resp. ångbåtsresorna, som alla gingo lyckligt och äfventyrslöst. Antecknas må blott att kapten Andstén, Hangös befälhafvare, icke för ros skull hedersmedlem af gymnastikklubben, bjudit de två officiela delegerade från Helsingfors på fri resa.

Den 9 juni. Stockholm. Kl. 11 på dagen anlände Kurre och „saxen“ med „Norra Finland“; kl. 1 Menniskan, Brand och båda Vassarne med „Hangö“. Krya och glada konstaterade de sistnämda de förstnämdas närvaro på stranden. Handgripliga helsningar med kamraterna, som man icke träffat sedan Vasaresan. Tullbehandlingen af våra rena skjortor, löskragar o. s. v. ytterst liberal. Sedan den undanstökats, satte sig Brand i en droska

och for af. Han skulle nämligen, i motsats till de öfriga, ej bo på ångbåten, hvilken kapten Andstén välvilligt nog stält till vår disposition, utan hos slägtingar i staden. Att döma af det antal sådana han veterligen och enligt egen uppgift äger på orten, väntar sig ingen att under vistelsen i Stockholm få se honom annat än möjligen åkande förbi med visitkortsfodralet i högsta hugg eller i hvit halsduk på väg till middag.

De öfriga stämde möte på Mosebacke kl. $^1/_2$ 3 och träffades der ganska riktigt. För middagen på detta ställe kunde man antingen genast lösa sig en biljett giltig för hela dagen, med aftonföreställning på varietén och alt, eller betala middagen särskildt. Menniskan, i egenskap af besinningsfull och stadgad familjefar, köpte ingen dagsbiljett. De öfriga tänkte „Pengar äro blott chimärer“ och köpte fullständig biljett. Följden var att Menniskan fick betala mera för blotta middagen, än de andra för alt sammans, fick lösa särskild biljett till varietén, råkade dervid af misstag betala dubbla beloppet och fick af kyparen orätt och ovett tillbaka på punsch.

Ack, rättvisan i himlen bor,
Ej på vår snöda jord,
Det är, som jag för visso tror,
Ett sant profetiskt ord.

Ty dygden får sin lön, javäl,
Så oss moralen lär;
Men nog kan man ha mycket skäl
Att fråga hvar? och när?

Senare på kvällen, då, under tonerna af „Tuoll' on mun kultani“ (möjligen våra finska studentmössor till ära), afsjungen af etablissementets primadonna, en butelj punsch hunnit blifva på fem man hand mer än till hälften utdrucken, dunkade någon den andäktigt lyssnande Gösta i ryggen. Det var Brand, som lyckats förskaffa sig en timmes ledighet mellan middagen hos sina slägtingar och en aftonvisit hos andra sådana, och nu slog

sig ned vi det gemensamma bordet. Denna timme och dertill en god del af aftonen, äfven sedan Brand åter dragit åstad till sin verksamhet, tillbragtes i angenäm sinnesstämning under beskådande af publiken, och särskildt dess damer, som visserligen icke hörde till den gamla adeln, och under lyssnande till toner, som visserligen icke härrörde från de gamla mästarne. I ett oxöga satt allas vår kapten. Annars sågs ingen bekant.

Vi kvarstannade till representationens slut för att sedan i all stillhet gå hem. Huru det var, föreslog emellertid någon på återvägen en liten upptäcktsresa uti den gamla stadens gränder. Till vår stadgade äkta mans lifliga förskräckelse antogs förslaget med acklamation. Skrämseln var dock oförtjent, i ty att efter en timmes ströftåg, hvari debauchen uteslutande representerades af en kopp te uti Strömparterren, expeditionens medlemmar vaggades till stilla ro uti den för de oafbrutet fram och åter kilande små ångsluparnas svallvågor uti lindrig rullning sig ständigt befinnande ångaren „Hangös“ trånga men hemtrefliga hytter. Och vardt så af afton och morgon vår resas första dag.

Den 10 juni. Kl. 11 till Nationalmuseum. Man behöfver ej säga mera, för att den som känner till de stora städernas konstskatter och den njutning deras beskådande skänker den dervid ovane, skall i andanom se oss inemot kl. 4, då museets portar stängas, bleka och förstörda vackla till närmaste middagsställe. Somliga af oss ha deltagit i Achillesstäflingen i Helsingfors och lupit $^1/_4$ engelsk mil på 57 sekunder, andra ha åkt på skridskor en engelsk mil på 3 minuter 24 sekunder och ännu en annan uppger sig, ehuru det betviflas af de öfriga, ha läst Klopstocks „Messias“ på originalspråket från perm till perm; men så i grund utmattade som nu, ha vi dock säkerligen aldrig skådats af menskligt öga.

I stället känna vi emellertid nu skön konst för en lång tid framåt, ty vi ha granskat hvarenda tafla, byst eller staty och sökt lägga konstnärernas födelse- och dödsår på minnet, samt blickat på alla porslinsvaserna och dem af fajanstallrikarna, som icke, af välbetänkt

omsorg om de besökandes goda smak, hade blifvit upp- och nedvända. Att genast i första taget blifva fulländad konstdomare, går dock icke så lätt. Det hände också, när vi väl efter middagen på Hamburger Börs i allsköns ro sutto uti Berns' salong, och ett glas punsch piggat upp lifsandarna, att „saxen" tog dristighet till sig och begynte i ett längre, motiveradt andragande, dervid blygsamt sekunderad af Lillvasse, nedgöra Rubens' „Susanna och domrarne" äfvensom Jordaëns' „konung Kandaules visande sin gemål åt en vän". Men det skulle han icke ha gjort, ty Brand har studerat estetik. Tåligt inväntande framställningens slut, lyckades denne straxt derpå i en handvändning få alla dess svaga punkter blottade, och ådagalade med ett medlidsamt löje och fullgiltiga bevis att de båda talarne ej begrepo sig ett dugg på konst, att Susanna var den sanna konsten och att om de ej beredde sig på att få se „värre" saker utomlands i gallerierna, det ej var värdt för dem att resa vidare. Hans seger var fullständig och förkrossande; det kunde icke blifva fråga om någon vidare polemik; man gick öfver till andra ämnen, och våra yngste fingo inhemta, om de ej gjort det förut, huru föga den s. k. naturliga smaken är att lita på såsom vägvisare för den, som stält sitt mål högst uppe på höjderna af vår tids civilisation.

På e. m., såsom sagdt, Berns' salong. Punsch, Cederlunds söner, sådan som man hemma i H:fors ej får annat än någongång om våren på de första Stockholmsångbåtarna, i fall lyckan råkar vara nog blid att låta en öfvertala restauratrisen att ro fram dermed och förmå styrmannen att låta en få sitta kvar. Utmärkt musik dertill af Meissners kapell. Stockholm är gratismusikens stad. Hvart man än kommer ljuda orkestertoner emot en. I Berns' salong spelar Meissner, hos Blanch Svea garde, på Hasselbacken andra gardet, i Strömparterren österrikiska gosskapellet, Mosesacke och Djurgårdsvärdshusen att förtiga. Den genuina stockholmaren är inför främlingar stolt öfver detta musikaliska öfverflöd, men får han råda sig sjelf så flyr han med en lättnadens suck sin väg till somrarna; och man må

bekänna att äfven för den ifrigaste musikentusiast, och kanske allra mest för honom, det i längden måtte blifva ohyggligt att i hela staden knapt kunna finna den aflägsna vrå, der man i fred finge existera en stund utan ackompanjemang af „Lilla helgonet“ eller „Gasparonevalsen“. Detta för stockholmarnes räkning. Vi främlingar voro förtjusta öfver all denna spiritus-musik, och om vi lemnade Berns' klockan 9, så var det endast för att hos Blanch ännu hinna höra sångsällskapet Pitzinger ifrån Pustherthal uti Tyrolen.

En liten sexa på Opris, och sedan en sommarnatt härs och tvärs uppå gamla Stockholms gator. Det senare hade vi försökt redan i går. Men nu hade vi en infödd, bildad stockholmare i vårt sällskap som cicerone, och detta gaf färden en väsentligen annan karaktär. För intrycket af det hela och säkerligen också för vårt framtida minne af denna natt var belysningen väsentligen bestämmande. Der låg Stockholms slott i sin sekelgamla, evigt unga skönhet, der låg Riddarholmskyrkan med sitt krokantorn och inneslutande våra stoltaste minnen, der steg Sergells Gustaf III fram med dansande steg på Skeppsbron, der red Carl XIV Johan vid slussen, der låg Mosebacke med fönstren ännu glimmande af aftonrodnaden i norr och hissen tyst och overksam efter dagens värf, alt omstråladt af detta sommarnattens milda jus, så rent och utan skuggor, så förskönande och idealiserande. Vi gingo längs jernvägsbron, veko in på Strömsborg, der vi, skam till sägandes, voro profana nog att vilja beställa oss ett parti käglor, fortsatte, sedan detta lyckligtvis misslyckats, vår väg till Riddarholmen och veko så in till staden. Hvad kosa vi sedan följde är ej godt att minnas och betyder också föga. Hufvudsaken är att vi fingo se det gamla Stockholm i en dager och under en stämning, som gjorde ett djupt intryck på alla. Stortorget, der blodbadet under Kristian tyrann ägde rum, S:t Gertruds kyrka, härstammande från hansetiderna då tyskarne ännu hade makten uti de nordiska städerna; huset med kanonkulorna fastsittande i hörnet; Kolmätargränd, der redan på Bellmans tid Movitz var med på eldsvådor;

alt detta framstod uti den magiska halfdagern och under den fullständiga tystnaden i den helt och hållet folktoma, ja t. o. m. polistoma nejden, som en uppenbarelse från forna tider. Man tyckte sig stå ansigte mot ansigte med gångna tidehvarf, och när klockan slog ett uti S:t Gertrud, kunde det lika gerna ha varit det slag, som förkunnade Gyllenstiernorna och 80 andra af Stockholms främste medborgare deras sista dag, eller tredje Gustaf begynnelsen af det gustavianska tidehvarfvet under den minnesvärda augustinatten, då beslutet fattades om den revolution som räddade Sverige, eller . . . .

Nu behöfde man visserligen icke annat än titta till nästa hörn för att få se Thingvallabolagets och Allanliniens konkurrerande annonser om billigaste ångbåtslägenhet för emigranter till Amerika och dermed vara fullt inne i nutiden igen. Några djupare reflexioner med anledning af denna kontrast vet man icke att någon af oss skulle ha gjort. Åtminstone uttalades de ej högt, och ha således gått förlorade för efterverlden. Men ögonblicket var verkligen sådant att sannolikt alla mer eller mindre medvetet stodo under intryck af samma idékombinationer, och Kurre var säkerligen stämningens rätta tolk för ögonblicket, då han sakta för sig ur Topelius citerade:

O Mälarstad, hur du skiftat öde,
Ditt åskmoln tynar i vårregn af,
Och dagens flyktiga löjen dansa
Med sidensko öfver hjeltars graf.

Den 11 juni. Väderleken, denna så ytterst vigtiga faktor uti totalintrycket af en resa, har tills vidare blifvit i dagboken oberörd, tvivelsutan af intet annat skäl, än att derom öfver hufvud ingenting godt funnits att säga. Principen „bättre tiga än illa tala“ är fullt acceptabel åtminstone i de sällsynta fall, då man, såsom här, genom att tala illa om den ena ändå alls icke kan fröjda den andra, och på sådan grund förbigås vädret

alt fortfarande med tystnad, hvadan det således kan stå en och hvar fritt att tänka sig oss ätande vår tarfliga frukost af fem ägg per man jämte åtföljande kaffe med smör och bröd på Strömsborg, sökande skydd för en molnfri himmels glödande solstrålar, hyrande med känbar peningeuppoffring stadsbud för att bära hem till ångbåten våra ytterrockar och fåfängt suckande efter en vindpust, vore den än mild som en sjelfkritik och svag som „saxens“ försök att se obesvärad ut när man råkar tala om vissa flickor i Vasa.

Någon bland dem i sällskapet som varit i Stockholm förr,· det torde ha varit Brand, erinrade sig att utsigten från berget invid krigshögskolan å Marieberg var någonting af det vackraste man kunde få se i Stockholm eller dess omgifningar, och förslaget att begifva sig dit antogs efter en lätt seger öfver en kontraproposition gående ut på att först bestiga Belvedere i Djurgården. I allmänhet torde det beröm kunna egnas oss, att tills vidare våra sex viljor icke gjort sig på något synnerligt stridigt vis gällande. Har något förslag med utsigt att antagas blifvit af den ene framstäldt, så har sådant icke omedelbart föranledt de fem andra att påyrka hvar sitt motsatta förslag, utan har snarare en eller annan fullgången plan med berådt mod af sin upphofsman kväfts redan i födelsen, för att icke förekomma en enig sammanslutning till gemensamma företag. Det kan visserligen vara förhastadt att redan nu rosa våra ömsesidiga kvalifikationer såsom reskamrater, då de blott under två dagar varit satta på prof, men en god varsel är det för framtiden och lofvar att komma deras spådomar på skam, som icke velat tro på hållbarheten af ett så manstarkt resbolag. Det var således klart att vi skulle till Marieberg, och af Stockholms Dagblad fingo vi också snart nog veta platsen och tiderna för affärden per ångbåt. En stötesten fans dock ännu att öfvervinna. Gösta hade nämligen inga stöflar. Att utan skodon, men med finsk studentmössa på hufvudet ge sig af till Marieberg per ångbåt på en tätt trafikerad led och med utsigt att komma hem till fots, lät sig icke göras. Skodon måste således anskaffas, det var tydligt.

På hvad vis den förefintliga bristen uppstått, torde aldrig tillräckligt ha utredts, och hvari den noga taget bestod, icke heller, ty att han i det afgörande ögonblicket hade stöflar, bottiner eller skor på fötterna, kan konstateras; men det angår egentligen ingen annan. Hufvudsaken är att vi kommo fram till en skobod och der aflemnade Gösta, hvarefter vi, turvis aflösande en vaktpost i närheten af butiken, för att Gösta som är tankspridd icke måtte oförmärkt echappera, gjorde så många slag fram och åter längs hela Österlånggatan att vi ännu på kvällen kunde alla bodskyltarna utantills både framifrån och bakifrån och att vi enligt beräkning af „saxen“ och Kurre, som äro matematiker, bekvämt hade hunnit åka rundt hela staden på ringbanan och ändå, såsom vi också gjorde, uti närmaste handskbutik genomsöka hvarendaste låda för att finna ett par handskar tillräckligt vidsträckta för „saxens“ händer.

„Saxen“ uti blekgula „gants de Suède“ är också egentligen under denna resa den första oss mötande, omisskänneliga fläkten af Europa.

Tiden går, den kan ej annat, säger Braun, och hur det var, kom också Gösta slutligen fram, iförd ljusblåa tygskor med gula läderornament, möjligen en fint tänkt hyllning åt den svenska patriotismen, men för ingen del påminnande om hvad folk under vanliga förhållanden i vårt århundrade plägar använda såsom fotbeklädnad. Detta skulle dock icke vidare fördröja vår Mariebergsresa, och vi gåfvo oss af ned till hamnen. Under vägen anmärkte Gösta att om han haft litet mera tid på sig, han tvifvelsutan hade kunnat utvälja ett par skor, både till färgen mindre pretentiösa och till omfånget mera passande än dessa, som faktiskt voro så mycket för stora att de vid hvart steg klafsade snarlikt de lädergaloscher våra fäder plägade använda på 60-talet. Uteslutande uppfylda af åtrå att ändtligen få se vår utflykt realiserad, sökte dock Menniskan och Kurre i ädel täflan intala honom att skorna alls icke sågo för stora ut, att ingenting på resor kunde vara behagligare än att ha fötterna bekvämt logerade, att färgen var både

delikat och tilltalande, m. m. d. som naturligtvis helt och hållet stred mot deras bättre vetande.

De öfriga, delande Menniskans och Kurres önskningar, sade ingenting, och vi hastade ned till båten, som var i begrepp att lägga ut, då Brand, troende sig säker för alla eventualiteter, i sista ögonblicket icke kunde undertrycka en spefull antydan om att Gösta i värsta fall möjligen direkte och oberoende af ångbåten kunde navigera till Marieberg uti sina nyförvärfvade blågula gondoler; eller någonting lika kvickt. Detta var alt som behöfdes för att till handling mogna Göstas redan groende beslut att dock ännu, så länge möjlighet fans, söka få skorna ombytta; det skulle nog lyckas, blott han finge tid på sig att välja; de öfriga skulle fara på bara; om en stund vore han i vagn dem till möte vid Marieberg.

Färden var förtjusande, och Menniskan såg sig slutligen föranlåten att söka stäfja Lillvasses hänryckning, hvars högljudda beskaffenhet lockade ett löje på samtliga medpassagerares läppar.

Att vi hoppade i land innan ångbåten lagt till, behöfver alls icke påpekas. Det tyckes hos de fyra utvalda representanterna för Helsingfors Gymnastikklubb innebo en föga resonnerad, men icke dess mindre lifligt känd uppfattning af att, då de nu engång i slik egenskap äro utsända, det också nu och då, när sådant utan ostentation låter sig göras, kan få komma fram hvad de duga till; och hvad de fyra göra, äro naturligtvis de öfriga för goda att visa sig icke vara i stånd till. Den första yttringen af berörda uppfattning har varit att vi på vägen till Stockholm för det mesta stodo på händerna på staketet invid lastrummet å ångbåten, af brist på tillåtelse från befälets sida att under rådande sjögång få göra det på den yttre relingen. Märkvärdigt nog gjordes alldeles detsamma både på „Norra Finland“ och „Hangö“, vittnande om i hvilken grad medlemmarne af H:fors G:klubb äro besjälade af en solidarisk kamratanda. Ur probabilitetssynpunkt är det ett mirakel om vi komma hem med hela armar och ben; men man skall icke sörja den gryende dagen förut. Anlända till top-

pen af berget försjönko vi omedelbart i en stum beundran af den hänförande utsigten, hvilket emellertid endast var att göra en dygd af nödvändigheten, i ty att ingen af oss på en minut var i stånd att få fram ett ljud efter den ursinniga kapplöpning som bragt oss dit upp. Utsigten var verkligen obeskrifligt vacker, och vi rekommendera den åt enhvar som besöker Mälarens sköna drottning. Artiga menniskor funnos också der, liksom öfveralt i Sverige. Åtminstone kom en herre genast fram, som med förbindliga ordalag uppmanade oss att begagna en honom tillhörig marinkikare. Hela hans utseende förbjöd oss att tänka på drickspengar, och då vi efter ett långvarigt och allsidigt kikande tacksamt återstälde honom hans instrument, sågs ej en min i hans ansigte tyda på ersättning. Det var således ett bevis, för öfrigt icke det första under resan, på svenskarnes allbekanta höflighet mot utländingar och särskildt mot finnar.

Som vi ansågo oss ha sett nog af Marieberg i betraktande af att vi skulle resa i kväll kl. 6 och det under de få timmar som återstodo oss ännu fans så mycket annat kvar att beskåda, och som det vidare uppenbarligen icke skulle löna sig att vänta på Gösta och hans skor, gåfvo vi oss till fots i väg till staden, för att derifrån per spårvagn fortsätta till Djurgården och Belvedere. Ingenting äfventyrligt hände under vägen, men det kan förtjena antecknas såsom ett bevis på resors optimistiskt lifvande inverkan på organismen, att Lillvasse under samtalets lopp alldeles *bona fide* begynte orda om den långa torkan. Nu hade det visserligen också varit uppehållsväder hela denna förmiddag, men under de två föregående dygnen ha vi icke sett en torr sol, och vägens beskaffenhet nödde oss gång efter annan att till vattenpussars klargående göra längdsprång ifrån 6 till 16 fot, alt efter råd och lägenhet. Detta fall antecknas endast af rent vetenskapligt intresse och vi ha tänkt utan ersättningsanspråk ställa det jämte alla erforderliga detaljupplysningar till vederbörande psykologers förfogande. På ett fullt friskt och ostördt nervsystem synes denna resornas inverkan i optimistisk riktning, såsom i förevarande fall, stundtals kunna framkalla yttringar gränsande till galen-

skap, men för folk som af en eller annan orsak äro missnöjda med sig sjelf och hela verlden, borde, såsom ur nyssanförda erfarenhetsrön framgår, af en liten tripp alt vara att vinna. Det är sjelffallet att Lillvasse under dagens lopp fått „äta upp“ sin långa torka, men mindre ursäktligt är att detta städse skett med en raffinerad grymhet, som, ifall den gält hundar eller kaniner på patologicum i Helsingfors, omedelbart skulle haft stämning af djurskyddsföreningen genom öfverkonstapeln Kärnä till följd, och hvaraf tiondedelen varit mer än nog att förmå en vid det för tidsenlig humanitet berömda centralsanatoriet å Sörnäs internerad medborgare att med förtrytelse anhålla om sitt ögonblickliga entledigande.

Vi voro redan under ett sakta regn, som just begynte falla, ett godt stycke inne på Kungsholmen, då vi på afstånd varsnade Gösta nalkande sig till fots. Att han hade nya skor, kunde icke betviflas. Färg och modell voro visserligen desamma som nyss, medan deremot nummertalet måtte ha varit ofantligt mycket lägre, eftersom hans gång redan på afstånd omisskänneligt förrådde det tillstånd man figurligt taladt kan sägas befinna sig i efter det man under en följd af år regelbundet har tecknat aktier uti skridskoklubben, roddklubben, simskolan och andra lönande företag, till sammanlagdt tredubbla beloppet af sitt årsanslag.

Vi låta förhänget falla öfver detta Göstas skodramas återstående akter; men skulle någon titta i hålet på ridån, så finge han ännu se Gösta schackrande bort sina blågula pinoredskap för fem kronor åt Menniskan, som har små fötter och dessutom en liten son, som i nödfall kan få begagna skorna. Faktum är att Gösta sedermera bevisligen icke gjort annat än köpt skor under de återstående fyra timmarna i Stockholm.

Betjenande oss af den svenska hufvudstadens utmärkta kommunikationsmedel voro vi en stund härefter högst uppe på toppen af Djurgårdens Belvedere. Det är öfverhufvudtaget fåvitskt att söka beskrifva hvad som är vackert att ses, och i närvarande fall vore sådant rent af ett helgerån. Den svenska solen, tydli-

gen finnande sig vis à vis oss under de senaste dagarna ha gått väl långt uti tillbakadragenhet, trädde nu till vår stora förtjusning fram ur brustna skyar. Den som skådat panoramat från denna plats, må tänka sig, om han kan, hvad som tedde sig för vår syn. Beskrifvas kan det ej, och vi som voro der glömma det aldrig.

Några timmar derefter, tillbragta, af Brand naturligtvis på afskedsvisiter, af de andra delvis under en gemytlig middag på Hamburger Börs, sutto vi, välförsedda med alla dagens tidningar och annan värdefull reslektyr, samt åtföljda till stationen af vinkande vänner, instufvade i en andra klassens vaggong å kurirtåget Stockholm-Malmö. Lokomotivet hvisslade, tåget satte sig i gång, och efter hand begynte den sköna Mälardrottningen försvinna från våra blickar. Ej utan vemod stodo vi i fönstren, eftersinnande under hvilka förhållanden vi härnäst skulle återse Stockholm; ty att vi på återfärden ej komme att taga denna väg, det visste vi. Men som vi hade hela resan framför oss, så fans der begripligtvis ej rum för någon djupare melankoli. Ett undantag utgjorde dock Kurre. Han hade olofligen dragit sig in i en 1:sta klassens kupé och kunde derstädes genom dörren varsnas stående så blek och härjad och med blicken så fånigt stirrande mot rymden, att Menniskan, som studerat något medicin, ögonblickligen diagnosticerade en allvarsam och oroande störing af samtliga lifsfunktioner. Under den närmaste halftimmen förblef han i enslighet och gaf ej ett ljud ifrån sig till svar på våra rop, hvadan det slutligen oss emellan endast var fråga om huruvida vi efter den numera oundvikligen nödig befunna återfärden till Stockholm direkte från Nässjö, skulle inlogera honom på Sabbats- eller Konradsberg. Men plötsligt kom Kurre till vår stora hugsvalelse åter fram, och befans orsaken till hans momentana sjukdomstillstånd röjd genom en ur fickan framstickande lapp med följande derå antecknade rader, af hvilka särskildt andra strofens djupt erotiska grundmotiv endast för den uti förhållandena inkomne framstår fullt förklarligt:

O, Stockholms stad, farväl, mitt hjerta gråter
När jag skall slitas ur din väna famn,
Ty resan hem går via Köpenhamn,
Och hvem vet då när vi få träffas åter.

Jag saknar Stureplan och Esplanaden,
Molins fontän och Carl XII:s torg,
Och fins det nånting bättre än Strömsborg
Så är det endast — Vasa-Gamlastaden.

Dock skall jag minnas dina torn och tinnar,
Din Blanch, din Berns, din ström, ditt slott, din hiss,
Och rådde jag mig sjelf, så blef, var viss,
Du sköna aldrig af med dina finnar.

II KAPITLET.

Köpenhamn.

Den 12 juni. En sömnlös natt. Visserligen tilläts det oss af den hyggligaste bland konduktörer att stiga in uti 1:sta klassens vagn, då det ej fans plats nog att sträcka ut sig i andra. Men saken blef icke deraf bättre, ty sofforna voro uppenbarligen icke ämnade till liggplatser för fullvuxna personer, (det var ju också icke sofkupé), i ty att de voro föga öfver två alnar långa. Brand påstod nog med största bestämdhet att de gingo att dragas ut, så att man bekvämt kunde reda sig en bädd på tvären öfver dem båda, men detta har icke kunnat bevisas. Tvärtom försökte Gösta, „saxen" och Lillvasse, tilltalade af denna idé, hvar i sin tur att draga ut soffan, och hade de ej i tid varnats af ett starkt knakande ljud i väggen, så skulle det utan all fråga lyckats dem att få soffan utdragen, men på ett sätt, som visst icke varit förenligt vare sig med våra

afsigter, eller kongl. svenska jernvägsstyrelsens goda minne. Ännu i denna stund föresväfvar det oss alla som om der dock till slut någonstädes måste ha funnits någon mekanism, förmedlande de båda soffornas närmande till hvarandra, något „Sesam, öppna dig", hvarefter en sybaritisk hvila på svällande kuddar hade väntat oss. Men det gifves mellan himmel och jord ting som icke fem studenters och en yngre universitetslärares filosofi mäktar utgrunda, och vi funno icke ordet till gåtan, så mycket vi än letade. Vi fingo således reda oss bäst vi kunde med att på sex man fördela fyra soffor, rymmande föga mer än en half person hvar. Brand och „saxen" försökte ligga på golfvet, de öfriga hade krupit upp och ockuperade i fantastiska ställningar alla disponibla soffhörn.

Natten var vacker och klar, men bistert kall efter det myckna regnet. Vid en station uppgafs, på någon passagerares fråga, termometern visa $1^1/_2$ grad under fryspunkten. Således frost uti hela mellersta och antagligen äfven norra Sverige. Huru månde det vara hemma? var allas vår ömsesidiga fråga. Hvad sådana jernnätter kosta Finland kände vi alla till, äfven om de flesta af oss ej hade mycket minne af skräckåret 1867, och det var med en känsla af beklämning vi viste oss på väg att anträda en lustresa i en stund då hemma kanske hundratals familjer förlorade möjligheten att under det kommande året uppehålla lifvet med det nödvändigaste. Till dessa och liknande reflexioner hade vi tid och tillfälle nog, ty, som sagdt, sömnen höll sig fjerran från oss alla. För dem som lågo på golfvet blef det rent af för kallt att sofva, för dem i soffhörnen blef ställningen i längden omöjlig, och för alla var tröttheten alldeles för ringa för att utjämna sådana olägenheter. I stället förtjenade det förbiilande skådespelet af svensk natur i sommarskrud och sommarnattsljus alt för väl att beskådas, för att tiden skulle blifvit oss lång, och i timtal stodo vi, dels på platformen utanför vagnen, dels, när kölden dref oss in, vid fönstret, njutande af den växlande, idylliska och leende taflan. Att landskapet rundt om Stockholm-Malmöbanan syntes oss så särdeles vackert skall måhända förefalla dem, hvilka äro vana vid

bättre, i viss mån besynnerligt, då deremot enhvar som känner till genom hvilka fula och bedröfliga kärrmarker våra jernvägslinier hemma merändels äro dragna, till fullo skall sentera våra känslor. Inemot morgonen begynte dock landskapet förlora sitt fängslande behag, såvida det ej var behofvet af sömn som tog ut sin rätt på bekostnad af bättre känslor, och de roliga historierna, hvarmed vi hållit humöret uppe, begynte tryta. På allvar försökte vi nu uti de förut proberade ställningarna få en timmes hvila, och det var på väg att lyckas. Men då kom en herre till in i kupén, om från närmaste station eller från en annan vagn, är oss obekant. De två bänkar som voro fullgarnerade af Menniskan, Gösta, Kurre och Lillvasse, kunde han naturligtvis icke tänka på. Deremot vinkade så inbjudande de två skenbart lediga platserna, mellan hvilka Brand och „saxen“ på golfvet nätt och jämt hade hunnit öfver det preliminära öfvergångsstadiet från verklighet till dröm. Hit begaf han sig förhoppningsfullt, men fick så när slå hufvudet i väggen, snafvande öfver två par på golfvet utsträckta ben. „Var så god och tag plats“ bjöd Brand med sin ingrodda sällskapston, som ej ens under sömnen sviker honom, när situationen så fordrar. Huru detta skulle tillgå och på hvad sätt herrn tänktes skola sitta på soffan, medan de två liggande på kant upptogo hela kubikinnehållet af det för en sittandes ben afsedda rummet, underlät den artige Brand dock att uppgifva, och måste följaktligen, så tungt det än var, krafla sig upp.

Efter någon tids energisk bearbetning ficks också „saxen“ vaken ur sin fem minuters dröm, och om man skulle säga sig någongång i lifvet under gynsamma förhållanden ha mötts af fridsammare ögonkast och sett en lyckligare funnen symbol af förnöjsamheten, så öfverdrifver man icke. På sömn var icke vidare att tänka, och så anlände vi kl. 8-tiden på morgonen till Malmö. Frukost i ett hotel lika godt hvilket. Hufvudsaken var att der fans tvättvatten, hvarmedelst vi fingo återgifva våra af nattvak och stenkolsrök vanstälda anleten något af deras ursprungliga fägring (??). „För sista gången

smörgåsbord", hade vi redan på förhand af tidigare resande inhemtat vara staden Malmös *nota caracteristica* för den som begifver sig söderut. Om vi för resten ej kunna anteckna någonting annat som ådragit sig vår särskilda uppmärksamhet här, är det utmärkt vackra rådhuset och den kolossala chokoladhästen uti „bröderne Cloettas" fönster, så får detta tillskrifvas vår genomvakade natt och den korta tid vi hade till att taga staden i betraktande.

Ångbåten som skulle föra oss till Köpenhamn, hette Öresund, hvilket icke torde förvåna någon. Det enda som Gösta fann värdt att observera om bord var en sorts små skorpor som serverades till det kaffe vi för den rådande köldens skull funno skäl att beställa. Menniskan åter råkade i vrede vid anblicken af ett fat ljusröda räkor, med begärlighet förtärda af några passagerare. Han har alltid varit en de enkla sedernas man, och måtte genom det nyssvunna faderskapet ha blifvit ytterligare befäst uti sitt patriarkaliska åskådningssätt. Alt nog, han gaf oss en sammanträngd framställning af sina på anatomiskt fysiologiska studier grundade åsigter och lefnadsregler och uttryckte med stöd häraf sin lifliga afsky för alt som kunde hänföras under rubriken „kulturmat", hvilket endast var att betraktas såsom exponenten af menniskoslägtets degenererade smakorganer och hvaraf vi nu hade ett lefvande exempel framför oss. Någon försökte inflika att räkorna för tillfället visst icke voro lefvande, men detta upptogs, såsom sig borde, mera som ett försök till dålig vitz än som ett inlägg uti en vigtig principfråga. Det var andra och lyckligare tider, mente Menniskan, då man i vårt land sjöng med skalden: „I Finland, der åto vi rofvor och gröt o. s. v." Ännu stode man hos oss åtminstone delvis och uti respektabla familjer på denna ståndpunkt, och det vore sannerligen förfeladt att för dyra penningar resa ut för att förskingra sina få kvarvarande begrepp om enkelhet i seder och bruk.

Likasom de enkla sedernas, är Menniskan tydligen också patriotismens „quand même" apostel i vårt lag. Beror det af honom så kommer vår gamla Suomi-moder

vid ingen af de jämförelser som utländska förhållanden under resans lopp kunna föranleda, att draga det kortare strået; det ha vi redan märkt, och uti särskilda vigtiga afseenden har Menniskan nog inte så orätt, om han än för det mesta torde få stå i minoriteten gentemot de yngre, som äro så lifvade af alt nytt de få se.

Under beskådande af det anslående panorama sundet med sin navigation erbjuder och under diskussion huruvida sjögången vore stark nog för att Menniskan och Brand, som äro skrala i den vägen, kunde anses ha skäl att bli sjösjuka, lade vi ändtligen i land vid „Kongens By". Tullbehandlingen generös. Sakerna lemnas hos en gumma, som för sådant ändamål håller en butik i samma hus som tullen bebor, medan vi begifva oss upp att söka rum. Inom kort var den saken uppgjord, och vi togo in på „Grand Hotel". För sakerna fingo vi betala gumman i tullhuset ohyggligt, då deremot deras framforslande till hotellet efter korta underhandlingar för lumpna 50 öre öfvertogs af en handkärra.

Det första som i Köpenhamn derefter tagit vår uppmärksamhet i anspråk, har, sanningen att säga, icke varit Thorvaldsens museum, Frue Kirke eller Kristiansborgs ruiner, utan en stadig middag. Detta kunde måhända af en eller annan rättänkande person befinnas vara ett nytt bevis på den krasst materialistiska uppfattningen hos vår tids ungdom. Men beseendet af en ny verldsstad med alla dervid förbundna strapatser, tager vissa dietetiska försigtighetsmått i anspråk, främst det att icke onödigtvis hungra och törsta. Det enda vi fått i dag var det numera redan i fullständig glömska sjunkna smörgåsbordet i Malmö. För resten heter det ju att menniskan icke lefver af bröd allenast, hvilket i hvardagslag betyder att dertill ytterligare bör komma soppa och någon bra kötträtt med $^1/_2$ flaska öl (i Köpenhamn helst „Gamle Carlsberg" eller „Tuborg"). Om man så i öfverensstämmelse med våra föresatser afstår från dessert och kaffe, så har man ytterligare till bästa det styrkande medvetande en slik ståndaktighet sällan förfelar att ingifva den för egna dygder icke helt och hållet känslolöse individen.

På e. m. äro naturligtvis inga museer öppna, och beslöto vi för den skull att egna återstoden af vår dag åt det yttre af Köpenhamn. I sådant syfte föreslog Menniskan en utfärd i vagn. Ett åkdon, rymmande oss alla, blefve på sex man hand icke så mycket dyrare, argumenterade han, men deremot så ojämförligt mycket behagligare, bekvämare och gentilare än en omnibusresa. Han fann dock icke gehör, alldenstund vår känsla af reseunderstödets knapphet är alt för liflig och vårt medvetande af en förnuftig ekonomis deraf beroende nödvändighet altför starkt för några extravaganser i den vägen. Menniskan beslöt sig då för ett ströftåg till fots, sedan han lyckats vinna Kurre till sällskap, medan Brand, „saxen“ och Vassarne å sin sida bestego första bästa omnibus som stod att fås på „Kongens Nytorv“, och så skildes vi åt för att på olika vägar se oss om uti den vidsträckta och ståtliga danska hufvudstaden.

Vi hade kommit öfverens om att råkas kl. 6 igen uti Tivoli, men distanserna uti Köpenhamn kände vi alt för litet till. Detta var också den enda ursäkt, hvarmed Brand och hans följe vid återseendet i Tivoli ungefär en timme efter utsatt klockslag sökte afvärja Menniskans och Kurres hotfulla ögonkast. Vägen till „Frederiksbergs Have“, dit de förstnämde styrde sin kosa, var så oändligt lång, och sjelfva trädgården, när de ändtligen hunnit dit, så öfver all beskrifning förtjusande, att det icke hade varit menskligt att endast gå in och ut. Zoologiska trädgården, som ligger tätt intill, frestade också till ett besök, nödvändigtvis vidlyftigt äfven det, redan i följd af sjelfva inrättningens omfattning och oafsedt att somliga af dess sevärdheter, särskildt aphuset, på Lillvasses och „saxens“ sinnen gjorde ett mer än vanligt fängslande intryck. Ur specifikt gymnastisk synpunkt fans der också onekligen ett och hvarje att lära. Sådana fria öfverslag, svingar, „kippar“, utliggningar på stång m. m. som här presterades, få vi alt slå ur hågen att någonsin kunna komma oss upp till. Lyckligtvis stå väl ej gymnasterna i Dresden aporna närmare än vi. Annars kunde vi så gerna genast vända om. Apornas obestridliga, förkrossande företräde i sportväg framför

oss menniskor är dock deras svans. Hade man blott hälften af detta instrument till sitt förfogande, hvilka underfulla ting skulle man ej då uträtta på räck, trapez, stänger o. d. Det är icke otroligt, att ett litet drag af vemod, observeradt hos Lillvasse på återvägen, stod i samband med sådana reflexioner. Åtminstone ha vi bland hans tillfälliga anteckningar funnit dagens intryck sammanfattade i följande trånfulla strofer:

Ja, mycket godt för hvar och en
Med största lätthet vans,
Om utom armar två och ben
Man ännu hade svans.
Dock vore fördelaktigast
Ett sådant ting för en gymnast,
Hvad ingen kan
Det kunde han
Och vore allas öfverman.

Tänk bara hur ett öfverslag
Då skulle gå med glans,
Om man i räcken fick ta tag
Med händer och med svans.
Vid grensprång öfver bock och häst
Fick man väl hålla den uppfäst.
Men uppå stång
Man gång på gång
Utliggning gjorde timmen lång.

En herre uppsträckt uti frack
Och bjuden uppå dans,
Förlägger ej sin chapeau-claque
Så länge han har svans:
För damer växlar den i hast,
Är ute plym, i hemmet kvast
Och mindre dyr
Än en turnyr
För den om kostnaden sig bryr.

Med hänsyn till vårt yttre jag
Det minsta skäl ej fans
Att vänta något obehag
Af att man hade svans:
Nej, tvärtom större värdighet,
På samma sätt som en komet
Uti sitt lopp
Är „bättre opp“
Än mången annan himlakropp.

Ja, mycket godt för en och hvar
Med lätthet låg till hands,
Om, utom hvad man redan har,
Man ännu hade svans.
Men efter Darwins teori
Så är den tiden nu förbi,
Och kommer den
En gång igen
Så äro vi ur räkningen.

Sedan de första förklaringarna öfver dröjsmålet undanstökats och Menniskan och Kurre å sin sida gjort några svaga försök att afvinna berättelsen om en promenad på Östergade och förbi Marmorkirken, Amalienborgs slott och diverse andra ställen några effektfulla och häpnadsväckande sidor, begynte vi ströfva omkring uti Tivoli. Ungefär sådant vi hört det omtalas har det också tett sig för oss. Fullt af musik, teatrar, karuseller, skjut- och rutschbanor m. m. och fullt af glada menniskor, alldeles obegripligt glada i förhållande till den anspråkslösa fägnad, som bjudes, och som väl de flesta måste antagas ha varit med om redan förut.

Hvad som mest har tilldragit sig vår uppmärksamhet har å ena sidan varit Balduin Dahls förträffliga orkester — somliga af oss äro „musikaliska“ – å den andra åtskilliga sportprestationer: „Vidunderdrengen“ Villy Pantzer, en gosse på 12 år, som gjorde högst märkeliga saker på trapez, några franska brottare o. s. v. På ett lotteri, der vi naturligtvis icke vunno någonting, spelte vi bort åtskilliga öre, men det var ett intet

emot hvad Vassarne och „saxen“ offrade åt oxen Apis, en sorts kraftmätare i form af ett oxhufvud som man skulle bulta med en klubba, hvarvid en jernhylsa flög upp längs en graderad skifva, i höjd beroende af slagets styrka. Detta var nu naturligtvis någonting för oss. Med en ifver, värd en bättre sak, tilldelades den stackars oxen slag på slag, det ena förfärligare än det andra, och som jernhylsan, då den gick ända upp, satte en gält ljudande ringklocka i gång, så funno vi oss snart på alla sidor omgifna af en tät skara Köpenhamnare, på respektfullt afstånd från klubbans periferi undrande hvad vi månde vara för farligt folk. Våra hvita studentmössor gåfvo dock de flesta en idé om den saken, och det var detta som särskildt fägnade Menniskan-patrioten. Man skulle se hans förnöjda blickar rundt omkring, då ingen annan än vi lyckades bulta oxen så att det ringde. Men denna sin oskyldiga tillfredsställelse fick han icke njuta af i fred för Brand, som genast påpekade hurusom det inte var värdt att förhäfva sig öfver att man nu råkade vara styfvare än en tillfällig söndagspublik i Tivoli; att inte alla dessa voro särskildt utsedda representanter för kroppsöfningars idkare i Danmark, med mera dylikt, som Brand alltid har till hands när det gäller att gå med sprutkannan öfver Menniskans patriotiska glöd.

Det sista vi sågo i Tivoli var en rätt rolig pantomin, benämd „Pierrot vanvittig af kiaerlighed“. Utföraren af titelrollen var också verkligen humorist och aflockande auditoriet skallande skrattsalfvor. Har han gjort lika djupt intryck på alla, som på „saxen“, så genomlefver Köpenhamn en rolig, eller kanske hellre en orolig natt, ty ännu i nattens sena timme hörs „saxen“ gång efter annan brista ut i spasmodisk skrattkramp, till ringa behag för Kurre, som bor i samma rum och vill sofva.

Den 13 juni. Vår uppgift likmätigt ha vi låtit det vara oss angeläget att taga reda på gymnastikens ståndpunkt i Danmark, och det första vi i dag sökt upp har för den skull varit en skola. Med mycken beredvillighet tog man emot oss, och skolans föreståndare förklarade

sig vilja stå till tjenst med alla behöfliga upplysningar. Under den tid vi emellertid måste vänta innan någon gymnastiktimme inträffade, begåfvo vi oss till det alldeles i närheten befintliga universitetet, der solennitetssalen med Marstrands och Blochs stora väggmålningar besågs under inseende af en högtidlig vaktmästare. Till vår icke ringa ledsnad förlorade vi vaktmästaren ur sigte just innan vi skulle gå, så att han oaktadt vi en bra stund väntade med hvar sin 50-öring i beredskap för att få honorera honom för hans besvär, gick miste om hvarje substantiel tacksamhetsbetygelse från vår sida. Det vore icke otänkbart att han härnäst kunde dra sig för att visa omkring och uttömma sitt vetande för finnar, helst sådana iklädda hvita mössor med guldlyra. då de visat sig så litet uppskatta hans tillmötesgående; men om någon tilläfventyrs framdeles får röna effekten häraf, hvilken förutsättning dock måhända innebär en orättvisa emot vår hederliga ciceron, så må han hålla oss ursäktade; ty att komma undan för intet var ingalunda vår afsigt.

Efter besöket i skolan, der redskapsöfningarna, synnerligast några elevers produktioner på trapez, vittnade om rätt mycken färdighet, de fristående öfningarna deremot om ringa disciplin, öfvergingo vi till n:o 3 på dagens program och utom all fråga det förnämsta vi i dag varit med om: Thorvaldsens museum. Om museidagen i Stockholm påminte besöket föga. Dertill var antalet konstverk alldeles för ringa, och, låt oss tillägga det, inga namn med födelse- och dödsår att söka komma ihåg. Det enda som fans, årtalen inbegripna, kände och mindes vi alla redan från skoltiden. Ej heller till någon omild kritik från „saxens" och Lillvasses sida gafs det denna gång anledning. Alt är här så rent, så formskönt och tilltalande, att ingen estetisk bildning behöfver känna sig uppfordrad till kamp emot det naturliga konstsinnets vilsefarande domslut.

I afsigt att värdigt afsluta denna pilgrimsfärd vid den danska konstens nationalhelgedom, tillåto vi oss att rycka hvar sitt murgrönsblad från Thorvaldsens graf, som vi sorgfälligt pressa (bladet nämligen) till minne för framtiden. Något helgerån ha vi verkligen ej kunnat

anse dermed vara begånget, ty äfven om exemplet ledde till allmän efterföljd, lärer den rika vegetation, som är ensam prydnad och inskrift på Thorvaldsens graf, icke glesna. Den danska fosterjorden, ur hvilken hans evigt grönskande bårtäcke uppspirar, tyckes nogsamt skola sörja för att nya, friska skott för hvart och ett som af vördnadsfull sympati tages till minne, skjuta upp på den plats der Danmark gömmer sin störste son.

En annan sida af saken, icke fullt lika ideel, förbinder sig med frågan huru pass mycket som kan finnas hos en och hvar af oss i behåll af den dyrbara reliken, när vi väl efter $1^1/_2$ månads resa åter äro hemma. En sådan fråga, framsprungen ur kännedom om kappsäckslifvet i allmänhet och diverse rent individuela egenskaper i synnerhet, hasarderades också i ett svagt ögonblick af någon, som dock sannolikt ej en gång till skulle ha lust att utsätta sig för den kompakta ovilja hans skeptiska insinuation inbragte honom från de öfrigas sida. Går man till sig sjelf, så lär man dock erkänna att om någon särskildt ville lägga an på att göra sig obehaglig för oss, det sannolikt icke vore det sämsta sättet att så der jultiden komma fram med en vink om det intressanta uti att få se några pressade blad från den skönaste grafplats och den härligaste minnesvård, en dödlig ännu någonsin fått till lön efter välfullbordad vandring genom lifvets jemmerdal.

Inemot kl. 3 skulle vi åter samlas vid „Runde Taarn", efter att på skilda vägar ha egnat en half timme åt diverse privata bestyr, den ena åt fotografiuppköp, den andra måhända åt ett uppfriskande glas öl någonstädes, den tredje kanske endast åt en rent platonisk promenad på Östergade, der man, enligt så mångas samstämmiga vitnesbörd, vid denna tid på dagen, får se flere vackra ansigten än på någon annan storstads hufvudgata i verlden.

Utsigten från Runde Taarn var tjusande. Hela den stora staden med sina många grönskande oaser, sina praktfulla bygnader och det blå hafvet fullt af hvita segel nästan på alla håll, låg för våra fötter inhöljd uti en lätt slöja som endast bidrog till att höja det helas romantiska behag.

Tornet stänges kl. 3, och vidpass fem minuter före detta klockslag begåfvo vi oss af, försättande oss i sakta traf utför den i tornet befintliga spiralvägens sluttning. Knapt femtio steg hade vi dock tagit, innan en fruktansvärd kollision inträffade. Menniskans omedelbara känsloutbrott, då han, den första i sällskapet, likt „kofångaren“ på ett lokomotiv, fick emottaga den värsta chocken, kan ingalunda återgifvas, och det var öfverhufvud endast en lycklig tillfällighet som gjorde, att icke han och den mötande, med uppgifvande af egen individualitet fullständigt öfvergingo uti ett oigenkänligt intet. Dock väntade vi oss åtminstone att få höra ett ytterst höfligt „om forladelse“, hvadan vår häpnad icke var ringa, då vi i stället förnummo på god Helsingforssvenska: „Det var då tusan, har man någonsin hört talas om att folk springer ned för ett torn?“ Det var icke tid för oss att framställa huru föga mera lämpligt det var att på en slingrande väg och i sådan fart springa upp för ett torn, ty Gösta och Brand, det var de, hade försinkat sig ute i staden, och måste nu det fortaste sig göra lät, skynda dit upp för att ännu innan kl. 3 hinna se någonting. Händelsen aflopp dock utan vidare följder och det var sannolikt icke längre med deraf föranledda reflexioner öfver detta lifvets förgänglighet, som vi ännu vid Runde Taarnets fot på gården till „Den hel. Trefoldigheds Kirke“ egnade en tankfull blick åt skalderna och vännerna Evalds och Vessels gemensamma sista hvilorum.

Brands, „saxens“ och Vassarnes beskrifning i går öfver Frederiksbergs Have hade på Menniskan och Kurre gjort det djupa intryck att dessa under hela dagen framför annat haft en sak klar för sig, den att de skulle dit. Med ädel uppoffring erbjödo sig de öfriga att göra färden om, äfven sedan deras blygsamma vinkar om fri resa per omnibus, i ersättning för upplysningar och råd under vägen, med yttersta bestämdhet afvisats. Vädret var om möjligt ännu vackrare än i går, och vägen alt ända från Kongens Nytorv längs Östergade, förbi vallarna, Tivoli och utmed Gamle Kongevei helt enkelt förtjusande. I synnerhet Gamle Kongevei. Den är på högra

sidan tätt bebygd med små täcka villor, utvärdshus m. m., alla omgifna af yppiga trädgårdar med syrener, acacier och all försommarens härlighet i fullaste blom. De små byggnaderna, för det mesta delvis eller helt och hållet beväxta med murgrön och uppförda i olika stilarter, göra i det strålande solljuset en mild sommareftermiddag, såsom denna, ett alldeles öfverväldigande behagligt intryck. Hit är det man skall komma igen vid första tillfälle. Den der lilla villan, på höger hand, nästan förlorad uti ogenomträngligt löfverk, så att man jämt och nätt varsnar något af dess röda tegelstil med sandstensornament, ansåg Menniskan att skulle passa för honom och hans lilla familj, äfven om han, hvilket han icke tyckes hålla för omöjligt, i vår finge en ny pojke utom den han till sin outsläckliga stolthet redan har. Här kunde man lefva i fred och ro för sig och de sina, och, sysslande med något älsklingsarbete, tillbringa att idealiskt år långt ifrån strider och bråk, afund, kif och kabaler. Så poetiserade Menniskan, glömmande för ett ögonblick alt annat, t. o. m. sina fördomar till förmån för eget land. Äfven alla de andra proklamerade fulla af förtjusning att det var hit de på sin bröllopsresa till först skulle styra kosan. Gamle Kongevei var som skapt för sådant. Ingen tänkte naturligtvis i detta ögonblick på möjligheten af att här icke alltid blommade acacier och syrener, att vårsommarens friska grönska har sin tid, och att samma menniskor bo i samma villor ännu, medan isiga vindar ruska om trädens löflösa kronor och gatsoparen skoflar in en hög affallna blad i sin skottkärra. Det fins ju alltid saker som man inte tänker på i den tid då

blommor dofta, solen strålar, fåglar jubla högt i sky
och vi läsa lifvets gamla saga, som den vore ny.

Ock danskarne sjelfva, innevånarne i dessa fridsälla boningar, det hvarken tänkte vi på eller ville vi tänka, att de uppgifvas stå man emot man uti partistrider och att hela det danska statsverket, i följd af statsmakternas oenighet, under den närvarande provisoriska

finanslagens tid så godt som är i saknad af en erkänd och giltig grundval för sin existens. Hvad Köpenhamnarne vidkommer, så är det för resten ändå vår oförgripliga tanke, det må sedan skrifvas i tidningarna hvad som helst, att, blott man ser sakerna på nära håll, hela det omskrikna revolutionstillståndet upplöser sig till humbug. Ingenstädes annat är fredliga, artiga menniskor, nöjda med sin verld och ögonskenligen lika främmande för mordtankar och dystra omstörtningsplaner, som de äro lifvade för att „more sig“ på Tivoli och äta „smørrebröd“ med $^1/_2$ flaske Tuborg på National eller hos Stepan à Porta. *) Nu kan det visserligen hända att vi icke tillräckligt länge sett sakernas tillstånd på nära håll. I så fall må vi dock vara glada att få resa bort redan i morgon innan till vår egen skada våra intryck hunnit blifva justerade, våra „villor“ reparerade och våra glada illusioner ruinerade.

Hvad Gamle Kongeveien lofvade, det höll Fredriksbergs Have i rikt mått. Det vore fåfängt och förmätet att söka skildra hela behaget hos dessa grönskande gräsmattor, der barnen fritt få tumla om, de skuggrika gångarna, slingrande sig under sekelgamla bokar och lindar, dammarna med sina svanor och blommorna, blommorna öfver alt. Så mycket må dock antecknas för att af framtiden bekräftas eller jäfvas, att der vi, i begrepp att lemna „haven“ sutto på bänken vester om slottet och njöto af den tjusande utsigten öfver hela Köpenhamn, det uttryckligen uttalades såsom vår enhetliga åsigt, att någonting vackrare än Köpenhamn aldrig kunde få ses, hvart vi än komme. Det är vanskligt att spå; men hur det än under resan framdeles månde begifva sig, säkert är att i sådan prakt som den naturen nu visar, vi redan om några veckor ej mera få skåda den någonstädes.

Brand, som alltid skall se på konst, hvar han än är, hade under tiden begifvit sig till bryggeriet Carlsberg för att om möjligt få tillträde till Jacobsen fars

---

*) Såsom synes, är detta skrifvet före Rasmussens attentat.
Sättarens anm.

eller sons galleri, men fick återvända med oförrättadt ärende, emedan tafvelsamlingen på Gamle Carlsberg alls icke står att beses och Glyptoteket eller skulptursamlingen på Ny Carlsberg endast om onsdagar och söndagar. Tagande vägen genom den vidlyftiga park som gränsar närmast till Frederiksbergs Have, begåfvo vi oss nu af per spårvagn, för att om möjligt ännu innan solnedgången hinna realisera n:o 5 af dagens program: en färd till Klampenborg. Äfven nu misstogo vi oss dock på distanserna i Köpenhamn, och när vi så ändtligen sutto på „dampsporveien", som förmedlar trafiken längs sundet, så hade solen redan sjunkit bortom Helsingör och en lätt dimma lägrat sig öfver det blånande sundet med svenska kusten i fjerran och de många seglarne för ankar.

Färden var icke desto mindre utmärkt angenäm, sådan man kan tänka sig den för dem som resa under alla gynsamma omständigheter, vid vackert väder, i sällskap med sina vänner och med plånboken tills vidare väl försedd. Och vägen ända fram! Gamle Kongevei och Frederiksbergs Have voro ett intet i blomsterprakt mot alt detta. „För mycket blommor" har möjligen den anledning att med Calchas i „Sköna Helena" utropa, som ser dessa dagboksanteckningar. Men det gjorde vi sannerligen icke, och om referatet af denna dagens händelser, alt ifrån Frederiksberg till vår tekopp med smörgås vid hafsstranden å Klampenborg-Bellevue på ett möjligen rent af offensivt sätt doftar af syrener, ljumma hafsbrisar och allsköns våra förväntningar öfverträffande härlighet, så är detta i alla fall endast det sanningsenliga uttrycket för dagens stämning. Det må ursäktas en om man anser sig ha skäl att uttala ett tillfredställelsens ord, då medgången går ända derhän, att till och med alla vackra flickor, som middagstiden på Östergade tvingade en att, goda seder till trots, gång på gång titta bakom sig, tycktes ha sina sommarbostäder vid Strandveien och lyste fram uti ljusa toaletter bland blommor och blad. Man visste till slut rakt inte hvart man skulle se, för att gå miste om det minsta möjliga, och nu bekräfta vi mer än någonsin, hvad vi sade

på Frederiksbergs terrass: „detta är höjdpunkten; så kan det icke fortgå, annars slutas det med förskräckelse.“

Den 14 juni. Sista dagen i Köpenhamn. Det är söndag. Man skall således icke ha roligt; åtminstone inte på förmiddagen. Af ingen uppfattas denna regel så asketiskt som af Brand, ty han går bort och låter rycka ur sig en oxeltand, som har värkt under natten. De andra bege sig under tiden till Frue Kirke för att bese Thorvaldsens Kristus med apostlarne och återkomma om en timme i högtidlig stämning. För att ytterligare späka vårt kött, besluta vi oss att gå öfver till Amager, der Vor Frelseres Kirke vinkar, figurligt att tala, med sitt torn, som är det högsta i Köpenhamn och har trefliga spiraltrappor på yttre sidan. Också här var utsigten „henrivende“, ehuru, troligen i följd af den starka värmen, de mera skeptiskt anlagda i hopen begynte ifrågasätta huruvida man vid alla dessa bestigningar noga taget månde vinna i nöje hvad man förlorar i vigt. Dagen var verkligen tryckande het. Det var ödsligt och ondt om menniskor, der vi sedan vankade vår väg fram längs den glödande stenkajen, förbi en hel rad af briggar i söndagshvila, alla hemma från Nystad, hvilken ort sen gammalt har handelstraditioner på Köpenhamn. Den patriotiska fröjden af ett återseende med hemlandsskutor gaf ej ens Menniskan skydd för hettan, helst vi på vårt helsningsrop ej fingo något svar från fartygen, och det var med acklamation som ett förslag att gå och bada antogs af samtliga röstberättigade. Badinrättningen, der somliga af oss redan förut varit, ligger på Tordenskioldsgade och är i allo rekommendabel, både för sin bassäng, sina „dampsvedebad“ (ångbad) och „styrtebad“ (dusch), och vi kommo derifrån tillbaka såsom nya menniskor.

Förmiddagens återstående timmar egnades åt beskådandet af skön konst. Först kongl. akademiens utställning uti Charlottenborgs slott och sedan bryggaren Jacobsen juniors skulptursamling å Ny Carlsberg. Sistnämda konsthärd gästades dock endast af Brand, Kurre och Gösta med bror, alldenstund Menniskan och „saxen“

efter slutadt besök i Charlottenborg syntes beredda att till döden värja sig mot all vidare konstnjutning under denna dag.

Vi hade för middagen stämt möte uti en vid Östergade belägen källare, kallad Kongens Club. Konstentusiasterna kommo dock efter besöket på Carlsbergs Glyptotek naturligtvis åter en half timme för sent och gjorde sig just redo till att emottaga de berättigade framställningar som vid deras inträde med all sannolikhet skulle öfverkomma dem från de väntandes sida, då de till sin angenäma öfverraskning funno dem båda vid allra bästa humör och Menniskan särskildt lysande af en högre förklaring, egnad att upplifva äfven den sorgsnaste pessimist till ny tro på menskligheten och det godas seger. Han hade nämligen funnit på matsedeln „rödgröd med flöde“. Gröt på denna breddgrad och det på en restauration! Hela hans verldsåskådning antog med ens den rosenröda färgen af den gröt han förtärde, och han begynte sätta i fråga huruvida det icke kunde vara skäl att ytterligare med någon dag förlänga vår vistelse uti danskarnes förträffliga hufvudstad. Frågan togs verkligen i öfvervägande, och sedan vi efter någon diskussion kommit på det klara med att afresans uppskjutande till i morgon bittigdag skulle skänka oss fördelen af en färd vid dager genom Själlands härliga bygder och på samma gång tillfälle att i dag på e. m. än en gång och i god tid taga den förtjusande Strandveien i betraktande, så beslöto vi att ännu stanna öfver en natt i staden.

Målet för eftermiddagens färd var denna gång Dyrehaven, detta de arbetande klassernas omtyckta förlustelseställe bortom Klampenborg, och vi togo således samma väg som i går, hvarefter vi från Klampenborg till fots ströfvande genom den väldiga bokskog, som skiljer denna ort från den s. k. Dyrehavsbakken. Om vi ansett oss ha skådat alt hvad Köpenhamn uti folklifsväg har att visa, då vi sett Tivoli, så ha vi högeligen misstagit oss. Tivoli är i fråga om lif, rörelse och verklig gamman ett intet i jämförelse med Dyrehaven. Ett stort och betydande företräde är vidare att man här

verkligen befinner sig midt ibland folket. Alla deltaga sjelfva af hjertans lust uti hvad som bjudes, och man flyger i slänggunga, åker på karussel o. s. v. utan att det är någon som bara ser på och för hvilken man behöfde genera sig. Hvad vi egentligen företrädesvis egnade vår uppmärksamhet åt, eftersom vi tillbragte der en rund timme, är svårt att säga. Dock förtjenar antecknas en flicka utan underkropp, icke någon humbug, utan ett verkligt missfoster, en riktig „underkropp“, såsom Gösta vitzade. Vi gingo naturligtvis dit och bidrogo med vår skärf till den blifvande „hemgift“, hon, sangviniskt nog, trodde sig ha skäl att hopspara.

Att bulta på oxhufvud tyckes vara ett gouteradt nöje i Danmark, att döma af den massa sådana apparater här funnos uppstälda, och skulle entreprenörerna af dessa lustbarheter komma på den tanken att detta äfven är det roligaste Helsingforsstudenter veta, så vore det ej att undra öfver, ty, lifvade af framgången i Tivoli, gjorde vi oss igen beredda att offra tid och penningar, krafterna ej att tala om, på denna ädla sport. Segerrikt hade vi redan börjat, då der plötsligt kom en ofantlig slagtardräng som i första taget stälde oss alla i skuggan; han hade nu haft bättre praktik än vi, det må lända till förklaring i saken, men det hindrade icke att vår vunna supremati genast förflyttade sig på honom. Vi försvunno ögonblickligen, och är det att hoppas att slagtarens segrar dock icke skola förtaga Vassarne deras nattro. Genom bokskogen vandrade vi så småningom tillbaka till Klampenborg och skådade vid te och „smørrebrød“ solen i glans och prakt gå ned bakom sundet. Efter hand begynte menniskomassorna glesna. Redan vid vår ankomst mötte vi gång på gång stora vagnar, rymmande 20 à 30 personer hvar, öfverfylda med skolungdom, tydligen kommande från någon lustfärd i trakten och uppstämmande döfvande hurrarop för ångspårvagnen och dess passagerare. Det samma kunde iakttagas på sjösidan. Den ena stora ångbåten efter den andra lade till och gick vidare mot staden, alldeles öfverlastad med folk, delvis också här skolgossar, som varit ute på lusttur och under jubel njöto af sin fridag och

den härliga färden på sundets blanka spegel. Ännu i fjerran, när vi redan voro uppe vid spårvägsstationen, ljöd i den stilla sommarkvällen från ungdomsskaran på ångbåten: „Kong Christian“ och „Det är ett yndigt land“. Ja, det är ett „yndigt“ land, det skall ingen vara villigare att erkänna, än vi.

Huru vi bland de hundrade och åter hundradetals menniskor, som kasta sig öfver ångspårvagnarna så snart de komma, alltid lyckas få plats, och dertill alltid plats i samma vagn och på de ställen der de bästa utsigter stå till buds, är ofattligt, då vi aldrig brukat vare sig våld eller svek; säkert är att vi nu åter voro så väl installerade man någonsin kan önska sig, ja Lillvasse så förträffligt, att han icke allenast på venstra hand hade hela sundet med seglare och ångfartyg uti den mest romantiska oändlighet, utan äfven rätt framför sig bakom Kurres och Göstas ryggar och utfyllande luckan mellan deras hufvuden, den allra vackraste flicka vi ännu under hela resan fått se. Det varsnades snart att han alt mindre och mindre drog fördel af sin gynsamma position vis-à-vis det hänförande natursceneriet till venster, och man såg sig slutligen föranlåten att efterforska orsaken till en slik hos Lillvasse aldrig förspord likgiltighet. Den låg med ens i öppen dag, och det är väl att Gösta och Kurre icke komma att deltaga uti gymnastiken vid festen i Antverpen, ty de skulle sannolikt icke kunna det i följd af den svåra sensträckning de ådragit sig genom att i närmare en timmes tid oaflåtligt hålla halsen $^3/_4$ hvarf omkringvriden. Hon var verkligen alldeles märkvärdigt vacker, ännu knapt fullvuxen, men fint växt, hade härliga bruna ögon, en nobel profil och en mun som trotsar all beskrifning. I famnen bar hon en kolossal bukett syrener, så stor att hon jämt och nätt kunde hålla den, och var för resten oafbrutet inbegripen i den lifligaste konversation med två fruntimmer, tydligen mor och syster. Brand satt ett stycke längre ifrån, visserligen vänd emot föremålet för allas våra blickar, men så väl inbäddad bakom breda ryggar, fantastiska sommarhattar och solida armbågar, att han endast glimtvis fick se en bit af hennes per-

son. Menniskan åter har hittills varit inkapabel att uppfatta kvinlig skönhet, och vi ha upphört att göra honom uppmärksam på alt sådant. Han är det sanna idealet för en äkta man; och det var visst icke honom den gälde, den der historien om en herre som skylde på sommarvärmen, då han af sin fru anklagades för att ha lagt bort vigselringen när han var ute och reste. „Saxen", på sitt håll, såg ingenting. Midt emot honom sutto nämligen två damer, icke så litet vackra äfven de, men så uppsluppet glada, pratande så högt och öfverhufvud förande ett sådant lif att han blef helt förbryllad. Lydande sin naturliga blygsamhets maning, låtsade han titta utåt landsvägen för att inte göra damerna generade, men kunde dock ej underlåta att nu och då kasta en frågande blick på dem, då de gång på gång råkade ut för missödet att trampa honom på foten. Slutligen tycktes dock vissa föreställningar klarna hos „saxen", eftersom han småningom verkligen blef ordentligt vred, och vi öfriga begynte redan frukta för att han, icke kunnande besluta sig för att på något mindre chevalereskt sätt förflytta damerna ur granskapet, sjelf skulle hoppa ut, en katastrof, som med hänsyn till den ilande farten kunde ha haft oberäkneliga följder, då det ändtligen lyckades oss att få äfven honom att titta på hvad vi sågo.

Ett detaljeradt porträtt af flickan i spårvagnen skall väl ingen af oss drista sig att med ord eller bild söka upprita. Det är också för oss nog af att hon med sina 15—16 år, sin bruna sammetshatt och sina dito ögon, sin ofantliga syrenbukett i handen och sin förtjusande, för det danska språkets „blöde" ljudförbindelser oöfverträffligt väl lämpade lilla krökning af öfverläppen, för evigt tronar uti fem hjertan. *För evigt* skola vi kanske dock icke säga beträffande dem af oss, som af en eller annan anledning ansett sig redan på förhand säkerstälda. Hos dem skola väl äldre inteckningar i sinom tid bevakas, eller sjelfmant göra sig gällande; men Lillvasse är förlorad . . . åtminstone för i kväll.

Vi hoppades i det längsta att efter den långa, gemensamma färden dels på ångspårvägen dels uti vanlig

spårvagn (ty flickan med mamma och syster åkte med ända till Kongens Nytorv), till slut få en liten syrenkvist såsom tecken på besvarad sympati; men deraf vardt intet. Och så försvann den idealiska uppenbarelsen uti den flämtande gaslågans mystiska halfdager, ett stycke bortom Kongl. Theatrets knut, just der Holberg och Oelenschläger evinnerligen sitta i sina bronsstolar, blickande på sina goda köpenhamnare i snö och i tö, i regn och i solsken, i med och i mot, leende sitt förevigade löje öfver slägten som komma och slägten som gå, oberörda af denna verld, som de dock känt så väl, och lika upphöjda öfver lifvets växlingar och korta äflan ännu efter femtio år, då kanske den forna flickan med de bruna ögonen kommer hem från Klampenborg med barn och barnabarn, guvernanter, pigor och mågar, till äfventyrs icke i spårvagn, utan i någon sorts elektrisk flygmaskin, men helt säkert minst af alt påminnande sig fem finska studenter, som en vacker junikväll i längst förgångna tider så gerna velat våga sitt lif för — en liten kvist syrener.

III KAPITLET.

Kiel och Hamburg.

Den 15 juni. Afresa. Räkningarna „regleras promt och liberalt“ som det heter i brandförsäkringsannonserna, och vi skicka Jens, skoborstaren, efter två vagnar. Klockan lider dock redan långt till sju, och 7,15 skall tåget till Korsör afgå. Ändtligen kommer Jens, men blott med en vagn. Det kan icke hjelpas; vi ha icke

tid och ro att vänta längre, och om en stund rullar det värsta tattarlass Köpenhamn ännu någonsin skådat, d. v. s. sex herremän, utom kusken, och sju kollies resgods utom plaider och resremmar, alt i en vagn, fram längs gatorna. Der står hr Sörensen, den vänliga värden på Grand hotel, ännu i dörren och nickar, tills han plötsligen vid ett hörn tages ur vår åsyn. Der försvinner Niels Juel på sin piedestal, der Kristiansborgs beklagliga ruiner, der Östergade med all sin prakt, der Tivoli och National, och när man slutligen ej längre ser någon „urtekramhandels“ skylt, så är detta ett bevis på att vi sitta i jernvägsvagnen med alla våra effekter väl instufvade och beredda på att emottaga nya intryck och rön, hvad det än vara månde. Så hvisslar lokomotivet och vi äro i gång, tills vidare dock altjämt omgifna af höga hus och prydliga gator, tillhörande utkanterna af den stora staden.

Åter var det med en känsla af liflig saknad vi lemnade en ort, der vi upplefvat så mycket af det angenämaste vi varit med om i våra dagar, och vi följa med blicken i det längsta den danska hufvudstadens efter hand i fjerran försvinnande konturer. Situationen är verkligen mycket lik den vid vår affärd från Stockholm, och det första vi göra är derför också att försäkra oss om Kurres person och se till att han inte skall få tillfälle att draga sig undan i någon obebodd kupé, för att denna gång genom en ny afskedsdikt måhända på fullt allvar taga skada till kropp och själ.

Vi åka naturligtvis i 3:dje klass. Bredvid oss sitter en gammal bonde af fryntligt yttre och rökande en pipa. Till en början upptages ännu all uppmärksamhet af den omgifvande leende nejden, idel böljande åkerfält, trefliga bondgårdar med trädgårdstäppor eller herresäten omgifna af bokskogar; men efter hand som sceneriet förlorar nyhetens behag och det ena ordet ger det andra, äro vi i full konversation med gubben och åhöra med intresse skildringar ur den själländska allmogens lif och vanor, deras jordbruk och hushållning, deras åsigter och politiska uppfattning icke att förglömmas. Vid någon af stationerna midt under vägen bjuda vi honom redan

på öl och äro synnerligen kontanta vänner. I kupén besvarar han artigheten med att bjuda både snus ur sin dosa och bränvin ur sin flaska. Tyvärr äro vi icke nog långt komna uti sjelfförnekelsens vackra konst, att icke afböja det frikostiga anbudet. Men detta stör ej vår vänskap; Menniskan, som har ypperlig tenorröst, sjunger för honom några finska och svenska visor, och vi fortsätta färden i god sämja. Rätt som det är, stämmes „Kong Christian“ upp uti den andra afdelningen af kupén, skild från vår endast genom en icke till taket gående afplankning och för tillfället befolkad uteslutande med bondfamiljer. De sjunga ej så illa, ehuru ej på samma sätt i stämmor, som vi äro vana vid, och att de alls sjunga, motsäger i viss mån hvad vi hade hört förut, att nämligen de danska nationalsångerna, som sjungas så mycket hemma i Finland, alls icke i någon högre grad här lefva på folkets läppar. Nu hade vi ju dock fått höra „Kong Christian“ två dar å rad och det af så olika slags menniskor. Så sjunger man icke „Vårt land“ hos oss. Vi stämde genast in, till sångarnes stora förnöjelse och förvåning (alldenstund de hört att vi voro från Finland); men som vi af gammal vana bjödo till att sjunga i kvartett såsom det brukas hemma, så vardt der en blandad kör hvars make man väl sällan får höra och harmonier som borde ha kunnat komma sjelfva lokomotivet att skena.

Roeskilde med domkyrkan och kungagrafvarna foro vi förbi. Likaså Sorö akademi, Tyge Brahes adliga stiftelse och andra mer eller mindre märkliga platser, och voro vi så efter en angenäm förmiddagsresa genom väl odlade, lyckliga länder framme i Korsör. Från vår „gamle bondemand“, som han sjelf trohjertadt nämde sig, togo vi afsked, då hans väg gick till Fyen, der han hade bekanta att besöka, medan deremot vi skulle styra kosan till „das grosse Vaterland“.

Vi äro ombord och för första gången under tysk flagg. Det är icke utan en känsla af beklämning man nu går att lemna det fria, fredliga Danmark för att fara till jernkanslerns land, den illusoriska frihetens hemvist och militarismens för långa tider framåt orubb-

liga bålverk i Europa. Ingen kan heller bättre än vi finnar sätta sig in uti Danmarks politiska läge gent emot en sådan granne, och vi, som på ångbåten för tillfället representerade minoriteten och de svaga, åtminstone i ekonomiskt afseende, fingo också ganska riktigt på fördäck se oss om hvar och huru vi skulle placera oss, ty icke en stol, icke en bänk eller en pall engång fans till för andra klassens passagerare. Ville man gå, så fick man, blott man noga aktade sig att öfverskrida gränsen mellan för och akter; ville man hvila sig, så kunde man lägga sig raklång på däck med en nattsäck under hufvudet. Annan råd fans ej. Det kan nu också vara godt att någongång få sätta sig in uti de känslor och föreställningar, med hvilka de som under alla förhållanden göra hela den långa resan genom lifvet på fördäck kunna känna sig böjda att betrakta „öfverklassens" företräden och privilegier. Några Strindbergska fantasier kommo vi dock ej i tillfälle att göra. Vi voro i godt sällskap, vädret var utmärkt vackert, och när vi, betalande våra runda tre Reichsmark, fingo äta middag som andra i aktersalongen, så kunde vi ju leka herrskap igen en stund.

Det milslånga Kielerhafen, vid hvars yttersta spets staden Kiel är belägen, erbjuder, observerad från fartygsdäck en synnerligen pittoresk anblick. Stränderna äro höga och skogbeväxta samt bebyggda med vackra villor och starka fästningsverk i ständig växling. Ju närmare man nalkas staden, dess tydligare framträder dock dess förnämsta egenskap, den af att vara till för militära ändamål; pansarfartyg ligga förankrade på redden, uppdragna på slip eller färdiga att afgå, små ångslupar med den tyska örlogsflaggen kila fram och åter, och krigsfolk uti roddbåtar nedsänka torpedos och göra andra liknande krigiska öfningar. Att det militära elementet är förherrskande, varsnar man lätt också i staden, i det långa tyska officerar med höga mössor och smala byxor ströfva omkring på gator och torg alldeles som herrar på platsen. Kiel kan icke rosa sig af att ha tagit oss med storm. Det lär också staden trösta sig öfver. Så länge ingen annan tar Kiel med storm, och

något sådant torde i närvarande tid falla sig svårt, så är det en bisak om stadens yttre och inre inte har en så alldeles tilltalande prägel. Smutsigt, trångt och dystert tyckte vi der var, så vidt vi på tre timmar hunno taga notis om staden. Men man kan också icke gerna bese en ort under ogynsammare förhållanden, än då man just kommer från sådana städer som Stockholm och Köpenhamn. Obetingadt det sevärdaste som finnes i Kiel är Thaulow's museum, en af de vackraste byggnader man vill se, uppförd på stadens bekostnad för att hysa en i sitt slag ensamstående samling af fornsaker från Slesvig-Holstein, hopbragt af en d:r Thaulow och af honom testamenterad till hans födelsestad. Museets yttre prydes af utsökt vackra bildhuggeriarbeten af skulptören prof. Andresen i Dresden, äfven han hemma från Kiel, och derinne finnes dessutom ett exemplar i marmor af hans senaste, i Tyskland berömda arbete, „den fjettrade Psyke". För öfrigt kunde vi, såsom sagdt, icke upptäcka någonting af påfallande intresse i den goda staden Kiel och voro derför rätt nöjda öfver att vid sjutiden på kvällen åter befinna oss uti kupén och på väg till Hamburg. Vi hade på skilda håll företagit våra upptäcktsresor i staden och funno, då vi nu kollationerade våra intryck, att ingen var synnerligt förtjust af bekantskapen. Dessutom voro ett par af oss särskildt förtretade. Den ena hade nämligen varit inne på en rakstuga och blifvit duktigt skuren, den andra åter köpt till reskost för att dermed förnöja hela bolaget ej mindre än två skålpund dadlar, hvilka dock vid närmare påseende befunnos till ytterlighet oätbara. För att emellertid icke direkte kasta bort Guds gåfvor, bjödo vi frikostigt deraf den ena grabbnäfven efter den andra åt en liten skolpojke, som for i samma kupé, och förärade honom slutligen, då han befans så nöjd öfver kalaset, hela lagret, dermed tillförsäkrande oss, att döma af hans uppsyn, en menniskas evigt tacksamma välsignelser, förutsatt att han öfverlefver de dadlarna.

Ingenting särskildt märkvärdigt tilldrog sig på jernvägsresan. Det enda var att Kurre blef efter vid stationen Neumünster. Vi hade alla varit inne för

att stärka oss med en korfsmörgås eller ett glas öl, sådana samtliga jernvägsstationer i Tyskland tyckas vara försedda med, och gingo naturligtvis ordentligt in igen, då stationsklockan ljöd. Alla utom Kurre. Han tycktes icke anse någon brådska vara å färde, och njöt alt fortfarande i fulla drag af sin ädla frihet och sitt öl, hvaraf följden helt naturligt var att tåget till vår outsägliga förskräckelse satte sig i gång och Kurre blef kvar. Stora rådslaget angående de mått och steg situationen kräfde hölls genast, men någonting klokare kunde vi icke finna på, än att fortsätta resan och invänta honom med nästa tåg i Hamburg. Sedan vi väl kommit på det klara med att några åtgärder till Kurres vederfående nu omedelbart icke kunde vidtagas, lugnande vi oss efter hand, dock icke utan att grundligt lexa upp honom oss emellan för det afbräck han vållat sig sjelf och det obehag väntan i det yttersta och åskådandet af honom stående öfvergifven på perrongen skänkte oss alla. „Han skulle gudbevars springa fast tåget liksom på resan till Vasa i våras, då alla hoppade ut och sprungo bredvid, men han borde dock veta att man på kontinenten reser med större fart än på vasabanan“, ljöd det i olika tonarter och varianter från alla håll. Denna klagan var också ur moralisk synpunkt mer än berättigad. Med hänsyn till fakta var den dock mindre väl grundad, i ty att till allas vår häpnad Kurre vid nästa station träder in i kupén oskadd och som om rakt ingenting hade passerat. Sin ölseidel kunde han väl icke lemna odrucken, resonnerade han, och för ombytes skull var det roligt att sitta öfver ett håll med andra menniskor. Att han inte hade så mycket nöje af de „andra menniskorna“, tro vi oss dock kunna sluta till af den omständigheten, att det icke plägar sitta några passagerare på den sista godsvagnen i tåget, och det var der Kurre med knapp nöd fick plats, enligt hvad vi efter anstäldt korsförhör kunde utröna.

Hamburg. „Dammthor aussteigen!“ ropade konduktören och slog upp dörren, men som Brand tillfälligtvis hade hört stationskarlen i Köpenhamn ropa „Klosterthor“ när han polletterade bagaget åt oss, så förklarade vi

oss sinnade att fortsätta resan och sluppo derigenom obehaget att stiga af i ena ändan af staden, medan våra saker stego af i den andra.

„Höfers hotel" snedt öfver torget invid Klosterthor station befans efter korta underhandlingar kunna erbjuda rum till passligt pris, och vi begåfvo oss derpå till stationen för att hemta våra saker, bärande dem sedan sjelfva upp för alla trappor midt för näsan på Hausdiener, Kellner och hvad de alt benämnas, dessa individer, som stå och passa på att få göra någonting, för att sedan ha rätt att vänta drickspengar när man skall resa. Försmädliga blickar från kyparögon får man under sådana förhållanden icke låta sig bekomma. Dessutom veta de redan att vi äro studenter, och tyskarna tyckas hafva de minsta möjliga pretentioner på frikostighet från det slags menniskor.

När vi väl äro uppe, tycka somliga att vi efter en hel dags resa gjorde bäst i att gå till kojs. Menniskan, som uppbär denna åsigt, föregår med godt exempel. Brand och Gösta uppvigla deremot till äfventyr, och resultatet var att de jämte Kurre, „saxen" och Lillvasse begåfvo sig till närmaste restauration, bestälde litet mat och tömde, uti en seidel af det bästa öl de någonsin druckit, en skål för Tysklands välgång, icke för jernkanslerns och pedanteriets hem, men för den moderna gymnastikens vagga, för gamle „Turnvater" Jahns förverkligade ungdomsdröm, för hans ärorika och mäktigt förenade fosterland, der vi i dag för första gången äro bofasta.

Den 16 Juni. Utan vare sig mat eller dryck ha vi i dag egnat större delen af förmiddagen dels åt af oss sjelfva bedrifven sport, dels åt pedagogiskt-gymnastiska studier. Hvad vår egen sport beträffar, så har den dock inskränkt sig till fotgängarsporten, i ty att vi gått $^1/_2$ mil, eller så, alldeles i onödan. Det var Brands hittills orubbade reseauktoritet som gaf ofrivillig anledning dertill. Han skulle visa vägen till Alsterpaviljongen, der oss utlofvades frukost i förening med vacker utsigt. Men som han varit i Hamburg förr, så hade det naturligtvis gått hans ära för nära att fråga någon på gatan angående närmaste vägen.

Följden var att vi fingo spatsera i oändlighet, innan någon af oss tog mod till sig och hemligt sporde en mötande om saken, hvarvid det upplystes att vi gått i rakt motsatt direktion. „Schwamm d'rüber“ må vi med tysken säga. Detta skall icke varda räknadt Brand till last, med hänsyn till den myckna nytta vi verkligen redan dragit af honom. Indirekte befordrade händelsen äfven vårt egentliga mål med resan, studium af skolgymnastik, i ty att vi just med det samma fingo se en skara skolbarn i led marschera till en närbelägen byggnad, som befans vara „Städtische Turnhalle“. Vi anhöllo straxt hos läraren om tillstånd att få öfvervara lektionen och fingo derigenom tillfälle att se prof på den gymnastiska undervisningen bland folkskolebarn i Tyskland. Med afseende å elevernas ålder och lefnadsförhållanden, hvilken senare omständighet naturligtvis icke saknar betydelse för deras fysiska dispositioner, lades der en förvånande precision och skicklighet i dagen. Än bättre intryck gaf åskådandet af gymnastiken uti en större realskola, som vi omedelbart derpå uppsökte, och der vi också, efter någon väntan, fingo åse en lektion. Läraren här var en högst förträfflig pedagog och eleverna, bättre födda och hållna än folkskolebarnen, uti skicklighet och disciplin betydligt öfverlägsna hvad man, på få skolor när, än van vid att se hemma.

Klockan var 1 på dagen då gymnastiken uti realskolan slutade, och vi hade ännu ej fått ett gudslån till bästa. Men fastän magen sökte göra invändningar, voro vi dock alla ense om att vi användt vår förmiddag så bra som möjligt, och utan några symptom till hungertyphus, skörbjugg eller andra af de förskräckliga åkommor som pläga vara bristens och umbärandets trogna följeslagarinnor, begåfvo vi oss till Alsterpaviljongen, i det vi dock under vägen vid pass hvar annan minut, och helst i Brands närmaste granskap, frågade förbipasserande om hvartåt vi borde gå.

Alsterpaviljongen befans vara ett utomordentligt angenämt ställe. Utsigten öfver hela Alsterbassängen med ångslupar, roddbåtar och paddelkanoter, Lombardbryggan med sin grönskande bakgrund midt emot och

de ståtliga byggnaderna på ömse sidor, är af det vackraste man kan få skåda och förhöjer ansenligt behaget af en frukost i det fria.

Börsen, hjertat uti den Hamburgska fristatliga samhällskroppen, var det förnämsta målet för vår vandring under förmiddagen. Intrycket lika intressant, som döfvande. Det säges att Baals prester skrålade, när de dansade kring hans beläte, men hvad skulle de ha sagt om de fått höra körsången vid denna den gyllene kalfvens högmessogudstjenst? Ett enda ögonkast ner i salen öfvertygade en snart om att öfversteprest- och levitbefattningarna vid Mammons helgedomar här liksom annorstädes ligga i händerna på Israels barn, änskönt man hade svårt att genom det allmänna sorlet upptäcka de ledande stämmor, som, efter hvad man vet, härstädes med obestridd auktoritet hålla takten och ange stämningen för alla de andra.

Vi funno oss ganska snart ha nog af miljonerna och trädde ut ur Hamburger Börs i väsentligen annan sinnesstämning än då vi lemnade vårt sedvanliga fredliga middagsställe Hamburger Börs i Stockholm.

Under diskussion om hvad vi nu närmast borde företaga fingo konst och natur åter, såsom redan några gånger förut, en dust att utkämpa om väldet öfver våra sympatier. Det föreslogs nämligen af den oförbrännelige estetikern Brand att vi skulle bege oss till stadens museum för att få skåda Makarts berömda tafla „Karl V:s intåg i Antverpen“, hvilket konstverk af staden Hamburg för några år sedan och för högt pris inköptes till en dyrbar prydnad och varaktig attraktionskraft för både museet och staden. Motförslag från naturvännernas sida var återigen en promenad uti stadens storartade botaniska och zoologiska anläggning. Förgäfves sökte Brand utlägga skäl på skäl till förmån för sin idé, framhållande till och med att taflans ämne ju berörde Antverpen, dit vi alla ämnade oss, och att man borde göra sig beredd på huru vid festliga tillfällen denna stads damer pläga ta emot den som intågar. Det halp icke. De flesta kände genom afbildningar det berömda konstverkets innehåll och tycktes icke göra sig ringaste

illusioner om att damtoiletten i Antverpen hållit sig vid moderna från Carl V:s dagar. Man beslöt att gå till trädgårdarna först och till museum sedan, och blef deraf den lätt förutsedda följden att Makarts tafla vardt obesedd.

Brand hade sett den förut och brydde sig ej om att gå ensam, hvarför vi alla följdes åt till Zoologischer Garten, sedan ett förslag af Menniskan, att vi nu skulle göra hvad vi ej kommo oss till i Köpenhamn, d. v. s. engång riktigt bekvämt åka i vagn omkring staden, fallit för en förkrossande majoritet.

Zoologiska trädgården här är betydligt större än den i Köpenhamn och erbjöd åtskilligt nytt af intresse, hvilket alt Gösta, som zoolog, efter förmåga sökte tillgodogöra sig. Aporna hade icke längre nyhetens behag, medan deremot en väldig flodhäst som gjorde diverse groteska evolutioner i sin bassäng, föreföll att vara ställets sevärdaste vidunder. Blomsterprakten var här liksom i Köpenhamn på sin höjdpunkt, och jasminerna, som just hade slagit ut, fylde luften med vällukt. Det var svårt att intala sig något slags samvetsskrupler beträffande öfverträdandet af de på hvart tionde steg uppspikade förbuden emot „Verletzung“ utaf blommor eller träd. Jasminerna stodo så öfverfulla af blom och fälde så mycket deraf onödigtvis till marken, att sex knapphål nog kunde prydas med hvar sin blomma utan skada för det hela. Altså samma omoraliska resonnemang, som vid Thorvaldsens graf i Köpenhamn, oafsedt att derstädes icke fans något uttryckligt förbud, såsom här. För säkerhets skull frågade vi dock en piga, som gick och vaktade ett barn, om tillåtelse att bryta en kvist. Hon var tydligen lika främmande för trädgårdens administration, som gaslysningen nattetid är främmande för Estnäsgatan i Helsingfors, och hvad hon svarade förstodo vi ej alls, ty hon talte plattyska, hvilket alt våra ytterst elastiska samveten emellertid läto gälla såsom en formel tillåtelse af ställets myndigheter att sira vår yttre menniska med hvad vi kunde komma öfver, hvarefter vi, prunkande i stora jasminbuketter, lemnade trädgården. Vid porten, der biljettkontrollören har sitt tillhåll, tör det hända att vår obesvärade min

var något tvungen, men sedan detta hinder väl klarerats, tågade vi med lätta steg och medveten elegans tvärs igenom staden till „Kiels Keller“ vid „Alter Jungfernstieg“, der vi funno ett lämpligt middagsställe.

Bäst vi efter middagen gingo omkring och beségo gator och hus, uppenbarade sig till vår stora häpnad ingen mer och ingen mindre än Movitz sjelf, vår värderade ledare och sjunde reskamrat, som vi väntat att möta först i Antverpen. Återseende och allmänt jubel. Movitz var åtföljd af bröderna H., den ene klubbkamrat och båda studentkamrater till oss. En d:o, stud. R., hade vi redan på förhand mött, och vi beslöto nu att alla tillsammans fördrifva kvällen på det angenämaste möjliga vis. Det behöfde icke diskuteras länge innan den saken var afgjord, och ett par timmar senare sutto vi alla tio uppradade på circus Renz, skådande ryttarinnorna skutta genom ringar och öfver hinder, clovnerna stå på händerna och några utmärkta gymnaster göra fria språng. Sådant är ju utom all fråga också gymnastik, och man kunde således tänka att detta egentligen vore ett vigtigt föremål för uppmärksamhet vid en resa sådan som vår. Men hur det är, står ändå den professionela akrobatiken till metod och ändamål våra sträfvanden så fjerran och utbildar äfven synbart, genom sin ensidighet, en så maskinmässig materialitet hos sina utöfvare, att man gent emot dem, oaktadt alt, dock erfar en brist på intresse, som, teoretiskt taget, kan synas oförklarlig. Hvilket emellertid icke hindrar att åtminstone de fria sprången måste erkännas vara någonting utmärkt, värdigt cirkus Renz' höga rang i facket och framstående såsom mönster för en och hvar, den der sysslar med sport. En praktfull ballett med vackra dansöser och elektriska knalleffekter afslöt programmet.

Vägen från circus till hotellet var lång, men så långt från ordning och civilisation som man plötsligt kan befinna sig försatt vid en aldrig så liten afvikning från hufvudgatan till angränsande gator denna tid på dygnet, gör man sig utan egen erfarenhet knapt något begrepp om. Lyckligtvis kunna hithörande relationer enligt Brands och Göstas muntliga berättelser ej upptagas i

några dagboksanteckningar, och är om denna dag intet vidare att förtälja, sedan vi väl alla, skäligen trötta af dagens mödor och fröjder, tillryggalagt vägen hem inclusive Hotel Höfers fem trappor, och gått till kojs, för att vara beredda till afresan, hvilken, trots Brands förslag att stanna ännu öfver en förmiddag för att få se Makarts tafla, beslöts skola äga rum i morgon bittigdag. Den enda, som ännu satt uppe sedan de andra gått till sängs, var Brand, och frukten deraf var följande rimrika kväde, hvars ironiska beståndsdelar icke undgått någon af oss:

I Hamburg.

Bland städer som vi sett, ha flera mera
För konst och vetenskaper gjort i stort,
Men Hamburg derför vi rekommendera
Att man gör undan denna ort så fort.

Vårt första mål var Alsterpaviljongen,
Men vägen dit blef denna gång för lång,
Ty Brand tog, uti misstag fången, spången
I riktning *från* bemälda paviljong.

Att börsen är för Hamburgslifvet gifvet
Den makt som ger åt allting fart, är klart,
Fast börsspel är, som spel på positivet,
För den som lyssnar blott och bart, ej rart.

Ett verk af målarn Makarts snille ville
Väl Brand förmå kamraterne att se,
Men fick till svar „Nej, Brand har tafveldille,“
Och lönades för sin idé med spe.

Ty det är klart att i naturen djuren
Ha främsta anspråk på en främlings tid,
Helst om, när maten blir i buren buren
Man lyckas få till stånd en liten strid.

För den som „konster“ önskar skåda, råda
Vi circus Renz, som ger en nätt ballett,
Fast Brand och Gösta funno våda båda
I nattligt lif på gatan klockan ett.

För resten fins här fasligt många judar,
Det är ett faktum, kändt förr'n det var sagdt,
Och derför dyrkas framför andra gudar
Den gyllne kalfvens snöda herrskarmakt.

Här måste jag min yra lyra styra,
Då jag, sen alla rimmen tagit slut,
Ej kan för pengar dyra hyra fyra
Små rim. Godnatt! Jag släcker ljuset ut.

IV KAPITLET.

Köln—Antverpen.

Den 17 Juni. Från Elbe till Rhen. Beklagligtvis vet man icke mycket om sjelfva landet efter en tolf timmars färd uti jernvägskupé, och det enda vi alla gemensamt tyckas ha lagt på sinnet är att den begynte och slutade med två af byggnadsmekanikens mästerverk: den storartade Elbebryggan vid Hamburg och den än mera storartade Rhenbryggan vid Köln. Vidare blickade vi i närheten af stationen Essen samvetsgrant ut genom venstra kupéfönstret så länge det kunde finnas någon möjlighet för att se röken från det Kruppska etablissementet, som ligger på ungefär en mils afstånd derifrån, hvarförutom det under färden genom de stora koldistrikten var en gifven sport att räkna vagnarna uti de förbi-

ilande ändlösa godstågen. För resten dam, hetta, nu och då några nya fysiognomier, ehuru jämförelsevis sällan, emedan vi, såsom varande sju till antalet, merändels lyckades få resa ensamma i kupén; vid hvarje station den första frågan: „wie langer Aufenthalt?" och, beroende af svaret, väntan i kupén eller promenad på perrongen; stundom dock endast ett mer eller mindre riskeradt försök att under en minuts uppehåll rusa in efter ett glas öl, en smörgås, en tidning eller någonting annat. Som det mesta af hvad man kan ha behof af under resan bjudes ut vid kupédörren, så var det endast i enskilda fall sådana utflykter kommo att företagas, sedan nämligen förgårdagens händelse med Kurre vid Neumünster haft till följd allvarliga öfverenskommelser beträffande hithörande surpriser.

Den som reser ensam, skall tvifvelsutan efter en färd sådan som denna ha åtskilligt mer att berätta om de trakter han passerat, på samma gång dock dessa vyer väl i längden måste blifva honom betydligt mera tröttande än de blefvo oss. Vi voro alt för många att oafbrutet tigande blicka ut genom fönstret, men så blef oss också tiden alls icke lång. Dock är det icke bekant att någonting särskildt roligt skulle ha förehafts. Historier utöfver den hvardagliga kvaliteten kan ingen påminna sig hafva berättats, och de sista numren af Kladderadatsch, Fliegende Blätter och hvad annat af dagsliteraturen som inköptes, voro snart genomlästa. Kurre och Gösta gjorde med ledning af en fransk parlör ströftåg på språkforskningens område i syfte att underlätta samfärdseln med den romaniska rasen, som vi från i morgon kväll skola träda i beröring med. „Saxen", som alldeles nyss tagit approbatur i historia, roade sig, när vi foro förbi Osnabrück och Münster, med att få fast Brand på kitsliga frågor om vestfaliska fredens särskilda datà och nöjde sig icke med sväfvande antydningar om Adler Salvius och Johan Oxenstjerna. Movitz och Menniskan talte om förgångna tider, om den minnesvärda Stockholmsresan och annat som tillhör häfderna, medan Lillvasse, som i sådant afseende är oberoende af tid och rum, tog en lur i någon knut,

något som de andra också stundom försökte, ehuru förgäfves. När vi foro genom Düsseldorf, underlät Brand icke att påpeka, hurusom detta var hela det moderna tyska genremåleriets hufvudsäte, hvarvid de öfriga, sedan de ej utan ängslan af konduktören frågat: „wie langer Aufenthalt“, med illa dold tillfredsställelse upplyste honom om att på fyra minuter det icke vore tid till ens det allra flyktigaste galleribesök. Hur det var, så rullade vi inemot klockan sju mellan den kolossala Rhenbryggans jättegaller högt öfver den minnesrika flodens grumliga böljor och hoppade en stund derpå ruskiga, sotiga, dammiga och styfbenta ned på perrongen i Köln. Bagaget uttogs och slängdes på ryggen, efterhängsna vägvisare förskingrades med tjenliga medel och fyra hyggliga rum fem trappor upp i hotel „Union“ ej långt från stationshuset togos för billigt pris i besittning.

Det första som måste göras var att bli ren. Detta funno Movitz och Vassarne på en ort sådan som Köln icke anständigtvis kunna försiggå annorlunda än i sjelfva floden, för så vidt man ju icke kunde kosta på sig att bada i Eau de Cologne. De öfriga vidtogo andra närmare till hands liggande åtgärder, hvilken dissensus emellertid hade till följd att vi icke vidare råkades den kvällen. På skilda håll promenerade vi två och två omkring i staden, åto vår kvällsvard någonstädes och gingo till hvila, de flesta väl dock först efter en stunds kontemplation af Kölnerdômen, som i alt sitt öfverväldigande majestät låg der ett stycke ifrån, försvinnande småningom med statyer, pelare och ornament i mörkret, efterhand som kvällen led, och återkastande till slut blott med tornspetsarna den långsamt bleknande aftonrodnadens sken i nordvest.

Den 18 juni. Tåget till Antverpen skulle gå först kl. 12, hvarföre vi kunde använda morgonen till att grundligt bese dômen invändigt och utvändigt. Att detta är det vackraste vi hittills sett, derom tyckas vi alla vara öfverens. Två Reichsmark per man var dock ingen lifvad för att riskera på beskådandet af de innersta helgedomarna, och undandrogo sig sålunda Meister Stephans berömda altartafla och de tre konungarnes

heliga ben våra profana blickar. För att ha bestigit verldens högsta byggnad gingo vi naturligtvis upp i ett af tornen, vägledda af förarn, som dels på tyska, dels, till förmån för några engelska herrar och damer i sällskapet, på bruten engelska radade upp sin lexa om alt som kunde tänkas sevärdt utåt och inåt, bl. a. ruinerna af hotel „Domhof", som helt nyligen en vacker dag till allmän förvåning företog sig att störta in. Tämligen besvärliga voro dessa 522 trappsteg, det kan ej nekas, men att bestiga det högsta bland meniskoverk kunde också löna mödan. „Sic itur ad astra". Knapt voro vi dock uppe, innan någon ur sitt minnes skräpgömma framdrog en notis om att Kölnerdômen icke är verldens högsta byggnad, i ty att Washingtonmonumentet i Washington är inemot dubbelt så högt. En stark lust att kasta talaren utför de 522 trappstegen gjorde sig omedelbart gällande bland de närvarande, men kväfdes lyckligen i tid, förnämligast emedan trapporna gå i spiral, så att han ej skulle ha fått någon fart. Vi trösta oss med att historien om Washingtonmonumentet måtte vara en anka.

Icke så litet kostar emellertid en sådan himmelsfärd, då man utom den faststälda afgiften ytterligare får betala förarn grundliga drickspengar. Vi trodde visserligen det senare på grund af det förra skola vara öfverflödigt, men han befans, då vi kommit till utgångsdörren, stå der med en min så fullständigt afvärjande hvarje misstanke för att han skulle finna en handtryckning ogranlaga och synbarligen så ytterst litet öfverväldigad af de 50 pf. en före oss gående person gaf honom, att vi skattade oss lyckligen undkomna med två Reichsmark tillsammans. En tarflig engelsman, som kom just efter oss, bet hufvudet af skammen och gaf ingenting, oaktadt vår cicerone delvis för hans skull nu i en timmes tid misshandlat det anglosachsiska idiomet och sin tunga, hvarför engelsmannen af denne vid utgången affärdades med ett „thank you, Sir", som ej ens den minst språkkunnige kunde missuppfatta.

Beseendet af dômen tog så pass lång tid, att vi icke ansågo oss kunna medhinna några vidare exkursioner, utan gjorde oss redo till affärd. Det fins också

icke så mycket annat att bese i Köln, och hvad som fins, t. ex. alla de „äkta“ Johann Maria Farina-butikerna, museum, den romerska arsenalen, den gamla gillesalen „Gürzenich“ m. m., hade vi redan i går mer eller mindre noggrant tagit i ögonsigte. Movitz, som vi så nyligen återfått, skulle icke nu komma med, utan stannar kvar öfver en dag i Köln i afsigt att studera brandväsendet. Efter ett hjertslitande farväl sutto vi kl. 12 således åter på sex man hand i kupén, denna gång med afsigt att ännu i kväll vara vid vår resas ändstation, skådeplatsen för den blifvande stora gymnastikfesten, Antverpen.

Om färden är icke mycket att anteckna. Den märkligaste ort som passerades, var väl Aachen, men der stannade vi blott en liten stund, jämt så länge att Kurre hann springa upp för att köpa sig en liten korg körsbär, skynda tillbaka, snubbla öfver en uppstående jernbult på perrongen, falla öfverända, sprida sina körsbär till de kringståendes oblandade tillfredsställelse i alla väderstreck och hasteligen svinga sig upp i vagnen för att hinna med. Aachen skulle vi gerna besett, men fingo nu blott, medan dess åttkantiga domkyrka försvann ur vår åsyn, sända vår tysta helsning till Karl den stores hufvudskalle der den ligger gömd i en låda, till hans kröningsstol, som fortfarande anses vid sådana tillfällen skola meddela den derpå sittande smorde något af den store kejsarens visdomsande, till Fredrik Barbarossas krona m. fl. reliker de der utgöra Aachens stolthet, under alt detta dock kännande en viss tillfredsställelse öfver att icke, som så många andra, behöfva för helsans skull göra den berömda kurortens närmare bekantskap.

Emellertid förändrade landskapet så småningom sin karaktär; åtminstone inbillade vi oss kunna varsna en påtaglig skilnad mellan Tyskland och Holland, när vi i närheten af Maëstricht funno oss hafva öfverskridit den stora militärstatens gränser. Länge befunno vi oss dock ej under konung Wilhelm III:s luxemburgska spira, ty franska talande tulltjenstemän vid nästa station förkunnade oss att vi nu voro framme i det land som utgjorde målet för resan. Tullbehandlingen var, likasom under hela färden, ytterst lindrig. Man tyckes

inte kunna förmå sig att antaga oss vara i besittning af någonting värderikt, ej heller kapabla till några fiffiga försök att insmuggla kontraband. Det var för resten här Brands språkkunskap för första gången var trängande af nöden. De andra visa sig kunna i praktiken t. o. m. mindre än de i teorin trodde. Gösta kan absolut endast „Pardon“ och „Bonjour monsieur“ och på Kurre tyckas parlörstudierna i går ännu ej heller ha framkallat synnerliga resultat. „Saxen“ och Lillvasse är det ej värdt att tala om, då de ej ens haft någon parlör att studera. Ej utan bäfvan emotse vi den närmaste framtiden, men Brand sörjer väl för att vi åtminstone icke bli bortsålda.

Vi fortsatte vår väg från tullstationen. De svarta, sotiga kol- och jerndistrikten voro slut redan innan vi kommo till Luxemburg, och vi fara alt vidare genom präktiga gods och gårdar, parker och åkerfält, nu och då förbi en stad såsom Malines, eller stora industriela inrättningar, och nalkas slutligen Anvers. Redan se vi såsom stadens yttersta förposter skyltarna till några „estaminets“ (krogar), och så äro vi framme. Det var fråga om att vända sig till den officiela byrå, som finnes tillsatt vid jernvägsstationen för att skaffa resande rum, men då vi ha till hands ett bref från en landsman och f. d. kamrat T., hvilken utfäster sig att bispringa oss med råd och dåd, så gå vi nu endast ut för att finna rum öfver denna natt, hvarefter vi i morgon skola uppsöka vår hjelpsamme vän. Sakerna lemnas på stationen så länge, och det bär af.

V KAPITLET.

Antverpen och Bryssel.

Anvers eller Antverpen synes vara en ståtlig, väl bygd och liflig stad. Den egenhet som i dess yttre genast väcker

uppmärksamhet, är att här det engelska sättet att bo under eget tak tyckes vara förherskande. Deraf en särskild prägel hos stadens hela arkitektur. Husen äro smala, ehuru icke särdeles höga, sällan mer än fyra våningar, och för det mesta målade med olja uti ljusa färger, det ena huset alltid litet olika det närmast stående, så att det hela deraf får en prägel af på samma gång snygghet och lifvande omväxling. Detta så vidt vi under denna dag hunnit taga staden i skärskådande. Naturligtvis är intrycket ännu alldeles sväfvande, och känslan af orientering uti de topografiska förhållandena saknas tills vidare fullständigt. Från kl. 5, då vi kommo fram, ha vi egnat åtskilliga timmar till forskning efter rum. Våra vilkor äro ej så alldeles lätt uppfylda. Rummen skola vara snygga, centralt belägna, lämpade för att rymma 7 personer, om vi nämligen skola stanna, ty Movitz kommer i morgon, samt för resten om möjligt förena alla andra goda egenskaper för ett pris ej öfverstigande 1 fr. 50 stycket om dagen. Söka fingo vi, allra helst som vi ej hade en aning om hvart vi skulle gå, utan bara ströfvade omkring på de gator som sågo acceptabla ut. Det ena hotellet efter det andra pröfvas och förkastas. En gång dristade vi oss in till ett verkligen fint ställe och fingo till svar att det kostar 14 francs om dagen. Vi voro just beredda att snöpligen aftroppa, då portiern i en fortsättning tillade: „men alla rummen äro upptagna“, hvilket Brand, som naturligtvis för ordet, genast tog vara på och sade med beskyddande min: „Jaså, det var ju rysligt ledsamt, det skulle ha passat oss så bra“. Portiern bugade vördnadsfullt, och vi aflägsnade oss med aristokratisk värdighet. En annan gång gick Brand in på ett till det yttre minst sagdt ruskigt hotel för att höra på rum. Vi väntade och väntade, men han kom aldrig igen. Som vi nyss förut blifvit till hälften utkörda af den fulla värden på en krog, der det fans rum att hyra i öfre våningen, så började vi frukta att det långa dröjsmålet betydde någon katastrof, och vi kände oss litet hvar tystlåtna och illa till mods. Alt var han borta ännu. Det kunde knapt mera råda något tvifvel om den saken;

någon olycka hade skett, och vi förenade oss som bäst om ett gemensamt uttalande i den riktningen att det var en dålig början på gymnastikfesten, om en af oss genast första dagen skulle förgås, då Brand ändtligen kom fram och emottogs med ovationer. Han hade bara så länge underhandlat med värdinnan på stället och undersökt alla hennes olika rum och lägenheter, med det resultat, att han icke ansåg det vara skäl att återvända. Ändtligen hittade vi på några rum uti „Taverne de la Reine“, ett af de många små hotellen med krog på nedre botten. Menniskan fick eget rum två trappor upp, „saxen“ och Brand hvar sitt tre trappor upp och Kurre med Vassarne en gemensam vindskupa. Att rättvisan vid fördelningen kan synas den ytlige betraktaren hafva fått sitta emellan, fäste sig ingen af oss vid, ty vi äro fördomsfritt folk, och skilnaden mellan att ligga på ressortmadrasser i rum eller på halm på vinden är ju i grunden icke så stor.

Sedan bostadsfrågan sålunda för i natt reglerats, hann Menniskan åter framställa sitt, som det tyckes, kroniskt återkommande förslag om en tur i vagn genom staden, hvilket dock genast redan för den sena timmens skull, men mest af gammal vana, förkastades; och hade detta endast till följd, att Brand, strax vid inträdet i en restauration benämd „Café Rubens“, dit vi, i stället för att åka, gingo in för ett äta kvällsvard, tog fram en blyertspenna, vek upp bordsduken på hörnet midt framför Menniskans plats och „improviserade“ på marmorskifvan följande rader, som han dock hade den goda smaken att strax derpå igen stryka ut — med bordsduken:

Fåfäng önskan.

(Efter Runeberg.)

Otaliga vagnar vandra
På torgets steniga ban.
O, vore jag bland de andra
En åkare här i stan!
Så liknöjd djupt i mitt sinne
Jag tänkte, kylig och klar:

„Väl får jag ej sitta derinne,
Men likväl i *vagn* jag far.“

Dock, finge i vagn jag fara,
Ensammen for jag ändå,
Här är jag ju bland en skara
Af folk, som bara vill gå.
De gäcka med fröjd min smärta,
På lek min tår de bele,
Blott jag har mitt åkarehjerta.
O, vore jag utan som de!

Det enda som efter kvällsvarden företogs var en liten invikning i ett af stadens oräkneliga „cafés chantants“, hvarpå vi redan inemot kl. 11 voro hemma och till sängs.

Den 19 juni. Det var dock en väsentlig skilnad uti lott oss emellan. Den skilnaden gälde icke bäddarna. ej heller bestod den deri att, medan de der nere hade ordentliga fönster med utsigt, de der uppe bara hade en lucka utan glas i taket; och den farhåga Lillvasse uttalade för att någon möjligen genom den öppna gluggen kunde komma in under natten och stjäla, måste anses vara imaginär. Man kryper ej, äfven om man är aldrig så vinningslysten, i mörka natten på ett sluttande skiffertak till en femvåningsbyggnad för att, med fara att falla och bryta nacken af sig eller fastna i hålet, hasa sig ned i en vindsglugg. Också hade det varit otur för en tjuf att efter sådana faror och ansträngningar råka ned just i den vindskammare, der Gösta, Kurre och Lillvasse tillfälligtvis alla tre råka bo. Nej, det var ej med tjufvar de hade att kämpa. Deras fiender voro långt mera blodtörstiga, hade lättare att komma dem in på lifvet och voro oändligt mycket svårare att förfölja och nedgöra. De tre bolagisterna måste slutligen tända på ljus och anställa omfattande undersökningar, hvilka höllo dem vakna mest hela natten. Skildringarna härom ha varit hårresande, och det kan icke bli fråga om att kvarstanna, sedan vi nu vid dager af diverse upphängda

kjolar och andra klädespersedlar lyckats sluta oss till att rummet varit pigkammare alt hittills, men nu för utställningens skull arrangerats till gästrum. „Hvar månne då de stackars pigorna nu bo? frågade sig den menskovänlige Lillvasse, dock utan att någon antaglig hypotes kunnat uppställas till frågans besvarande. Gösta för sin del fick plötsligt i sitt hufvud den förskräckliga idén att man borde undersöka, huruvida icke, då de kvarlemnade kjolarna tydde på en brådstörtad flykt, möjligen också sängkläderna . . . ty det var mörkt när vi lade oss . . . „Håll!“, ropade Menniskan med den stoiska sjelfbeherskning som är lätt att iakttaga, då det icke gäller ens egen sak, hvad lönar det sig att genom forskningar i det förflutna kanske störa sitt sinnes jämvigt för långa tider; vare det nog att ni kämpat en god kamp, tändt civilisationens ljus för rödskinnen och gjort upptäcktsfärder värda Vasco di Gama bland urinnevånarna i obekanta nejder. Funnes det någon Camoëns ibland oss, så finge han här ett värdigt ämne till en ny „Lusiad“, men i förväntan derpå må vi låta nattens vedermödor sjunka i glömska“. Hvilka förståndiga ord hade till följd att vi bara betalade vår räkning och hos värden uppsade oss till flyttning.

Närmast gälde det nu att söka upp vår landsman T., med hvars tillhjelp ny bostad lättare kunde anskaffas, och genom hvilken framför alt inträdeskort till gymnastikfesten stode att fås, alldenstund han sjelf skall uppträda. Brand och Gösta åtogo sig den saken, medan de öfriga begåfvo sig på ett första besök till verldsutställningen. När vi alla igen inemot kl. 3 träffades på sistnämda plats vid ett middagsbord uti en af restaurationerna, var bostadsfrågan löst, och vi hade funnit trefliga rum i samma pension som den T. bebodde.

Af expositionen, likasom af hela staden Antverpen, ha vi ännu altför oklara intryck för att kunna derom afge ett stadgadt omdöme. Hvad som är säkert, är åtminstone att fasaden och hela yttre sidan ännu äro ofullbordade, oaktadt expositionen officielt öppnades redan den 2 maj. Om ej arbetena bedrifvas med alldeles särskild ifver, så blir det hela väl knapt färdigt

såsom det enligt ritningarna borde vara, förr än expositionstiden är ute. Innanför är deremot alt i ordning, och saker finnas der i en sådan mängd och i så många olika rum och gallerier, att man känner sig alldeles förvirrad och förlorad. Tappar man hvarandra för en gång ur sigte, så är det bäst att slå alt återseende ur hågen, såvida man ej stämt möte någonstädes. Vi skildes åt straxt efter middagen och träffades ganska riktigt först kl. 6 vid jernvägsstationen, då vi skulle ta emot Movitz. Till sammans med honom gingo vi sedan alla upp till „Taverne de la Reine“ för att hemta våra saker och åkte derpå i en „fiacre“ till vårt nya residens vid Rue Rotterdam 80. T. var emot oss och förmedlade uppgörelsen med värdinnan. Litet trångt skulle det väl till en början bli, men sämjan måste få ge rum, och följande dag skulle vi få det fjerde rum, som vi behöfde.

Sedan alla dessa materiela omsorger behörigen undangjorts, begåfvo vi oss, vägledda af vännen T., till den gymnastiklokal han plägade besöka, och der hans klubb, den förnämsta i Antverpen och benämd på flamländska „Gymnastische Volksring van Antwerpen“, just samma kväll skulle ha sin generalrepetition till festen. Klubben har sin egen byggnad med inskrift och fosterländska emblem på fasaden. En ganska betydlig sal med diverse redskap erbjuder den manstarka föreningen godt rum till öfningar, och klädloger samt toilettrum på sidorna komplettera bekvämligheterna hos detta sportens tempel, hvars motsvarighet väl länge får räknas till *pia desideria* i Finlands hufvudstad. Deremot kan man, utan att vara särskildt sjelfbelåten, anse sig ha ganska litet att lära af dessa gymnaster; åtminstone gäller detta frågan om disciplinen. För det första kommo de på så olika tider, att redan derigenom ingen ordnad öfning låter sig tänkas. Det är väl sant att gymnasterna här, som för det mesta äro sysselsatta på kontor, ej råda öfver sin tid så som vi studenter der hemma; men litet precisare borde man väl dock kunna vara, om man alls skall vilja åstadkomma någonting gemensamt. När friöfningarna ändtligen kommo till stånd, var disciplinen

äfven här under all kritik. Det skrattades och skreks, man knuffade hvarandra och gjorde hvad helst som föll en in, alt under det temligen svåra uppmarscher skulle inöfvas. „Och detta, store himmel, är deras generalrepetition“, tänkte vi, som veta huru pass man känner sig högtidlig till mods dagen före en uppvisning för något tusental personer i gardesmanegen i Helsingfors. Det var redan så långt lidet, att vi ej hunno se mycket af redskapsgymnastiken, men hvad vi sågo var en rätt bra skicklighet hos enstaka individer, ringa öfning och styrka hos flertalet, samt hos nästan alla total brist på hållning och elegans. Betydligt svikna i våra förväntningar beträffande gymnastiken i Belgien, för hvilken denna klubb skulle vara en af de främsta representanterna, men på samma gång lifvade af förhoppning att möjligen dock icke bli de sämsta i Dresden, gingo vi ut ur „ringen“, åtföljda af T. och sekreteraren vid klubben, som lofvat ännu i kväll introducera oss hos centralbestyrelsen för festen.

Denna hade just för tillfället session på ett annat ställe i staden. Vi gingo åtskilliga gator upp och ned och anlände slutligen till ort och ställe, der sekreteraren gick in och anmälde oss. En stund förgick i väntan, hvarpå dörrarna slogos upp och vi under lifliga applåder och hurrarop inträdde i salen. Ordföranden, hvars namn vi ej rätt hörde, men som vi vilja kalla Copernicus, emedan han hette någonting ditåt, tog emot oss med några vänliga ord på franska, men bad oss kort derpå gå ut i kaféet näst intill, der de alla skulle sälla sig till oss om en stund efter förhandlingarnas slut. Vi gjorde så, lemnande dock, då ingen mer än Brand kan franska, denne ensam kvar i kaféet och kilade af till det stora etablissementet Alhambra, der sång och dans af „artister“ på estraden hastigt fördref aftonens timmar. Vi pratade och glammade, Movitz omtalade sin dag i Köln, T. åter fann sitt nöje i att orda om forna dagar och om lifvet i hemlandet, som han för ett par år sedan vid tjugu års ålder lemnat, samt om de förhållanden uti en verldshandelsstad, hvari han numera fått lefva sig in. Klockan var vid pass

elfva, då Brand plötsligt uppenbarade sig i vår krets. Han hade ända till dess suttit på gymnasternas kafé i fåfäng väntan på Copernicus, och tyckte sig nu ha skäl att tänka på sig sjelf, lemnande festbestyrelsen i dess värde. Detta vann dock ingen anklang, så gerna man än annars såg honom, ty vi trodde enda möjligheten att erhålla biljett till gymnastikfesten bero på att nu i tid tala vid vederbörande. Brand, denna gång åtföljd af Gösta, fick således återgå till kaféet. Kl. tolf vid lag kommo de dock till baka efter att ha uträttat alt och bestyrt om att vi i morgon skulle få inträdesbiljetter och full legitimation till närvaro vid samtliga tillfällen under festdagarna Dessa börja med morgondagen, i det nämligen i morgon kväll ett fackeltåg kommer att af samtliga gymnaster, grupperade efter nationalitet, företagas från stationshuset upp till en festlokal inne i staden.

Från Alhambra gingo vi hem, när ingenting mera tycktes vara der att inhemta, men sutto ännu och pratade en stund på sängar, soffor och stolar uti Movitz' och Menniskans gemensamma salong. Konversationsämnet var ingenting mindre än ett förslag att vi, så oöfvade vi nu sedan två veckor voro, skulle antaga Copernici och andra bestyrelsemedlemmars till Brand framstälda förslag att aktivt var med vid festen. De visste ej annat än att vi blifvit inbjudna; i alla fall borde vi ej anse oss på något sätt förhindrade dertill, och det skulle nog gå bra. T. understödde förslaget på det varmaste, och man kan tänka sig att diskussionen var liflig. Det enda resultat vi dock i dag kommit till, är att besluta sofva på saken, och seansen upplöstes då klockan visade sig redan vara ett godt stycke inne på gymnastikfestens första dag.

Den 20 juni. Verldsexpositionen från kl. 11 f. m. till kl. 6 e. m. Vi ha sannolikt under denna enda dag sett flere olika slag af industrialster än under hela vårt hittills förflutna lif, och äfven den ytligaste beskrifning borde således kunna taga ark i anspråk. Icke desto mindre blir det ingen beskrifning af denna gång, och det är icke omöjligt att den, måhända lyckligtvis, helt

och hållet uteblir i dessa anteckningar, emedan intrycken, tills vidare åtminstone, äro om hvarandra hopade och förvirrade ända derhän, att en samlad framställning är hardt nära omöjlig. Vi kommo alla öfverens, då vi inemot klockan tre träffades uti den berömda chokoladfirman van Houtens eleganta, fristående paviljong midt på utställningsgården och, sjunkande uti den svällande soffans dynor, af en vacker holländska serverades med en förtjusande liten ostindisk kopp ren cacao, medan vår glasartade blick, slö och blaserad af alt hvad den under dagen fått skåda, for öfver Cockerill-fabrikens kolossala jernhammare ett stycke derifrån, likgiltigt som om vi aldrig i lifvet sett någonting annat, och utan att stanna förbigick den franska statens likaledes i närheten grupperade kolonialutställning, alldeles som om vi varit födda och uppfödda mellan kaffebuskar och glasögonormar i Kochinchina — vi kommo alla öfverens om att museidagen i Stockholm denna gång var öfverträffad. Att bese verldsutställningar är tvifvelsutan ett nöje, och ett uppfostrande nöje, men som man icke bör dricka nöjets bägare till botten, så tillråda vi en och hvar att icke egna mer än en half dag i rad åt sådana saker; hvad derutöfver går är af ondo, och enda effekten af att ströfva omkring ännu sedan all möjlighet till uppmärksam observation blifvit utsliten, är att man vid skeende förfrågan skamligen förvexlar Feydaux & C:s brysselspetsar med Krikoffskis oberedda hudar eller uppger Clinton & Spratts automatiska kötthackningsmaskin såsom firman Erards i Paris senaste förbättring på pianoteknikens område. Om vi uttala dessa välvilliga råd, så är det för att de basera sig på erfarenhet, ty vi stannade verkligen kvar ännu efter cacaokoppen, ända tills vi klockan sex måste ge oss af för att vid Gare de l'Est emottaga de anländande gymnasterna och få se det stora fackeltåget samt dessförinnan hinna, om möjligt i lugn och ro, äta middag på vårt gamla kafé Rubens.

Menniskor börja redan strömma ned till trakten omkring jernvägsstationen, som ej är långt ifrån. Den ena Antverpenska gymnastikföreningen efter den andra

tågar fram med flygande fanor och klingande spel samt alla stadens gatpojkar i följet. Här råder ett fritt lif på gatorna i denna frihetens stamort. På utställningens fasad stå ej för ro skull de vackra orden, som äro stadens valspråk: „*à tous la ville d'Anvers*". En ann' är så god som en ann', och det fins ingen här som ett ögonblick skulle tveka t. ex. att midt på Avenue de Keyser skrika med full hals om han vid hörnet af Place Teniers råkade se någon som han ville hejda, eller om han tillfälligtvis i det ögonblicket påminte sig en treflig melodi. Likasom man här midt på dagen promenerar blankt med hvem som helst och obekymrad om hvem man möter, så lefves det på kaféerna ett ytterligt oförblommeradt lif; och skulle ens egen pappa och mamma spatsera in, så ber man dem bara sitta ner och göra sällskap, hvilket de i nio fall af tio icke lära genera sig att göra. Sådana äro de upplysningar vi af kompetenta personer erhålla, och de öfverensstämma i allo med den visserligen i och för sig ännu alldeles otillräckliga erfarenhet vi för egen del hunnit vinna.

Under middagen föreslog Brand, otvifvelaktigt med vackra biafsigter vis-à-vis Menniskan, att man skulle beställa *grodor,* hvilken rätt Brand sade sig med välbehag minnas från Paris. Man kan tänka sig Menniskans förfäran. Gösta gick på skämt in på förslaget, hvarvid Menniskan lofvade betala denne hvad det kostade, om han verkligen hade mage att röra grodor på ett fat. Lyckligtvis för båda fans det icke några grodor på stället, och vår uppmärksamhet drogs också snart till annat, då nämligen oljndet der ute med ens stegrade sig till en hittills oanad höjd, så att vi fullt och fast trodde att fackeltåget, oss ovetande, redan begynte. Vi betalade i största hast, och halfva middagen blef oäten. Men det befans att det endast var några medlemmar af „Société de gymnastique Anversoise", som, hysande underliga föreställningar om en rationel träning till sport, hade pokulerat hela eftermiddagen på en restaurant en trappa upp, och nu från balkongen höllo tal till folket. Det hela var dock alt för kuriöst och sevärdt, för att vi skulle återvändt till våra biffstekar, och vi skredo lång-

samt fram, å ena sidan smått harmsna öfver ett sådant lefverne, å den andra kanske rent af kännande det såsom en brist, att vi, som dock aldrig trott oss höra till de melankoliska, hittills icke haft ett begrepp om en så intensiv feststämning.

Alt efter som det småningom mörknade och stunden för fackeltågets affärd nalkades, drogo vi oss närmare stationen, som var dess utgångspunkt. Bantåget hade redan kommit, och de nyss anlända gymnasterna ledsagades med sina i trälådor inlagda fanor till ett vidsträckt skjul, der deltagarne i festtåget höllo på att gruppera sig. Genom springorna i skjulet såg man redan tända facklor i ständig rörelse, och det var således att antaga att processionen snart skulle ge sig af. Vi togo plats vid ett kafé midt emot och bestälde oss hvar sin kopp „café noir“, för att ostraffadt få stå på stolarna, samt gjorde oss beredda på skådespelet. Om en stund tillkännagåfvo också fanfarstötar att fackeltåget började, och fram ryckte gymnasterna, alfabetiskt ordnade efter nationalitet, och således företrädda af tyskarne (Allemands). Framför hvarje grupp gingo några pojkar bärande ett standar med föreningens namn och nationalitet påskrifna; derefter kom fanan, behängd med så många medaljer som möjligt, och så medlemmarne, alla bärande facklor, hvilket dessutom hundradetals stadsboar också gjorde. Anblicken var i sanning imponerande, och det var säkerligen ingen bland oss som icke erfor en stilla grämelse öfver att vi, troligen till följd af ett missförstånd, icke kommit att vara med; någon Finlands flagga skulle vi ju icke haft att bära, men namnet Finland hade dock från standaret fått lysa för alla dessa menniskors förvånade blickar. Hvarje särskild förening helsades af den tätt packade mängden med hurrarop, lifligast naturligtvis för de långväga gästerna. Bäst det var, sågo vi ganska riktigt den blågula flaggan. „Lefve Sverige!“ skreko vi så högt vi förmådde, och, gripna af hemlandskänslor vid åsynen af de hvita mössor som funnos i hopen, slängde vi också de våra högt i luften, detta emellertid med en sådan intensitet, att Movitz och „saxen“, hvilka, oförsigtigt nog, stigit på samma stol för att bättre se, i ett

nu sjönko ned med hvar sitt ben tvärs igenom rottingssitsen på stolen. Kaffet var betaldt och det var ej tid till någon vidare uppgörelse. Vi begåfvo oss ögonblickligen bort för att följa med tåget, och hunno endast, medan vi svängde om hörnet, uttala den på en hastig kalkyl grundade förmodan, att efter nyss nämda tilldragelse, värden på stället icke kunde ha skäl att anslå nettovinsten på vårt kaffe synnerligt högt.

Fackeltåget, likt en ofantlig orm af eld, slingrade sig fram längs Avenue de Keyser, Avenue Wappers och Rue de Leys till en stor festlokal, kallad El Bardo, och belägen invid kyrkan S:t Jacques. Der skulle den belgiska gymnastiska federationens fana af stadens borgmästare öfverlemnas åt gymnasterna, och ända till dörren, men ej längre, följde vi dem, ty vi ansågo oss, såsom icke tänkande deltaga, ej ha skäl att vara med om denna högtidlighet. Den frågan var för resten ännu ej afgjord och blef nu, likasom i går aftons, föremål för vår diskussion, då vi, promenerande på de rikt upplysta gatorna, fortsatte våra studier af folklifvet och sedan småningom drogo oss hem till rue Rotterdam. Vår vän T. var naturligtvis med de andra gymnasterna på El Bardo, der förbrödring skulle firas uti äkta belgiskt „orge“, en sorts surt svagdricka, hvaraf verkan för den dervid ovane väl icke är berusande, men merändels ändå lika snabb som störande. Någon sorg öfver att icke vara der kände vi icke, och då T. kl. 2 på natten kom hem och väckte upp oss, voro hans berättelser om huru föga „orgen“ uträttat i förbrödringsväg, af den beskaffenhet att vi, ytterligare lugnade, utan minsta saknad öfver det försummade öfverlemnade oss åt nattens hvila.

Den 21 juni. Denna dag inträffade en katastrof, som vi säkerligen alla skola bevara i lifligt minne så snart Antverpen eller Schelde nämnas, och hvars verkningar särskildt Brand kommer att ha „för ögonen“ så länge han lefver. Den sistnämde hade nämligen olyckan att slå näsan i klyf. Saken var den, att vi gerna ville helsa på de nyligen anlända svenska gymnasterna och för sådant ändamål begåfvo oss ned till hamnen för att taga reda på ångfartyget „C. A. Kjellberg“, som i går hit-

fraktat dem från Göteborg. De storartade kajanläggningarna vid Schelde finge vi med det samma beskåda, så att det var att slå två flugor i en smäll. Vi gingo ned och beundrade lifligt hamnarbetena, som i sjelfva verket torde höra till de dyrbaraste bland menniskoverk, och hvilka skola ha till effekt att Antverpens hamn blir den förnämsta i verlden. Bäst vi stodo der och läto T. skildra för oss historien om en midt emot belägen ruin, som, efter att ha tjenat hertig Alba i tiden till något djefvulstyg, nu var inrättad till provisoriskt packhus, syntes en norsk ångare med många passagerare i hvita mössor ombord glida in, backande emot den starka flodströmmen. Det var tydligen norrmännen som kommo; deras gymnaster bära hvita mössor, viste T. att meddela, och de voro icke med vid festtåget i går. En kolossal norsk bark, „Rhine“ vid namn, låg vid kajen och flaggade till sina ankommande landsmäns ära. Dessa foro emellertid förbi, troligen till dockorna, och försvunno ur vår åsyn. Då fick någon den idén att man borde gå ombord på barken, för att der få de upplysningar vi sökte. De hade troligen sett „Kjellberg“ komma in i går och viste väl hvar den låg; och att svenskarna hade sin bostad ombord, det trodde vi oss veta. Brand, som tyckes föreställa sig att det under alla förhållanden alltid är han som skall tala med folk, gick upp längs trappan ombord. Vi sågo ej till honom på en stund innan han med ens hoppade ned från barkens reling, som väl kunde vara en tolf fot öfver kajens nivå, och ögonblicket derpå låg i sitt blod på stenläggningen. Han hade fått till svar att man ej viste något om saken ombord, och skulle derpå ge sig af igen, men tyckte att ett grant hopp från skeppet kunde kläda honom bra, och tog sats. Nu var emellertid den kopparklädda relingen hal efter regnet i natt, och fartyget drog sig just för den stigande floden ett stycke undan från stranden. Följden var att Brand slintade och dessutom så när hade fallit i sjön, i det han endast med halfva kroppen kom öfver kanten af kajen. Vår förskräckelse var stor. Han hade kanske fått näsan krossad och var möjligen äfven annars skadad. Vi hjelpte honom straxt

ombord på skeppet igen, kaptenen försökte, assisterad af Movitz, med Rigabalsam och andra förträffliga medel stilla blodflödet, samt bevisade Brand och oss alla en förekommande vänlighet. När Brand åter hemtat sig så pass att han, seende sitt ansigte i spegeln, kunde yttra: „se så go' vänner, nu är det slut med prestigen hos flickorna", togo vi afsked af den förträfflige kapten Jakobsen, tackande honom för hans samaritanska söndagsarbete, lockade på en vagn och foro till närmsta apotek för att få den sårade plåstrad. Alla äro vi mer eller mindre uppskakade; Lillvasse befans vid anstäld jämförelse ombord vara ännu blekare än Brand sjelf, men han stod också katastrofen närmast. Hvad vi hade gjort om Brand fallit i sjön, så att vi förlorat vår hederlige tolk och fått på ett delikat vis förbereda hans föräldrar om saken, låter sig knappast tänkas. Det antagliga är, att vi alla hoppat efter, den ena för att rädda den andra, hvarefter, i följd af den starka strömmen, Helsingfors Gymnastikklubbs stipendier och statens anslag hade stått ålarna och laxarna i Schelde till buds, för så vidt de i vighet och hoppförmåga ha någonting öfrigt att af en utrikesresa inhemta. Apotekaren lugnade oss med att Brands näsa ej var bruten, och så begåfvo vi oss hem. Vårt egentliga ärende, att få träffa svenskarne, blef tills vidare outrättadt, men det ha vi ju alltid tid till, och i förväntan på att timmen för gymnastikfestens början (kl. 3) skulle nalkas, fingo vi vår värdinna att ge oss någonting till lifs.

Platsen för festen är ett stort torg, kalladt Place S:t Jean och beläget tämligen nära vår bostad, så att vi redan upprepade gånger haft tillfälle att taga de derstädes gjorda arrangementen i ögonsigte. Alt tyckes vara väl i ordning ställdt, och framgången beror nu på vädret, näst gymnasterna sjelfva. Att väderleken alls icke omtalats sedan vår ankomst hit, har samma orsak, som i Stockholm, d. v. s. att derom ingenting godt finnes att säga. Äfven i dag blåser det förskräckligt, och tunga regnmoln hota med det värsta.

Vi ha definitivt beslutit att icke deltaga uti gymnastiken. Vi vilja icke hålla oss framme, der man må-

hända endast af artighet nu bjuder oss, då vi kommit, medan förut ingen någonsin drömt om att vi existera. T. försäkrar visst att detta icke skall af någon till sitt fulla värde uppfattas såsom uteslutande grannlagenhet; så finkänslig är man icke i Antverpen. Men vår brist på öfning under de två senaste veckorna kan ju också få gälla såsom motiv, och hufvudsaken är att detta nu beslutits, så tämligen säkra vi än kunde vara att icke blamera oss, då Antverparne sjelfva äro sådana vi sågo dem i går. Festen skall som sagdt börja kl. 3, och litet före tre begifva vi oss sakteligen ner till Place S:t Jean. Till och med Brand. Vi ha lofvat stödja honom från alla tänkbara sidor blott han kommer med, och han vill ej gerna skicka oss ensamma med vår dåliga eller rent af negativa franska bland den menniskomassa, som tvifvelsutan är hopad på festplatsen. Brand ser visserligen skrämmande ut; hela näsan är en enda hvit plåsterlapp, för hvilken han dessutom får hålla näsduken oafbrutet, emedan vi ej fått blödningen på någon fason att stanna, och han kan hvarken gå eller stå, ty han är mörbultad öfveralt; men vi gå på ömse sidor skylande och stödjande honom. Ganska dåliga platser ha vi fått, så att utsigten icke är fullständig, men som just i det samma ett stridt regn börjar falla, så glesna åskådareskarorna redan före representationens början, och vi få det bekvämare. På en stor tribun placera sig honoratiores, damer m. m., emottagna af staden Antverpens borgmästare de Wael. När vederbörandes ryggar mycket böja sig och någon starkt ordensprydd äldre herre inkommer, så är det antingen premierministern Malou eller kultusministern van den Peerenboom, den närvarande klerikala regeringens stolpar och båda på embetets vägnar närvarande. Våra paraplyer börja säga upp kontraktet, och från grannarnes på ömse sidor strömma störtfloder ned utefter våra ryggar, då ändtligen vid tonerna af en orkester gymnasterna inträda, de flesta iförda mörka rockar öfver de ljusa gymnastikdrägterna, och med stukad min finnande sig i ödet att bli genomvåta. Marken är till flere tums djup uppblött som en gröt, och de teoretiskt hvita skorna

begynna antaga en obestämbar färg. Det hela är i hög grad ynkligt, och man känner sig frestad att följa himmelens exempel och gråta. Endast de nödtorfteligen behöfliga af friöfningarna utföras; somliga till deltagande anmälda gymnaster, exempelvis holländarne, absentera fullständigt, belgierne sjelfva och fransmännen spela en mer än slät rol, tyskar, svenskar och norrmän ställa sitt ljus under ena skäppo tills vidare, och hela denna den första dagens fest kan betraktas såsom ett grundligt fiasco.

Brand hade gått hem förut, utmattad som han var af dagens tragiska händelser. Han behöfde ingen att skyla sig denna gång, ty, mente han, när man just nu kommer från gymnastikplatsen, så kan naturligtvis ingen tro annat än att man fallit från räck och blöder för ädla sår. Vi gingo att söka upp honom, hvarefter han och Gösta foro ut i vagn för att rådfråga någon läkare. Vi andra gingo under tiden till café Rubens som vanligt för att äta middag och kollationera dagens intryck. Med bästa vilja kunde vi icke komma till annat resultat, än att om detta var alt vi skulle få se, det knappast lönade mödan att göra en så lång resa; men morgondagen hade kanske öfverraskningar i beredskap åt oss, och det var således icke värdt att ännu i dag uttala något definitivt omdöme om den belgiska gymnastiken och festen i dess helhet.

Om någon timme kommo också Brand och Gösta tillbaka från doktorn och satte sig ned att deltaga uti middagen. Brand väckte ett kolossalt uppseende i kaféet, ty doktorn hade ytterligare försett honom med stora plåsterlappar; men som doktorn tillika förklarat att näsan ej var bruten, så var ju alt bra igen, och vi antogo på Brands förslag den visserligen något vågade resolutionen att vi haft en treflig dag. Detta uttalande, som naturligtvis i främsta rummet bör fattas med hänsyn till hvad som kunnat inträffa om det velat sig värre, måste ovilkorligen beseglas med ett glas ädelt vin, och vi köpte två flaskor sådant i en krog, der det för resten skänktes ut bränvin glastals åt torgmadamer och sjåare. Någon finare vinhandel voro vi ej i stånd att uppdaga. Vi gingo hem, lånade af värdinnan några glas och slogo

oss ned uti förutnämda, egentligen af Movitz och Menniskan befolkade salong.

Sedan en toast för H. M. konung Leopold II afslutat den officiella delen, drucko vi en till Brand riktad skål för dagens öfverstândna faror, för bättre väderlycka och bättre gymnastik i morgon o. s. v. samt läto aftonens timmar hastigt förflyta under skämt och sång. Innan vi skildes, hann också en glädjande familjetilldragelse gifva kvällen sin prägel. Då klockan högtidligen slog tolf och vi funno det vara skäl att gå till kojs, steg nämligen Movitz fram, tog sitt glas och bad oss alla förenas om en välgångsskål för vår yngste kamrat, Lillvasse, som med denna dag fogat ett nytt år till sin redan tillryggalagda lefnadsbana.

„Ditt lefnadslopp,
Ännu i knopp,
Skall fylla opp
Vårt hopp,
Sen i vår tropp
Du öfvat opp
Med lopp
Och hopp
Din kropp!"

voro ungefärligen de högstämda och välljudande ord, som vår värderade ledare uttalade, medan han ur sitt fylda glas lät några droppar af drufvans gyllne blod söka sig en väg bland den 19-åriges hoptrasslade lockar.

Ögonblicket var gripande. Under tystnad tryckte vi hvarandras händer, utom Brand som blott tryckte plåsterlappen fastare på näsan, och vi skildes åt för att hvar i sin stilla vrå luta hufvudet till hvila på ett örngått dränkt i rörelsens tårar.

Den 22 juni. Sista besöket på expositionen. Vi ha beslutit att lemna Antverpen i morgon, änskönt festprogrammet för den dagen anger en utfärd på Schelde. En sådan exkursion kunde visst ha sitt intresse, men dels ha vi numera ett något obehagligt intryck af Schelde, dels föredra vi att egna en dag åt Bryssel, då man ändå är så pass nära, och på onsdagen ville vi gerna redan vara på väg till Leipzig, som nu för ett par veckor kom-

mer att blifva vår uppehållsort under de pågående öfningarna till festen i Dresden. Vi måste således använda förmiddagens disponibla timmar till att fullständiga våra intryck ifrån den enda verldsexposition vi antagligen på mycket länge kunna få tillfälle att skåda. Uppgiften ha vi tagit tämligen allvarsamt, och en och hvar har sökt tillgodogöra sig den korta vistelsen i Antverpen för att äfven på detta område så vidt möjligt vidga sina vyer. I sådant syfte ha de flesta af oss ordentligt fördelat tiden på de särskilda afdelningarna, afseende dermed att få ett, om än icke uttömmande, så åtminstone redigt begrepp om det hela. Hvad som mest anslagit den ena och den andra kan dock ännu knapt klargöras och framgår också för ingen del ur de inköp, som i dag verkstälts. Hade vi haft obegränsad kassa, så kunde möjligen inköpen varit att anses som omdömen, men då förhållandet nu är det motsatta, så ha vi lagt oss till de små minnen man ju gerna vill ha med sig åt de hemmavarande, mera med hänsyn till prisbilligheten, än till några andra goda egenskaper. Icke desto mindre tyckas de gjorda förvärfven bereda resp. egare ansenlig tillfredsställelse, der dessa, sittande på trappan som leder upp till maskinhallen, framdraga dem till inbördes jämförelse. Den ena har lagt sig till en kråsnål af dyrbart arbete, verkstäldt under hans inseende på sjelfva expositionen, en annan har köpt ett dussin näsdukar, hvarå han, likaledes i sin närvaro, låtit i rödt silke brodera sin systers hela namn, med kolossala slängar. En tredje har köpt en sax, hvars ben man kan böja ihop, hvarvid man dock bör akta sig för att få fingrarna klämda; en fjerde, till present åt sin mamma, ett slags jern, hvarmed man rifver potatis, morötter och andra rotsaker, troligen att användas till soppa, eller i nödfall också bara för ros skull. Slutligen har en af oss förvärfvat en högst underbar tvål, som ögonblickligen, blott man väter den, tar ut hvilka fläckar som helst. En betydande olägenhet, som måste anses till stor del neutralisera dess värde, har dock denna tvål visat sig ha, i det den nämligen, efter begagnandet sjelf mest alltid kvarlemnar en hvit fläck, stundom betydligt syn-

ligare än den förra, och som ingen annan tvål sedan är i stånd att aflägsna. Vi ha alla redan i dag till vår skada fått pröfva på denna dess egenskap. Menniskan har köpt toalettsaker och dylikt åt sin fru och sin pojke. Movitz åter uppskjuter inköpen, till dess han, om en vecka eller så, träffar *sin* hulda maka någonstädes på kontinenten.

Expositionen anse vi oss nu alla ha tämligen klar för oss. Åtminstone förvilla vi oss ej längre. Vi veta hur man går, då man från Frankrike vill till Monaco eller från Sverige och Norge skall hitta rätt på närmaste utgångsdörren till trädgården. Också expositionsartiklarna ha vi något så när en idé om. Vi känna till de tyska humlerankorna, kringslingrande ofantliga tunnor och fat, vi veta redan att man om en stund efter att ha gått förbi de venetianska mångfärgade glaskronorna och de florentinska marmorstatyerna, ifrån pianosalen hör en „artist“ spela mer eller mindre döfvande stycken på Erards eller Wolff, Pleyel & C:s flyglar, och vi hitta lika väl till de franska Sèvres-porslinerna, som till Thiébauts bronser och Jouvins kolossala handskutställning. Mycket återstode väl att inhemta ännu, men alldeles olärda lemna vi dock icke expositionen.

Brand har tillbragt sin förmiddag på konstafdelningen, för hvilken han gjort mycken propaganda bland kamraterna, utan att dock lyckas få någon annan med sig än Kurre, detta väl delvis på grund af att här, olämpligt nog, betalas särskild entré. Lillvasse, å sin sida, prisar sig lycklig att icke ha följt med, ty han har under tiden helt oförhappandes ett ögonblick fått spela en rol på expositionen. Det hände nämligen, att, medan vår yngste befann sig i franska afdelningen och med oförstäld häpnad blickade in i Blanchard & Jollivets utställning af artiklar, hörande till fruntimmerstoalettens mysterier, en ung, vacker och mycket elegant dam, åtföljd af en mängd andra damer och granna officerare, kom gående fram till platsen. Hyllande principen att det hela alltid är förmer än dess delar, vänder Lillvasse också genast sin uppmärksamhet från de exponerade artiklarna till den vackra damen, der hon,

småleende som om hon observerat hans intressanta studium för en stund sedan, kommer rakt emot honom. I det samma tappar hon den utställningskatalog, som hon bar i handen. Uppfostrad till artighet alt från barndomen, störtar Lillvasse genast fram efter boken. Detsamma göra ögonblickligen också de ordensprydda militärpersonerna, men Lillvasse hinner naturligtvis förut. Han har ej för ros skull fått pris i snabblöpning, då deremot de granna generalerna torde saknat all träning i den konsten, eftersom Belgien icke haft krig på så länge. Vår ridderlige kamrat tar upp katalogen och räcker den åt den vackra damen med samma energiska och glada bockning, hvarmed han der hemma efter fem hvarf kring salen plägar tacka lilla fröken F. för en vals. Den vackra damen finner det tydligen roligt och säger med ett förtjusande leende: „Merci, monsieur", samt glider förbi. Generalerna se förgrymmade ut; damerna i följet tycka kanske att det var „charmant", och den siste af kavaljererna, som möjligen till sin rang är nog anspråkslös, att kunna tala ett ord med vanliga dödliga, frågar Lillvasse i förbigående: „Ni vet väl hvem den damen var?

Vår yngste förstår inte mycket franska, men svarar på vinst och förlust:

„Non".

„Jo det var kronprinsessan Stephanie!"

Händelsen har gjort ett djupt intryck på Lillvasse. Han är stolt öfver sin förmiddag, och vi få vara tacksamma för att han fortfarande tyckes vilja hålla till godo med vårt obskyra sällskap. Vår yngste skall väl, får man hoppas, aldrig bli någon Don Juan, men lika som denne, kommer nu också Lillvasse att kunna sjunga sin „katalog-aria", der bland hans eröfringar i lifvet, af hvad slag de sedan varda månde, n:o 1 skall utgöras af ett ord och en vänlig blick från Österrikes blifvande herskarinna.

Klockan $^1/_2 3$ äro vi alla åter samlade och lemna expositionsplatsen, kastande ännu från spårvagnens tak ett sista öga på dess storartadt tänkta, men långt ifrån fullbordade fasad, med verldsaltet och zodiaken högst ofvanpå och de två karakteristiska skeppsbo-

garna på ömse sidor om ingången, samt inträffa kl. 3 ganska riktigt på Place S:t Jean. Vädret var denna gång vackert, och en helt annan ande än i går tycktes besjäla alla. Belgierne gjorde präktiga samfälda öfningar och fransmännen ytterst flinka, om än betydligt löjliga evolutioner med käppar, äfvensom förträffliga fäktningar med gevär. Norrmännen briljerade med sina konstsprång med volter, hvilka visserligen togos från svigtande trampolin och således sågo för mer ut än de såsom kraftyttringar verkligen voro. I spetsen hade de fortfarande samme man, som 1882 i Stockholm var deras stjerna. Deras hurtiga hållning, friska färg och vackra kläder eröfrade dem ögonblickligen damernas bevågenhet, och lejonparten af alla tillgängliga blommor föll till deras fötter. Svenskarne åter utmärkte sig för sin mönstergilla precision uti friöfningarna. När de trädde fram och deras anförare, kapten Ekman, en reslig kämpegestalt i svensk uniform, gjorde honnör för honoratiores på estraden, medan alt hans manskap stod som tända ljus, så gick det en kåre från hufvud till fot på den åskådare som förstår sig på att uppskatta rättning och disciplin. Deras friöfningar voro beundransvärda och alldeles sådana man kommer sig till endast genom att, såsom dessa, under veckotal af sträng träning ha fått stiga upp till öfning kl. 6 hvarenda morgon. Svenskarne gjorde också mycken lycka, i synnerhet genom friöfningarna. Sprången, ehuru redbara ända derhän att de als icke begagnade satsbräde, än mindre trampolin, voro icke lika anmärkningsvärda. Det är härvid att märkas att den svenska gymnastiken uteslutande var representerad af göteborgarne, hvilka, om än bra också de, dock icke gå upp emot de stockholmare vi minnas från 1882. Äfven svenskarne fingo både applåder och blommor i öfverflöd. Det senare bestods deremot alls icke de visserligen mindre välklädda tyskarne. Och dock voro de bättre än alla de andra.

Denna lilla trupp tyskar måste vara en elitkår, sammansatt af det allra bästa i hela „det stora fäderneslandet", ty sådant folk kan det icke finnas ens i dussintal på lika många miljoner. Vi observerade

redan långt ifrån deras makalösa jättekast, schwungar, kippar och alt hvad som på räck kan utföras, och vi drogos småningom alldeles omotståndligt till deras närhet. I synnerhet är der en mörk karl, liten, men bredaxlad och med utmärkt hållning, det rena idealet för en gymnast, som gör det ena underverket efter det andra. „Så trodde jag ingen annan än Witzgall, vår store „Vorturner“ i Leipzig år 1875, kapabel att gymnastisera“, utropade Movitz full af förtjusning, då den lille svarte vid svingning till handstående i barren, slog i hop händerna vid bakåtsvängen och fick tag i barren likafullt straxt igen. Vi hade inte mera ögon för andra än tyskarne. Vassarne äro alldeles nedslagna; de tro nu att alla i Dresden skola vara såsom dessa och tänka med förskräckelse på att uppträda i sådant sällskap. Menniskan åter är i upplösningstillstånd. Han hade redan efter gårdagen med betydlig tillfredsställelse konstaterat att det egentligen icke funnits någon här som öfverträffat eller ens kunnat mäta sig med turnarne der hemma, sådana de i sina bästa ögonblick presentera sig, på samma gång han dock med ledsnad tyckt sig böra erkänna att resan varit mer eller mindre förfelad. Nu ser han hos både svenskar och tyskar ofantligt mycket att lära; men de våras oupphinneliga prestige är äfven hos honom betänkligt rubbad. Han vet icke rätt hur han skall reda sina begrepp, och han ser fundersam ut.

När festen, efter några af samtliga belgiska föreningar med mycken elegans utförda klubböfningar, lider mot slutet, begynner Movitz alt nogare och nogare betrakta den lille, svarte, tyske mönstergymnasten, och störtar plötsligt, till ordningsmännens stora förvåning, öfver skranket in på festplatsen för att tala med honom. Rätt som det är, skaka de hvarandras händer och se så nöjda ut att det icke längre kan råda något tvifvel om sakens rätta tillstånd. Movitz har verkligen funnit Witzgall, den makalösa vorturnern från 1875; han presenterar oss genast för honom, och vi inbjudas att redan nästa torsdag sammanträffa uti Städtische Turnhalle Leipzig, der han är en af de regerande.

Festen är slut. Orkestrarna ha båda utspelat sitt program. Borgmästare och råd samt hela centralfestbestyrelsen ha bockat sin djupaste bock och mottagit smickrande tacksägelser af Malou och van den Peerenboom. Allmänheten skingrar sig uti spridda skaror, och gymnasterna gå, förnöjda öfver resultatet, bort för att få andra kläder på sig och sedan i ro vid en äkta belgisk kritpipa och ett glas „orge“ diskutera intrycken och granska detaljerna af hvad som under festens lopp passerat. Äfven vi troppa af efter att först ha tagit noggrann notis om beskaffenheten af de barrar, räckar, hästar, handvigter m. m. som här kommit till användning. Det är ej värdt att neka till en röst, ljudande innerst hos oss alla: „hvarför voro vi ej med?“ Men den frågan är numera alldeles påtagligen öfverflödig, och vi anse oss ha full tröst uti mötet med Witzgall och utsigten att nu få ett mönster att rätta oss efter och en vän att hålla oss till under den stundande vistelsen i Leipzig. Vi gå hem först för att ajustera oss litet grand och sedan till vårt vanliga middagsställe på Avenue de Keyser. Menniskan försummar ej att, såsom han redan de två sista dagarna gjort, gå till ett mjölkstånd, som han upptäckt, för att få sig ett glas „naturmat“ i öfverensstämmelse med sina principer, och vi ha derefter en glad middag till sammans. Samtalsämnet är naturligtvis dagens fest, och alla äro vi öfverens om att våra förväntningar sedan i går, äfven under hvarje förutsättning om gynsammare förhållanden, äro vida öfverträffade. Vassarne kunna icke tänka på och tala om annat än om tyskarne, och de föreslå redan att vi lemna Bryssel, den tillämnade Rhenresan och alt, bara för att i tid komma till Leipzig och få öfva oss. Detta förslag motas dock af de sansade i sällskapet med Movitz i spetsen, och det är nu beslutet att vi skola resa till Bryssel i morgon på f. m.

Det enda som återstår i dag är en bal på El Bardo. Vi ha så konsekvent afhållit oss från alt som kunde anses mera uteslutande afse de i festen aktivt deltagande, att vederbörande, och isynnerhet komiténs ordförande, Copernicus, eller Cupérus som han egentligen

heter, begynt undra deröfver och genom vår vän T. fråga efter anledningen. Vi kunna således icke, utan fara för att göra dem verkligen ledsna, försumma balen, och som den onekligen erbjuder intresse, så gå vi dit. T. har inbjudit vår värdinna med dotter, och vi bege oss derför alla först hem att hemta dem. Toaletten är hastigt gjord, ty det kommer ej här i fråga att man uppträder i frack, och så bär det af. Brand har visst numera ett rödt plåster ofvanpå de två lager af hvita som förut prydde hans näsa, men han håller dock fortfarande för att detta är mera prålande än snygt och envisas att icke vilja visa sig på bal i sådant skick, hvarför vi säga honom godnatt. De första vi träffade på El Bardo voro svenskarne, och vi äro glada öfver bekantskapen. För resten var balen en specialitet. Sättet att dansa och föra sin dam, samtalstonen, toaletterna, trakteringen, alt var för oss nytt och originelt. Lillvasse och „saxen“ viste stundom icke hvart de skulle titta, och Movitz skrattade alt emellanåt så att han kunde förgås. Litet för groteska voro dock holländarne, som öfver hufvud tyckas ha kommit hit endast för att skråla och taga sin skada igen för det tvång, som af den stela konvenansen der hemma lärer påläggas dem. Somliga af dem betedde sig så fritt, ja ohyfsadt, att de till slut blefvo utkörda, ett något egendomligt sätt för gäster att lemna en bal. Det dröjde ej länge förr än vi hade nog af El Bardo, och kvällens fröjder ha endast stadgat ett af de gifna intryck vi medföra från Antverpen, nämligen att här supes, supes alldeles förskräckligt. Man är ju visserligen ej ovan hos oss vid dryckjom, och det skall till och med villigt erkännas att folk här icke äro så blixtfulla som allmogen hemma på marknadsdagar eller vissa andra menniskor t. ex. på första maj. Men det supes här i stället så mycket extensivare, så mycket regelbundnare och i så mycket större skala. Det kan ju kanske vara smaksak hvilket som är bättre. Dock hör på baler en viss grad af nykterhet till de civilisationens fördelar man ogerna ser åsidosatta.

Och så slutades vår sista dag i Antverpen.

Den 23 juni. Midsommarafton. Afresan till Bryssel måste uppskjutas till fram på förmiddagen, emedan Kurre och „saxen“ ha pengar att få på en bank kl. 11. Dröjsmålet medför också den vinsten att vi ännu få tillbringa några timmar med Movitz, innan han återvänder österut. Han har nämligen beslutit att afresa till Köln redan i dag och kommer således icke med till Bryssel. Längtan efter hustru och barn förtar honom nöjet af att resa. Han kan inte mera tänka på annat än huru han i Hamburg skall få träffa fru Movitz, som kommer honom till mötes öfver Lübeck från Finland, och huru de sedan skola resa till sammans öfver Köpenhamn och Stockholm hem. Likaledes fägnar han sig i förväg öfver att igen en gång i fred och ro få slå sig ner på sitt lilla ställe i Sibbo, bege sig ut i sällskap med några vänner en tidig sommarmorgon på jagt, eller med barn och blomma gå ombord på sin präktiga kutter „Glunten“ för en liten skärgårdstripp under ett par dagar eller tre. Det ha vi nu klart för oss att man må resa så mycket man kan medan man är ogift; sedan har det ingen fröjd mera med sig. Reser man då ensam, så har man ledsamt efter hustru och barn, reser man med sin hustru, så ha båda ledsamt efter barnen, och tar man slutligen barnen med sig, ett lyckligtvis sällsynt fall af vansinne, så har man först riktigt hittat på sättet att göra sig lifvet till en börda.

Kl. 1 skall tåget till Bryssel afgå, och vi begagna timmarna innan dess till att ännu bese hvad af staden Antverpen kan vara obesedt. Främst katedralen och museerna. Som katedralen ligger midt emot posten vid Place Verte så går det med detsamma att sticka sig in för att om möjligt ännu hinna göra en skörd af bref. Detta lyckas också för somliga af oss, medan deremot katedralbesöket är förenadt med oturen att Rubens' berömda altartafla „Nedtagningen från korset“ icke står att beses. Den, såväl som andra målningar på stället, är skymd af en gardin, som endast på vissa timmar och då mot betalning drages undan. Vi få trösta oss och begifva oss i vagn till museerna. Detta var naturligtvis egentligen Brands idé, och mycken nytta ha vi icke haft af att

under en timmes tid skena förbi några hundra dukar af mer eller mindre berömda mästare.

Medan de två bankbesökarne äro i färd med sitt ärende, göra de andra ännu ett slag uti den utmärkt vackra stadsparken och kasta en sista blick på de af Antverpens många monument, som komma i deras väg: Rubens invid katedralen, van Dyck utanför konstakademin, Teniers på platsen med hans namn, Quentin Massys och baron de Leys i närheten af parken o. s. v. Man behöfver verkligen ej ha varit länge i Antverpen för att veta att staden af gammalt varit och ännu är en de sköna konsternas stamort; här föreligger en af detta samhälles lysande sidor, och om någonsin, tyckes det om Antverparen gälla, att han såsom sin egen ära betraktar hedrandet af sin stads stora minnen. Efter en gemensam frukost med Movitz och ett hjertligt „farväl och lycksam resa!“ stiga vi kl. 1 in i kupén och rulla af till Bryssel. Ännu från kupéfönstret vinka vi en afskedshelsning till vår på perrongen kvarblifvande ledare, som sjelf kl. $^1/_2$2 skall resa åstad, hvarpå vi, 1$^1/_2$ timme sedan den sista krogskylten i Antverpen försvunnit ur vår åsyn, stiga ur vagnen vid Gare du Nord uti Belgiens ståtliga hufvudstad. Inga saker ha vi tagit med. De ha alla kvarlemnats hos värdinnan i Antverpen, dit vi således ännu i kväll skola återvända, dels för att i Bryssel kunna vara riktigt lediga och slippa alt bekymmer med bagage, bärare, sökande af hotel o. d., dels för några tvättsakers skull, som ännu ej hunnit blifva färdiga.

Den första verkligen varma dagen sedan vi voro i Köpenhamn. Temperaturen är t. o. m. för hög för en upptäcktsfärd till fots, och vi taga derför plats i en spårvagn för en tripp rundt omkring staden. Någon tyckte sig visserligen höra Menniskan nämna några ord om en vagn rymmande sex personer, men det måtte ha skett mycket tyst, eftersom ingen annan vet någonting derom, och kan således icke anses bevisligt.

Bryssel är en stor, magnifikt bygd stad med raka gator, höga hus och präktiga parker, statyer och springbrunnar. Detta är ungefär hvad hvar och en viste förut,

och någon mycket noggrannare beskrifning kan icke heller efter 8 timmars besök på orten åstadkommas. Det första vi beságo, var ett galleri, innehållande den ända till galenskap originelle målaren Antonin Wiertz' efterlemnade arbeten, föreställande bl. a. Napoleon uti helfvetet, plågad af alla de många som genom hans krig råkat i elände; en barnamörderskas sista dröm; ett halshugget hufvuds fantasier och dylika hårresande historier, återgifna med otrolig inbillningskraft. Af det bästa, men tillika alls icke obehagligt, var en hund, målad såsom om den låge uti en af salongens knutar, och så ytterst naturlig, att Lillvasse, som är den universelle djurvännen och städse oberoende af allting annat lockar på hundar när han får se sådana, genast började med: "nå, tsje, tsje, prisse", och det var verkligen först vid ytterst noggrann granskning som vi funno en förklaring på det hittills opröfvade fenomenet, att en hund icke kommer, då Lillvasse lockar. I en annan knut fans en dörrvakt målad, likaledes med förvillande naturtrohet; men som vi af hunden redan voro varskodda, så gjorde vi denna gång intet mera uppseendeväckande misstag. Det förtjenar slutligen kanske antecknas såsom någonting tills vidare oerhördt på vår resa, att till detta museum både inträde och kataloger erhållas gratis.

I oafbruten följd ha vi sen dess beskådat två parker, kungliga slottet, grefvens af Flandern palats med grefven sjelf åkande in på gården, konstmuseum, hertigens af Aremberg gamla slott med Hoorns och Egmonts statygrupp der framför, det kolossala Palais de Justice högt uppe på en höjd vid ändan af Rue Royale, o. s. v. Diverse andra byggnader och monument hunno vi också med, innan vi vid en restaurant å Rue Neuve ansågo oss berättigade att tänka på oss sjelfva och få litet middag.

För eftermiddagen hade vi funderat ut det storartade projektet att fara till Waterloo för att vid ett af verldens minnesrikaste monument tillbringa den första midsommaraftonen i söder. Straxt som middagen var slut skulle vi ge oss af. Emellertid uppehöllos vi dock af diverse små ärenden, såsom då Menniskan nödvän-

digt skulle köpa spetsar åt sin fru eller Gösta ville lägga sig till alla tänkbara fotografier o. s. v., så att solen redan lutade till sin nedergång, då vi ändtligen voro redo att hoppa upp på närmaste spårvagn för att fara till Waterloo-stationen. Härvid inträffade en lustig episod. Vi voro alla redan uppe i vagnen utom Gösta, som kom till sist. Han hoppade emellertid med ett duktigt skutt opp på plattformen, men råkade dervid trampa en herre på foten. Med sitt förbindligaste leende tar Gösta af sig hatten och säger på sin bästa franska „*Bonjour, monsieur*“. Gösta kan nämligen alls icke annan franska än *Bonjour* och *Pardon*, och i ögonblickets häpenhet förväxlade han dem, tyckande sig ha gått med glans genom profvet. Men det tyckte icke herrn, ty han blef ond och sade i en ström af ord ungefärligen att det kunde vara nog att man var drumlig, man behöfde icke vara oförskämd dertill. Gösta var ytterst förvirrad och flat, men Brand som stod tätt intill, gick straxt fram och förklarade att meningen varit en ursäkt, ehuru den af bristande språkkunskap kom att se besynnerlig ut. Herrn blef genast blidkad, men hvad han sedan ändå tänkte om oss, vet man ej, ty Kurre och „saxen“ som åsett alt sammans, stodo i närheten och skakade af skratt ända tills vi kommo fram till stationen. När herrn väl var borta, kunde äfven de andra, som af belefvenhet hittills hållit sig allvarsamma, ge fritt lopp åt sin munterhet. Det hela låter kanske som „en sagen“ men är dock sant som dagen, fastän det naturligtvis icke kan för andra bibehålla den fläkt af oemotståndlig komik, som sannolikt ännu i en aflägsen framtid skall ge dem af oss som då lefva, tillfälle till ett godt skratt.

Tåget till Waterloo hade gått. Nästa tåg skulle först half tio vara framme och återvänder ej mera i kväll. Den djuptänkta planen att tillbringa en midsommarkväll på skådeplatsen för den europeiska krigshistoriens märkvärdigaste tilldragelse, fingo vi således slå ur hågen, och det gjorde vi under sorg och ledsnad.

De få återstående timmarna tillbragtes med att ströfva omkring på gator och torg, och slutligen stan-

nade vi på „Place de l'hôtel de ville", torget framför det gamla, vackra rådhuset, omgifvet af alla de forna gillenas götiska byggnader, och bildande till sammans med dem den bäst bibehållna medeltida plats i verlden. Hela torget var uppfyldt af rosor, hvilkas doft slog emot oss redan ett stycke derifrån. Det hör nämligen här till saken att pryda sig och sitt hem med blommor på johanneaftonen, och derför vimlade den vackra platsen af fruntimmer, unga och gamla, vackra och mindre vackra, som försedde sig med hvad de i den vägen behöfde. Också vi köpte för 30 cms. en kolossal bukett mörkröda rosor, som broderligt delades oss emellan, hvarpå vi, lutande mot en vägg, stälde oss att beskåda den liffulla folkmassan, omgifven af dessa härliga medeltida byggnader och belyst af högt öfver torget hängande elektriska lampor i täflan med den långt högre på fästet blå tronande fullmånens strålar. Det var en oförgätlig syn vi hade för oss under den halftimme som ansågs kunna egnas häråt, och vid minnet af Bryssel kommer sannolikt för alltid i vår hågkomst att anknyta sig föreställningen om ett torg med praktfullt förgylda spetsiga gaflar af medeltida hus, månstrålar, elektriskt ljus, rosendoft och vimlande folklif i färgrik mångfald.

På jernväg igen. Midsommarnatten är ljuflig och klar. Landet som ilar oss förbi, ligger i fullmånens sken inbäddadt i grönt med trefliga, välbygda villor, blomstrande trädgårdar, böljande åkrar och fält. Samtalet har förstummats; man tittar ut genom rutan på det fängslande skådespelet rundt omkring och njuter af resans skönhet och behag. Under alt detta går väl också litet hvar med sina tankar till hemlandet; han ser för sig det kära, vida Finland med blåa sjöar, grönskande skär och mörka skogar omstråladt af midsommarnattens ljus, kokkoeldar brinnande på alla berg och kullar, och hela folket till fest för att fira ljusets högtidsdag. Så många glada barndomsminnen, som äro förbundna vid denna dag, kunde det väl hända att någonting liknande hemlängtan trängde sig på ens sinne i nattens tystnad; men man vet ju så väl att det icke räcker länge innan resan är till ända och man sitter hvar i sin knut igen; det

sunda förnuftet bevisar klart och tydligt hvilket slöseri det vore att under en kort resa, som ej så hastigt kommer att göras om, förderfva nöjet för sig med hemlängtan, och vi låta alla vemodiga tankar fara, glädjande oss åt det närvarande och med alt skäl väntande nöje af det kommande. Midsommar ha vi firat i Finland förut och få väl tillfälle dertill ännu. Nu lefva vi ute, inför nya intryck, i nya förhållanden och bland nya menniskor, och detta i och för sig är det roligaste af alt sammans. Det fins ingen ibland oss, som icke i kväll med sina tankar sänder en helsning till hemlandet och de sina. Men icke desto mindre erfar man för en gång en rent af befriande känsla af att, medan der borta i norden

Spelet ljuder, glädjeeldar spraka,
Folket dansar i midsommarvaka,
Okänd, fjerran från den egna härden
Gå sin egen väg i vida verlden.

Den 25 juni. Menniskan for från Bryssel tillbaka till Antverpen med ett tidigare tåg än vi, emedan han hade ett och hvarje att uträtta före sin afresa och dessutom ville vara uthvilad till tågets afgång klockan fem följande morgon. Så tidigt behöfde vi icke stiga upp, och det var således midt om natten, vid vår återkomst till rue Rotterdam, som afskedet togs af vår hederlige, för tillfället redan sängliggande sjette reskamrat. För godt sällskap kunde vi verkligen tacka honom; han var ett kompletterande, stadgande element i vår krets, och hans bidrag till stämningen och kamratandan har alltid gått i den rätta och bästa riktningen. Sin öfvertro på eget land och eget folk har han väl till dels fått nedlägga som tribut inför den stora verldens imponerande öfverlägsenhet, och det har ej skadat honom. Men oss har denna hans tro ej heller skadat, och det veta vi, att vore alla sådana kärnkarlar i handling, lif och tänkesätt, som Menniskan, så stode det väl till i gamla Finland. Detta liktal höllo vi väl icke för honom, men vi erforo nog alla, då vi tryckte hans hand och ön-

skade honom lycka på resan, i det närmaste hvad Gösta sedan sade i dörren, att man nu ändå gerna skulle vilja åka honom med fyrspann kring alt Belgiens landamären för de många gånger hans varmt eftertrådda, sexsitsiga vagn på timme strandat mot vårt kompakta motsånd.

Midsommardag. Vi kunde i god ro stiga upp och äta frukost, och hade ändå tid till en liten exkursion i Antverpen. Några vidlyftiga företag gälde det dock icke mera; vi gingo blott några slag i parken, beundrande de urgamla träden, sjön med sina svanor och bron deröfver, samt begåfvo oss derpå hem för att lägga sista hand vid vår inpackning, taga afsked af vår vän T. och tacka honom för god vakt samt anförtro honom det måttligt angenäma uppdraget att hos stadens „gymnastiska auktoriteter, som lära vara gråa på oss för att vi strejkat, i bästa möjliga dager framställa våra motiv dertill. Sjelfva kunna vi ej underlåta att erfara ledsnad deröfver, sedan det nu uppdagats att vi verkligen varit bjudna, ehuru bjudningen af en eller annan orsak ej kommit oss till handa. Här skulle vi tvifvelsutan kunnat göra oss med heder bemärkta, i Tyskland komma vi väl att försvinna i mängden.

När alt väl var i ordning, betalade vi vår räkning, togo tacksamt afsked af värdinnan och hennes vackra dotter och gingo till jernvägen med våra saker. Vi läto oss denna gång angeläget vara att komma i tid, sedan vi redan två gånger, d. v. s. på resan till och från Bryssel, så när försummat tåget emedan vi tagit tiden för nära ut, ett resultat af ökad resvana, som hvarken är nyttigt eller nöjsamt. För andra och sista gången vinkade vi afsked till Antverpen, följande med blicken stationshuset, der vi i går lemnade Movitz på perrongen, den breda Avenue de Keyser med „flickor, fruar och fri republik“, som fru Lenngren skulle ha sagt, katedralen i fjerran och expositionen med sitt himlahvalf, Scheldekajen, blodig i åminnelse, museer, tempel, krogar och skepp. Den mäktiga konst- och handelsstaden, som varit vår resas första mål, hör nu för oss till det förgångna, och våra framtidsplaner skola under den närmaste månaden numera

uteslutande anknyta sig vid de två namnen Leipzig och Dresden.

Jernvägsresan var sig lik. Åtskilligt annat att tala om naturligtvis efter alt som under de senaste dagarna upplefvats, men för öfrigt samma dam, samma sot, samma korfvar och samma öl, nya Fliegende Blätter, men ännu samma Kladderadatsch till salu vid kupédörren på stationerna, samma sömningifvande skakning, samma för alla utom Lillvasse sömnförhindrande hårda tredje klassens bänkar och samma utsigt på vägen med Aachen och alt, tills vi åter vid kvällsdags rullade in uti den ofantliga banhallen i Köln. Portiern och kyparne på hotel „Union“, kände igen oss på långt håll såsom de der sjelfva bära sina kappsäckar på ryggen och togo emot oss med värdig vänlighet. Vi erhöllo våra gamla rum och sade till om väckning i morgon bittigdag i tid före Rhenbåtens afgång, hvarpå vi efter ett uppfriskande bad i Rhen, der man fick försöka på all sin styrka för att simma mot strömmen, begåfvo oss, promenerande på jernvägsbron öfver den i månens sken glittrande floden, öfver till Deutz, och slogo oss ned i en vackert belägen restauration vid stranden.

Ungefär en half timme sutto vi här vid hvar sin seidel öl, hvarefter vi i all stillhet återvände öfver pontonbryggan till Köln och gingo direkte till hotellet och till sängs. Detta skedde så pass tidigt, att Gösta, som under dagens lopp råkat svälja några körsbärskärnor och har känslig mage, redan inemot kl. 11 låg och drömde att Menniskan öfvergifvit sin hustru och slagit sig ner i Paris, gått på en 40-francs restauration och bestält sig en portion grodor samt för sitt ytterst tvifvelaktiga sällskap framhållit, hurusom han i tiden haft en pojke, så öfverhöfvan klen och usel, att denne aldrig ens kunnat räkna på inträde i det ynkligaste samfund Menniskan kände, gymnastikklubben i Helsingfors.

VI KAPITLET.

Rhen.

Den 25 juni. Våra resplaner för den närmaste framtiden ha varit mer en sväfvande. Att vi skola till Leipzig är klart, men om vägen är ingenting stadgadt. Witzgalls inbjudning att möta honom i Leipziger städtische Turnhalle redan om torsdag kväll, d. v. s. i dag, är naturligtvis numera omöjlig att efterkomma, och som vi efter torsdagen först nästa måndag med säkerhet kunna finna honom på den aftalta platsen, så ha vi tillräcklig tid att se oss omkring på vägen. En liten resa på Rhen ha alla rådt oss till, och oförståndigt vore det väl att försumma ett sådant tillfälle, då det ligger så nära till hands. Vår i dag morgse kl. 6 fattade plan har således varit att, kvarlemnande våra saker i hotellet, göra en utflykt till Rolandseck och Drachenfels, hvarifrån vi skulle återvända och öfver Köln direkte fortsätta färden till Leipzig. Hotellets dräng kom således redan kl. $^1/_2$6 och bultade på våra dörrar, kl. 6 sutto vi färdigklädda vid ägg och té i matsalen, diskuterande resplanerna och kl. $^1/_2$7 hade vi anländt till jernvägsstationen, ty vårt definitiva beslut var nu att göra resan uppåt per jernväg och utför med ångbåt.

Om ett par timmar voro vi redan framme vid station Mehlem, hvarifrån vägen icke är lång till färjstället midtemot Königswinter, utgångspunkten för dagens operationer. Vädret var härligt, lungt och klart. Temperaturen redan kl. 9 mellan 20 och 25° Réaumur, så att man hade all utsigt att under en forcerad marsch uppför Drachenfels kunna hålla sig varm. Vid sådana väderleksförhållanden är alltid ett bad det första man tänker på, och n:o ett på programmet i Königswinter var således en simtur i Rhen, hvarpå vi vidtalade en båtsman att vid tretiden invänta oss på andra sidan om berget, högre upp vid floden, för att sedan forsla oss öfver till motsatta stranden. Den lilla pack-

ning vi hade med oss, uteslutande bestående af det oumbärliga för den händelse vi tillfälligtvis skulle stanna någonstädes öfver natten, öfverlemnades åt samme man, sedan efter korta underhandlingar hans anspråk på honorarium reducerats till hälften af det ursprungliga beloppet, hvarefter vi, längs den slingrande vägen genom vingårdarna invid Königswinter, begynte färden uppåt berget, afkastande inför solens glödande blickar alt som, med hänsyn till sannolikheten att på vägen möta civiliserade menniskor, blott möjligtvis kunde undvaras.

Den s. k. Rhenresan har i alla tider mer än någonting annat varit föremål för turisters skildringar ur alla tänkbara synpunkter, och som vi också sjelfva redan på förhand kände till den ur resebeskrifningar, började med Topelii „Rolandseck och Drachenfels“, som på första klassen lästes i Collans „Läsebok på prosa“, så ha våra samfälda anteckningar icke mycket att förtälja om öden och äfventyr uti dessa minnesrika nejder. Äfventyr är det också mycket ondt om. De forna stråtröfvarena ha väl icke ändrat moral, men de ha i stället bytt om skepnad och antagit de i kriminel väg oåtkomliga titlarna hotelvärd, kypare, vägvisare, fotografihandlare och hvad helst annat som betecknar en person „betjenande“ främlingar. Hutlösa räkningar äro således de enda återstående, på all romantik blottade yttringarna af Rhentraktens traditionela fribytarlif. På vägen råkar man också icke ut för någonting; ty äfven om man ej rent af slår sig ned på kugghjulsbanan och helt platt åker upp per jernväg till de forna riddarborgarna, så äro äfven under en fotvandring inga misstag möjliga. Vägen går fram i behaglig stigning och utan faror ända upp; här och hvar längs kanten bära lemningar af äggskal, apelsiner och tidningsmakulatur den fredliga civilisationens vittne, och skulle tillfälligtvis en skiljeväg någonstädes yppa sig, så vore sjelfve Herkules ej i stånd att inför densamma stanna i tvekan. En gudinna möter väl honom i regeln på så beskaffade ställen. Men hon är placerad på en torfbänk bakom ett rankigt bord och säljer körsbär eller eklöfskransar. Hennes dialekt förstår han ej, men han kan ganska väl lita

på att dit hon pekar, der går dygdens stig eller vägen till målet; ty hon ser ej ut såsom den der lockar en yngling från det rätta. Åtminstone äro de dagarna i hennes lif längst förgångna. Och lungt och bekvämt, efter den lätta vunna seger, som i vårt banala tidehvarf utan kamp och strid leder till förtjenstens krona, promenerar vår nutida Herkules, med en tiopennis eklöfskrans virad kring den runda filthatten, sin väg fram mot det hägrande målet: ett glas Niersteiner-Landwein i skuggan af Drachenfels' sekeltrotsande ruiner.

Vi dröjde en god timme der uppe, njutande af utsigten med Kölnerdômen längst i norr, Siebengebirge i öster och Rhenkartan in natura utbredd för våra fötter. Värmen var tryckande och vi läskade oss med hvad som kunde fås, der vi sutto bekvämt placerade kring små bord vid yttersta kanten af bergstoppens platå. Till höger om oss reser sig det vackra, i götisk stil uppförda monumentet öfver 1870 års segrar. En trätafla tätt invid förbjuder i skarpa ordalag och vid 13 Reichsmarks vite alla namnteckningar på monumentet, hvaraf dock lätteligen den slutsats kan dragas att uppsigten på stället icke måtte vara den strängaste, eftersom det på hela monumentet icke fins en □ tum fri från inskrifter, medan tysken dock icke är ökänd för att riskera sina 13 Rmk på pura fantasier.

När vi tyckte oss ha sett nog och vunnit den grad af svalka som vid 30° i skuggan rimligtvis kan väntas, var klockan redan så mycket, att vår båtsman dernere måste antagas blifva otålig, och vi begåfvo oss derför springande i sporrsträck utför den betydligt brantare södra vägen. Att springa utför stegrar icke så mycket temperaturen som det pröfvar knävecken, och vi voro inom kort välbehållna nere i den lilla byn Röhnsdorf vid flodstranden, der vår man tog oss ombord.

Navigationen öfver floden erfordrar alldeles särskilda insigter till följd af den starka strömmen. Någon af oss ville först sköta styret medan karlen rodde, men det gick inte, och han fick finna sig i att båtsmannens åtta års gamla son öfvertog ledningen. Denne gjorde det också med suverän sakkännedom, hvar-

till visserligen bidrog att han på ögonblicket begrep hvad fadren på sin dialekt kommenderade, då deremot ingen af oss, om det gält lifvet, kunnat förstå en enda mening deraf. Båtkarlen stälde sin resa så praktiskt som möjligt, och i stället för att på snedden emot strömmen ro öfver till den i sydvest midt emellan Drachenfels och Rolandseck belägna holmen Nonnenwerth, som var vårt närmaste mål, for han tvärs öfver floden och begynte sedan längs stranden draga fram båten medelst långa tömmar, som han spände på sig. Detta slafarbete kunde vi naturligtvis icke åse honom förrätta ensam i värmen, utan gingo sjelfva med i redet, så att karlens besvär i grunden blef ganska lindrigt. Midt emot Nonnenwerth satte han oss öfver till holmen och rodde sedan ensam fram till dess södra udde för att hemta oss. Till Nonnenwerth hade vi emellertid ej bort få komma, ty platsen är uteslutande helgad åt unga katolska flickors uppfostran. Liksom i „Lilla Helgonet“ kan här sägas: „Klostret ger oss lugn och ro, intet orent får här bo; alt är så strängt, helt välbetänkt“. och en trädgårdsdräng, som dock lika gerna kunnat vara en förklädd Celestin, ty han såg ut som en ulf i fårakläder, kom också om en stund fram till oss och bad oss draga hädan. Det var med möda vi, hänvisande till frånvaron af hvarje fortskaffningsmedel öfver floden på denna sida af ön, fingo fortsätta vår väg till andra ändan, altjämt dock bevakade af den skenhelige blomsterodlarens argusögon. Någonting „orent“ ha vi ej på vårt samvete att ha gjort på Nonnenwerth, ej ens så mycket som ett blinkande ögonkast till en förtjusande novis bakom klostergallret, ty der fans ingen, och de unga systrarnas lugn och ro torde förblifvit vid det gamla, då vi, styrande öfver till Rolandseck, ännu kastade en blick på det präktiga pensionatets lummiga gångar, friska löfsalar och doftande blomsterparterrer.

Rolandseck. Båtkarlen aktade ej för rof att begära drickspengar utöfver det faststälda beloppet, oaktadt han haft så litet besvär med att varpa båten fram längs stranden. Att han fick hvad han begärde, visar huru man med oförskämdhet kan komma sig fram här i verl-

den. I det glödande solskenet vankade vi nu upp till ruinen på Rolandseck och beskådade utsigten, som väsentligen är olik den från Drachenfels. Betydande summor ha under vägen användts på uppfriskande drycker, ty hettan begynte bli olidlig; men så visste folk också att draga nytta af situationen och begärde 50 pf. för ett glas selters med hallonsaft. Summan af saken var att man, alla utsigters fägring till trots, dock kände sig oändligt belåten att ha dem undangjorda och invid hotel Rolandseck i skydd af ett soltält af randigt bolstervar sitta och lyssna till garnisonsmusikens toner, under det stora verlden nedanför terrassen åker fram och tillbaka uti granna ekipager och de präktiga salongsångarna fara förbi på floden, fullproppade med kikande turister. Efter intagen middag på stället och när musikprogrammet var slut, hörde också vi till passagerarna på en af de nedgående Rhenbåtarna och voro efter några timmars angenäm färd, vid mörkrets inbrott tillbaka uti den gamla erkebiskopsstaden. Under vägen hade vi emellertid hunnit ångra att vi ej beslutit oss för Rhenresan i dess helhet, d. v. s. att fara ända fram till Bingen och derifrån öfver floden till Rüdesheim med Niederwaldmonumentet, samt vidare per jernväg till Mainz o. s. v. Efter ett hastigt öfverslag af prisförhållandena funno vi det icke böra bli så fasligt dyrt att verkligen taga denna väg till Leipzig. Det beslöts nu i en handvändning att vi, dagens tripp oaktadt, skulle göra så, och ofvanpå detta goda beslut gingo vi till sängs för att i morgon bittigdag kl. 5 kunna vara nere vid den första salongsbåtens afgång söderut.

Den 26 juni. Någon vagn stod ej att fås i hela Köln kl. $^1/_2$5 f. m., och vi sågo oss derför nödsakade att, med bagaget uppstapladt på en handkärra, som hotellets dräng hjelpte oss att draga, till fots bege oss ner till ångbåten. Våra vackra föresatser att komma i tid tyckas emellertid nästan begynna höra till kategorin af det gatläggningsmaterial, hvarmed vägen till Dantes „Inferno“ är stenlagd, ty åter fattades klockan fem minuter till afgångstimmen, medan vi, oaktadt god fart, ännu ej kommit förbi de gamla fästningsmurarna, d. v. s. voro

ett mycket långt stycke från hamnen. Såsom exempel på den kölnska tjenande klassens allbekanta påflugenhet må här nämnas, att bäst vi skyndade fram, en bärare kom emot oss och med alt våld ville hjelpa till vid kärran. Vi afvisade honom med bestämdhet, men ingenting hjelpte; han släpte ej sitt tag i kärran utan sprang bredvid, ända tills Gösta slutligen såg sig föranlåten att fatta honom i axeln och ge honom en sådan knuff, att han måtte ha flugit genom väggen, eftersom han ögonblickligen vardt tagen ur vår åsyn.

Vi voro ombord med saker och alt just i detsamma vår ångbåt „Alexander von Humboldt“ lade ut. Vädret är ej lika vackert som i går. Det har åskat i natt och luften är något kall samt, värst af alt, höljd i dimma, måhända i följd af den tidiga morgonstunden. För resten har trakten också icke ännu begynt antaga sitt högländta skaplynne och erbjuder således tills vidare föga af intresse. Några obekanta och mindre tilltalande passagerare gå af och an på det vidsträckta salongsgolfartade däcket, och vi börja den ena efter den andra att se oss om efter någon lämplig sysselsättning. Brand sätter sig att läsa en bok, Gösta föreger sig göra detsamma, ehuru han oftare tittar på en fotografi i visitkortsformat, som han har till bokmärke. Lillvasse skrifver bref till sin mamma, medan „saxen“, som bedt att under tiden få låna hans medhafda reslektyr: „Ett ord“ af Ebers, tar sig en lur på soffan med boken till hufvudkudde; Kurre slutligen är menniskovänlig nog att tänka på en epistel till en af våra gemensamma kamrater, H. i Vasa, som gerna hade varit med, men ej fick.

Vi hade väl fortgått så, hvar med sin sysselsättning, ett godt stycke in på förmiddagen, tittande alt emellanåt upp för att konstatera en stads, en fabriks eller en ruins tillvaro i öfverensstämmelse med den uppslagna, nyss inköpta Rhenkartan, och begynte redan med glädje varsna att dimman skingrat sig så pass att vi åtminstone hade hopp om någon utsigt, tills den intressantaste delen af Rhenlandet skulle börja, då Kurre kommer fram med sitt färdigskrifna bref och frågar om vi ej alla ville underteckna det, så att vännen H. finge en gemensam helsning från hela

bolaget. Vi sågo straxt att brefvet slutades med verser. Altså igen. Men det gjorda kunde icke göras ogjordt, och Kurres denna gång alldeles normala sinnesförfattning gaf oss vid handen att det äfven på diktsportens område egentligen blott är det första steget som kostar. Kurres första försök med manègeridt på Pegasen vid affärden från Stockholm var honom en något för ansträngande motion, men antingen hans naturliga anlag under tiden utbildat sig, eller han, såsom några tyckas vara böjda för att misstänka, under resans lopp plägat hemligt umgänge med muserna, alt nog, han föreföll mera sadelfast än förr, och under sådana förhållanden ville vi icke neka honom det smickrande erkännandet af vår solidaritet med hvad han skrifvit. Kurre hade redan länge, vid tanke på det afsedda brefvet till H., gladt sig åt att få slå några riktiga „gubbar“ i dennes intet ondt anande fantasi, och vi kunde derför ej annat än finna det högst moderat att han uti brefvets versifierade del blott gör det på ett ställe. Man får väl för resten också ännu i sina dagar pröfva på att skrifva ned de betydelsefulla orden „en för alla och alla för en“ under helt andra dokument, och vi tyckte derför att detta med betydligt mindre risk kunde ske nu under följande slut på brefvet till H. i Vasa:

Min käraste vän, om du tänker som jag,
Så kom på en dag
Hit till söder,
Blott för att få känna hur luften är ljuf
I landet der druf-
van hon glöder.

Bland alla de orter, som uti mitt bref
Jag redan beskref,
Ingen enda
Dock jämföras kan med den skönsta bland ström-
mar, med *Rhen,* den beröm-
da och kända.

Man far, som du vet, ifrån *Köln* söderut
Och stannar till slut
Uti *Bingen*,
Så vida man icke far norrut igen
Med ångbåten, men
Det gör ingen.

I Köln är *domkyrkan* bland alt som de ha
Den allra dyrba-
raste skatten.
För resten så vet du att *Eau de Cologne*
Der drickes som konj-
ak och vatten.

På *Drachenfels* och *Rolandseck* du dig mins
Ha läst att det fins
Borgruiner.
Men äfven för annat dit upp man plär gå,
Ty der kan man få
Rhenska viner.

Om Rhenresan vet jag nu ingenting mer,
Ty alt hvad jag ser
Är i dimma;
Dock hoppas kapten, och jag hoppas också,
Att dimman skall gå
Om en timma.

Men oafsedt detta, så slutar jag dock
Nu brefvet, ty kloc-
kan är mycket,
Och fortsättning får du en annan gång, när
Det passar så här
Uti stycket.

Kurre hade slutat i behaglig tid, ty det var ej längre skäl att läsa eller skrifva bref. Brand slog ihop sin bok, Gösta stack in sin visitkortsfotografi, efter hvad hans bror påstår, precis vid samma paginatal, som när han började, „saxen“ var längesedan vaken, Kurre och Lillvasse kuverterade sina epistlar, och vi satte oss

alla i position för att i den efter hand alt klarare framträdande solens sken beskåda och beundra det förbiglidande Rhenlandets härligheter. Vinodlingar öfver alt der det på solsidan fins en disponibel fläck, än vidsträckta och höljande hela bergets sida, än uppflugna vid toppen af berget så högt att menniskorna, arbetande bland vinstockarna deruppe, synas små som sparfvar. Trefliga städer och byar här och hvar. Bonn få vi nu åter i förbifarten bese, och der reser sig redan Drachenfels med baron v. Lohnas ståtliga slott Drachenburg, uppfördt halfvägs på bergssluttningen, samt ruinen med värdshuset och det fullskrifna monumentet uppe på toppen. Nonnenwerth varsna vi åter och vinka med hatten farväl till stränga abbedissor, bleka pensionsflickor och deras nitiske Cerberus. Rolandseck likaså; och så komma vi till obekanta trakter. Rhen blir vackrare ju längre söderut man kommer, och den ena hänförande utsigten aflöser den andra. Koblenz med det ointagliga Ehrenbreitstein midt emot, kejsarinnans sommarslott straxt invid, och ungefär på en timmes väg derifrån högt på ett berg, den af Fredrik Wilhelm IV nyrestaurerade gamla borgen Stolzenfels. Vidare Lahneck, Marienberg, Rheinfels, Liebenstein och hvad alla dessa vildt eller idylliskt, men alltid vackert belägna palats och ruiner kallas.

Mest intresserad af alt vid Rhen är man dock att få se den allbekanta Loreley-klippan, men någonting särskildt märkvärdigt kunde vi visst ej spåra på den. Det är också för den stackars Loreley positivt slut med forna tiders romantiska sagoskimmer, sedan hennes klippa blifvit genomborrad af en tunnel. Inte kan det vara uppmuntrande att sitta och sjunga, medan åtminstone hvar halftimme ett jernvägståg brusar förbi, uppfyllande luften med stenkolsrök och nedtystande med sin hvisselpipa och sitt rasslande ljud äfven de rikaste röstmedel. Också är det numera ondt om sådana flodskeppare, som med vårdslöshet förena den erforderliga graden af musikentusiasm att styra skutan på grund bara i glädjen öfver något väl fraseradt recitativ. Loreley har längesedan fått erfara detta, och skuddande stoftet af sina fötter, har hon

omgjordat sig med hvad som funnits till hands, kastat harpan på ryggen och dragit ut till fjerran länder, förekommande nu, helst i den skandinaviska norden mot vårsidan, litet hvarstans på gårdar och i portgångar, klädd i en sliten schaggkappa med dito hatt på hufvudet och sjungande för en futtig slant: „Ich weiss nicht was soll es bedeuten, dass ich so traurig bin". Hvad det vidkommer, så borde hon dock veta den saken.

Efter middagen, som här på Rhenbåtarna är lukullisk, ehuru serverad utan ombyte af knif och gaffel, så att man till slut kan läsa matsedeln på dessa, hade vi ej mera långt kvar till Bingen, ändpunkten för vår ångbåtsresa. Härunder hann dock Kurre göra ett lärospån i verldskännedom. En kypare gick just omkring och bar upp betalning för kaffe, som vi druckit. Kurre erlade, i medvetande af att vid likviden för middagen ha gifvit drickspengar, endast de 40 pf. som äskades. Men kyparen stannade och begärde „Trinkgeld". Kurre, som är hetlefrad, blef i högsta grad uppbragt, men hans indignation tog gestalten af en Reichsmark i drickspengar. En Rmk i drickspengar för en 40 pfennigs kopp! Meningen var naturligtvis att kyparen, förkrossad, stammande och röd skulle återbära marken med en lämplig ursäkt för sitt beteende. Men den som tog marken som om ingenting i verlden passerat, var kyparen, och det var knapt att han tackade. Vi andra kunde ej låta bli att skratta åt Kurres metod att förödmjuka betjentsjälar, och Kurre hade för en Rmk och mycken harm köpt sig en erfarenhet till i lifvet.

Vi anlände nu till Bingen och sågo redan midt emot, på toppen af Niederwald, Germaniamonumentet glänsa i solens strålar. Hit var det vi närmast skulle bege oss, och kaptenen var artig nog att, afvikande från ångbåtens vanliga tur, för vår skull fara öfver floden till Rüdesheim, som ligger vid foten af Niederwald.

För uppfärden till monumentet på toppen af berget föraktade vi som sportsmän naturligtvis att begagna oss af den äfven här förekommande „tandradsbanan", — alldenstund vi i trots af den mest forcerade språngmarsch

kommo fram till stationen just i detsamma kugghjulslokomotivet midt för våra ögon begynte sätta sig i gång. Ömsesidig tandagnisslan!

Genom de berömda Rüdesheimska vingårdarna slingrar sig vägen upp för det väldiga berget. Vid vingränsen begynner körsbärsregionen, och för 10 pfennige fick man här af de som bäst med plockning sysselsatta bönderna köpa så mycket svarta eller ljusstrimmiga körsbär som man någonsin orkade äta; ja tyvärr t. o. m. mera. Dagen hade sedan dimman skingrats blifvit lika het som i går, och som vägen stiger mycket långsamt, tyckte vi oss ha varit en hel evighet på färd, när vi ändtligen, uppgifna af värmen och öfveransträngda af körsbär anlände till foten af det verldsberömda monumentet.

Men ingen möda kan vara för tung för en sådan lön. Hela den imponerande storheten hos denna nation, som vi dock i barndomens dagar, under efterdyningarna af det fransk-tyska kriget, ofta nog hörde ringaktas såsom „äppeltyskar“, stod med ens i oanad klarhet för vår syn. Germania, ung, stolt och fri, blickar med segerns lugna tillförsigt hän öfver sin barndoms länder, den väna bygden kring sagornas flod. I sin högra hand bär hon högt för allas blickar kejsarkronan, sinnebilden af enhet, makt och ära, och om krigsguden nere vid hennes fot står med draget svärd, så är det blott för att visa huru Tysklands folk, återvaknadt ur sekler af splittring, vanmakt och betryck, ej skall låta någon, hvem det än är, sträcka handen efter dess segrars lön. *Så* kan man ha rätt att vara stolt öfver sin bragd; *så* är det en glädje att bringa hyllning åt det stora i lifvet.

Vi stodo försjunkna i häpnad och beundran öfver detta verk, som väl också för sin egen skull ställer mästaren, Johannes Schilling, i främsta ledet bland nutida bildhuggare, då några tyska studenter anlände till platsen och, kastande mössorna högt upp i luften, med hänförelse ropade „Heil dir Germania!“ Vi förstodo dem i detta ögonblick, så lätt det än annars kunnat hända att vi kallat deras utrop och åtbörd för öfvermod och „tyskeri“. Vi förstodo dem, emedan vi sjelfva varit så nära att göra detsamma. Det gjorde vi icke, och allra

minst nu. Detta slags glädje öfver monumentet på Niederwald ansågo vi oss ej ha rätt att dela; den tillhörde endast dem. Hos oss ha vi ingen sådan ärestod att uppresa. Vår krigsgud räcker ej med sitt svärd ens att näpsa dem som vilja bära hand på våra minnens helgedomar. Och dock var det icke med de smås småsinne som vi undandrogo oss att deltaga i det stora folkets glädje. Det var blott för att lemna åt enhvar hvad honom tillhör. Kanske skall den dag engång komma, när också Finland finner sitt Niederwald, när vårt folk, i medvetande af att verkligen kunna försvara sig sjelft, skall ha rätt att uppresa bildstoden af „vårt land", höjande fridens krona öfver de tusen sjöarnas stränder. Aldrig skådas den synen af vårt öga. Men, såsom hvar och en, nationer som individer, inom sina utstakade gränser går sin väg i lifvet, så vågar man kanske hoppas att, medan Finland aldrig varder kalladt till ett verldsrikes ställning och makt, hos oss i stället icke som i Tyskland århundraden skola behöfva förgå i väntan på enighetens styrka och styrkans trygghet.

Vår gamla sinnesstämning gentemot militarismens Tyskland, och de känslor vi erforo på fördäck ombord på ångfartyget vid afskedet från Danmark, ha till stor del modifierats, om än icke helt och hållet öfvergifvits. Vi ha sett åtskilligt sen dess, och ju mer man får se, dess mera får man lära. Ett väsentligt inflytande i denna riktning ha naturligtvis först de tyska turnarne med sin kolossala disciplin och sjelfbeherskning, vidare det lilla vi redan sett af Tyskland och slutligen Niederwaldmonumentet i dag, utöfvat på våra sinnen. Det är troligt att vi under fortgången af denna resa icke mer än hittills skola få något tillfälle till personlig erfarenhet vare sig af det förkättrade militärväldet i all dess brutalitet eller af den illusoriska tyska parlamentarismens bedröflighet, och det kan således hända att, till följd af brist på behörig kännedom om skuggsidorna, vårt totalintryck af det tyska folkets sociala och politiska ställning blir ensidigt ljust. Dock låg för oss alla äfven denna sida af saken mer eller mindre klart i sinnet, medan blicken förtjust öfverfor koppargudinnans ädla

gestalt. Resultatet var emellertid blott öfvertygelsen om, att der den fasta grundvalen af nationel enhet engång är funnen, der skall det bli folket ganska lätt att under framtiden arbeta på sin frihets fullkomnande; vi tyckte oss såsom svar på vår stumma fråga höra en återklang af Germanias af alt Tysklands folk förstådda maning, då hon, usurperande bibelns ord, i det afgörande ögonblicket för femton år sedan tillropade dem: „Ett är det nödvändiga; söken först efter mitt rike, så faller eder alt detta till!“ och vi lemnade nationalmonumentet på Niederwald med känslan af att vapentjenst och tunga bördor, ja, ett visst band på den individuella sjelfbestämningsrätten, borde vara offer, lätta att bära, blott de leda till hela folkets upprättelse, till fosterlandets lycka och gagn.

Gud skall veta att vi ej ofta politiserat på denna resa, och om åsynen af Germaniastoden så totalt bragt oss ur våra vanliga gängor, så må prof. Schilling gerna räkna det sig till ära såsom den stora konstens sanna triumf. Dit kunde också hänföras den omständigheten att vi, beundrande hans verk, försummat vår tid, och vid nedmarschen från berget åter voro tvungna, så kärt det oss var att icke mankera tåget, till en betydligt större hastighet än den rådande temperaturen kunde göra behaglig. Så ofta vi ha sprungit andan ur halsen på oss under denna färd, har det dock bra sällan skett af fri vilja och för motions skull; men alla äro nu icke skapta till vandrande kronometrar. Vi anlände också till stationen i sista minuten och efter ett lopp, som måtte ha kommit de hederliga Rüdesheimarne att tro oss vara stormgalna, ty stenläggningen på deras gator är under användande af tillbörlig försigtighet jämförelsevis ofarlig endast vid skridt fot för fot. Vi voro ensamma i kupén; det var ett genomgående iltåg som icke stannade vid de närmaste stationerna; temperaturen kunde väl vara 25°, och vår hastighet hade under de senaste tio minuterna före vår ankomst till stationen varit åtskilligt större än mil i timmen. Hvaraf den ursäktliga, men omedelbara följden var att ifrågavarande jernvägs-

vagn icke på länge kan ha skådat lättare draperade passagerare.

Om Mainz är ej mycket att säga; gatorna äro för det mesta smutsiga och trånga; någonting märkvärdigt, förutsatt att det fins, hade vi ej tid att eftersöka; vi växlade till tyskt vårt återstående franska mynt, bestyrde om att våra med ångbåten anlända saker blefvo förda till jernvägen och begåfvo oss sjelfva, efter en promenad på måfå genom staden, tillbaka samma väg som vi kommit d. v. s. öfver den präktiga Rhenbryggan till Frankfurt-stationen, som ligger i förstaden Kastel, på andra sidan om floden.

Kvällen är mörk, och af bygden som genomfars kunna vi icke se mycket. Ingenting roligt inträffar heller på färden till Frankfurt. Tvärtom. Lillvasse skulle titta ut genom fönstret och fick, som det i slika fall brukar gå, genast ett „rosk“ i ögat. Det tyckes smärta honom mer än vanligt, och Gösta, som är hans alt i allom, skall försöka få det bort, men lyckas, vid den ytterst usla belysningen i kupén, endast göra saken värre. Lillvasse är, så vidt vi minnas för första gången i sitt lif, på miserabelt lynne, och vi andra känna oss ej i stånd att ta saken från den humoristiska sidan. Kort sagdt, ett obeskrifligt elände råder. Ingen gång under färden, förr än nu vid ankomsten till Frankfurt, ha vi känt oss reströtta, och ett af någon framställdt fantastiskt förslag att ännu i kväll gå till „Palmengarten“, faller för majoritetens längtan efter hvila. Denna kommer oss också till del om en stund, sedan det ändtligen, vid det samfälda skenet af alla i våra rum åtkomliga ljus, lyckats Gösta att se grandet i sin broders öga och med skicklig hand aflägsna det, hvarpå vi under fullständigt återvunnen harmoni säga godnatt och skingra oss hvar till sitt uti „Hotel du Nord's“ rymliga och inbjudande gästrum.

VII KAPITLET.

Frankfurt och Wartburg.

Den 27 juni. Frankfurts förnämsta märkvärdigheter äro enligt Baedeker Palmengarten, Gutenbergs och Göthes bildstoder samt Danneckers Ariadne på Naxos. Kl. 1 skulle tåget till Leipzig afgå; och vi kunde således ha tid på oss att få se dem alla fyra. Till först begåfvo vi oss till Palmengarten, tagande vägen per spårvagn från „Rossmarkt" genom Frankfurts villastad med de rika bankirernas och penningearistokraternas smakfulla bostäder. Sjelfva trädgården är i sitt slag någonting utomordentligt. Sådana „teppich"-parterrer ha vi ännu ingenstädes sett, och det hela är med smak och lyx inrättadt och ytterst omsorgsfullt underhållet. Som det var förmiddag, så hade vi emellertid icke tillfälle att se lifvet i Palmengarten i dess prydno, sådant det lär te sig på aftnarna, när vid den utmärkta orkesterns toner Frankfurts hela „beau-monde" stämmer möte uti dess yppiga löfsalar. I stället mötte vi till vår ej ringa förvåning en medlem af vår egen värderade hufvudstads beau-monde i ordets bokstafliga bemärkelse, den vackra fröken —, ja, det kan ju ha varit hvem som helst af Helsingfors unga damer. Hon kände en af oss och tycktes, ensam som hon var och nyss anländ till orten, glad att träffa bekanta. Att vi å vår sida voro glada, behöfver ingen, som sett henne, betvifla. Kl. ett måste vi resa, men några timmar återstodo till dess, och dem skulle vi varit lyckliga att få ställa till hennes disposition. Tyvärr kunde någonting i den vägen dock icke blifva af, ty hon hade stämt möte med några slägtingar, hvaraf förklaringen till hennes förekomst i Palmengarten vid denna tidiga timme. Altså afsked efter tio minuters sammanträffande med den första landsmaninna vi sett under vägen; och en sådan landsmaninna! Händelsen hade onekligen tycke af en liten motgång, och moltigande gingo vi vår väg

fram, tills vi funno en spårvagn som förde oss tillbaka till „Rossmarkt.“

Under vägen tittade „saxen“ ifrigt sökande uti Baedekers plan af Frankfurt. „Nej, jag kan inte hitta henne“, utlät han sig till slut. „Hvem?“ sporde Brand. „Ariadne, naturligtvis“, svarade „saxen“, låtsande som om han ej kunde tänka på annat, i den ädla afsigten att genom visadt intresse för konst upplifva Brands tydligen dåliga humör. „Hon står inte ute“, blef det öfverlägsna svaret, „det kunde också vara oförsigtigt, ty hon har rakt ingenting på sig, inte så mycket som en Ariadnetråd en gång.“ „Jaså ja“, rodnade „saxen“, „det borde jag visst ha vetat, Ariadne på Naxos heter det ju också. Men är det långt dit, kanske man hinner med spårvagn?“ „Till Naxos hinna vi inte i dag, äfven om dit ginge spårvagn, hvilket jag betviflar“, upplyste Brand, utan att låtsa märka att frågan var gjord på drift, men till Bethmanns museum, der Ariadne är logerad, kunde vi möjligtvis med god vilja hinna. För resten ser du en god kopia af Ariadne just der i den der konsthandlarens fönster“, tillade Brand om en stund, pekande på en ofantlig glasruta, som vi i detsamma foro förbi, och der ett stort exemplar i terracotta af Ariadne på pantern stod uppstäldt såsom förnämsta prydnad. „Mjuka tjenare, är det den?“ ropade alla de andra i chorus, „nå den har man ju sett hundra gånger förut.“ „Jaså, det är nu Ariadne på Naxos“, fortfor „saxen.“ „Ja, det får man erkänna att Ariadne är utmärkt vacker, men så är Naxos fasligt ful i stället.“ Brand försökte naturligtvis genast göra troligt att den historien var gammal, hvilket man ju så gerna gör, när det någongång är en annan, som lyckats säga någonting roligt; och så anlände vi småningom till Rossmarkt igen.

Vid härstädes verkstäld kronometerobservation befans emellertid dagen så långt framskriden, att vi helt enkelt måste tänka på återfärd till jernvägen, för att denna gång komma i tid, lemnande härvid alla andra projekt å sido. Göthe och Gutenberg fingo vänta till nästa gång, de ha ju evigheten framför sig. Och hvem tänkte numera på Ariadne. Rothschilds bank borde vi

dock ännu uppsöka, ty Vassarne hade någon summa af sin reskassa att lyfta der. Efter långvarigt letande och frågande kommo vi slutligen också fram, endast för att af portiern underrättas om, att på lördagen en „rättrogen" bankir stänger sin affär redan kl. tolf. Nu var det bara att i god fart bege sig till stationen. Sakerna voro redan der, och det enda som kunde ta tid var således biljettköp och bagagets polletterande. Uppmanande hvarandra till skyndsamhet, gingo vi fram längs gatorna i snabbaste möjliga skridt, vid behof frågande oss för beträffande kosan. Alt skulle också ha varit godt och väl, om der icke på vägen hade stått en gumma, säljande de allra förträffligaste körsbär vi någonsin skådat, — åtminstone sedan Niederwald i går. Reskost måste man ju ha för att förkorta vägen, och vi stannade. Emellertid måtte vägning, växling o. s. v. ha tagit ovanligt lång tid, alt nog, klockan fattades tio minuter i ett när vi voro klara, och det gälde således åter att springa.

Vi tyckas nu engång för alla icke kunna reda oss utan forcerad hastighet öfveralt der ett visst klockslag skall iakttagas, och så enformig relationen om dessa beständiga kapplöpningar än blir, måste dock, sanningen till ära, nu åter antecknas att vi, efter en alldeles förtviflad hetsjagt, i fullständigt upplösningstillstånd anlände till jernvägen fem minuter före tågets afgång. Somliga togo i hast ut sakerna från portiern, som hade dem om hand, medan en annan köpte biljett. Biljetterna voro just köpta, då försäljaren frågar; „Haben Sie Gepäck?" „Ja visst!" „Ja, då är det för sent; men om herrarne önska det, så skall jag taga tillbaka biljetterna." Om vi önskade det! Det fattades bara att vi skulle komma för sent och dessutom förlora våra pengar. Vi fingo dem emellertid tillbaka och gingo med våra olycksaliga körsbärsstrutar ut ur stationshuset och slogo oss modstulna ner på soffan utanför. Altså engång verkligen för sent. Lyckan tyckes ändå vara ett rullande hjul, så fast vi än redan, efter de många lyckade försöken att komma i sista minuten, trodde henne för vår räkning vara fyrkantig!

Det gälde nu att rådslå om åtgärder för den närmaste framtiden. Något val fans väl egentligen icke, ty om man inte ville stanna i Frankfurt öfver en natt till, så måste man med tåget kl. $^1/_2$3 resa till Eisenach, stanna der öfver natten och fortsätta följande dag till Leipzig. Det senare alternativet antogs också utan vidare. Men hvad skulle vi göra till dess?

Brand yrkade på ett besök i Bethmanns museum, för att nu verkligen få se den berömda Ariadne, eftersom vi hade tid. De andra åter voro för ett bad i någon af de många siminrättningarna i Main. Emellertid kommo vi plötsligt alla öfverens om att stiga upp från soffan, detta med hänsyn 1:o till att vi under rådplägningen hade ätit upp två skålpund körsbär och samvetsgrant kastat alla kärnorna på det fint sopade stengolfvet framför oss; 2:o till att ett plakat på väggen vid vite förbjuder alt som kan hänföras under rubrikerna „Verletzung“ eller „Verunreinigung“; och 3:o till att en polis nalkades. Vi stämde således möte kl. två igen vid stationen för att åtminstone nu ha tid till bagagets pollettering, och skildes så, Brand på irrfärd efter sin sköna, de öfriga för att simma.

Klockan var $^1/_4$ öfver två, när vi ganska riktigt åter voro församlade, och vi togo plats i en tredje klassens kupé ögonblicket efter det dörrarne öppnats, vinkade sedan vid tågets afgång ett föga sorgset farväl åt denna praktfulla stad, som skänkt oss jämförelsevis så liten fröjd, hvarefter vi inemot kl. nio på kvällen anlände till ändstationen för dagens färd, Eisenach. En medresande i kupén hade rekommenderat oss till nattherberge hotel „Reichskanzler“, och vi ropade för den skull an målsmannen för en så benämd inrättning, vetande af erfarenhet att det vid stationerna alltid plägar finnas minst lika många hotelkarlar som det fins hotel i staden. Mannen i fråga kom också fram med detsamma. Bagaget lemnades igen, med undantag af det nödvändiga, vid stationen, och så gåfvo vi oss i väg, ledsagade af vår oafbrutet pratande vägvisare.

Aldrig ha vi ännu på denna resa haft en så mörk väg att tillryggalägga, och det var endast genom lukt-

och hörselsinnet vi under en god stund letade oss fram. Hörseln lät oss nämligen veta att tätt till höger rann en ganska strid bäck, flod eller kvarnränna, som det gälde att undvika. Genom lukten åter erforo vi dels tillvaron af samma vattendrag, och detta på ett omisskänneligt vis, dels också att till venster fans någon sorts plantering med lindar i blom.

Trots mörkret inträffade inga äfventyr. Visserligen rånade zoologen Gösta af vetenskapligt intresse Kurre på en eldfluga, som denne hittat och fångat, och som är den första vi under färden anträffat. Men Kurre underlät, äfvenledes af vetenskapligt intresse att, följande sin omedelbara impuls, kasta Gösta i kvarnrännan och sålunda beröfva menskligheten en af vetandets möjligen blifvande heroer. Härvid bör dock märkas, att utgången af en sådan kamp hade varit ytterst oviss. Det troliga är att de båda följts åt i förderfvet, och man kan icke vara deras goda omdöme nog tacksam för att vi omsider välbehållna installerade oss på det snygga men enkla „Reichskanzler.“

Efter att vi vid uppkomsten till våra rum ha pröfvat det i hotellet rådande, högst egendomliga systemet för signalering, hvilket bestod deri att man, i stället för att ringa eller hvissla, nedsläpte en liten trädkula genom ett smalt rör, som leder ifrån rummet, hvar detta än befinner sig, ned till hotellets byrå, och hvilket system här omnämnes endast för den händelse det verkligen skulle ha framtiden framför sig och icke allenast, hvad som är troligare, forntiden bakom sig, anträdde vi kl. tio vidpass, d. v. s. efter Eisenachs horisont i nattens sena timme, en promenad på dess mörka och öfvergifna gator.

Kvällen var ljum och behaglig. Hela atmosfären hade denna intensiva stämning af högsommar, som doften af blommande lindar framför alt annat är i stånd att meddela. Det var så tyst och fredligt på gator och torg, och gubben Johann Sebastian Bach, stående på en piedestal utanför kyrkan, smålog i skenet af en lykta, som väl kunde härstamma ända från hans tid, så vänligt och godsint, att vi genast förklarade staden Eisenach våra varmaste sympatier. Hvart vi alt promenerat i

natt, vet ingen, ty staden var oss fullkomligt okänd och belysningen forntida. Att vi denna gång, obekant af hvad skäl, kommo in på kapitlet om flydda tider, tyckas emellertid alla ha antecknat. Det ena ordet gaf det andra, den ena glada hågkomsten framkallade den andra, och långt ifrån att beklaga förmiddagens försummelse i Frankfurt, återvände vi omsider i den bästa sinnesstämning till hotellet.

Hade vi icke haft oturen att i Frankfurt försumma tåget, så sutte vi vid detta laget ännu skakande på jernvägen, för att fram mot morgonen, utfarna efter en genomvakad natt, anlända till Leipzig och, odugliga till all vare sig nyttig eller nöjsam sysselsättning, få tillbringa söndagen i en dammig verldsstad. I stället ha vi nu, en härlig sommarkväll, i lindarnas doft och under en höghvälfd stjernhimmel, återupplifvat flydda minnen, under vandring på de gator, der för snart 400 år sedan Martin Luther gick sina första skolfjät, och i morgon, på söndagen, få vi höra orgeln i Bachs egen kyrka och från höjden af det minnesrika Wartburg beskåda all Thüringens grönskande bygd.

Vi hade rätt: vår lycka är ändå fyrkantig.

Den 28 juni. Straxt utanför den lilla staden Eisenach går vägen i sakta höjning uppför det 600 fot höga berg, på hvars topp Wartburg är beläget. Om riktningen kan man ej misstaga sig, ty sjelfva borgen är hela tiden synlig, dominerande nejden, och anvisningar om rätta kosan finnas för resandes räkning uppspikade öfver alt der man går fram. Dit stälde vi målet för vår middagsvandring, görande dock, såsom beslutet var, till först ett besök i kyrkan, för att en stund få lyssna till dess berömda orgeltoner. Länge hunno vi dock ej stanna kvar, ty färden upp för berget skulle taga minst $^1/_2$ timme i anspråk, och vi måste vara klara till afresa igen vid middagstiden.

Dagen var åter vacker, ehuru betydligt varmare än nödvändigt vore för trefnaden vid en bergsbestigning. Det obehag som ur sistnämda omständighet kunde härflyta, är man ju dock under en sommarresa på kontinenten beredd på, och ingen mindes det mera, när

vi väl voro uppe och i färd med att genomgå de särskilda, af den närvarande storhertigen praktfullt restaurerade gemaken i Luthers forna fängelseborg. Det ena rummet är vackrare än det andra, och man vet ej hvad man hellre skall uppehålla sig vid, de på hvart steg mötande historiska minnena, eller de konstverk, som ingå i hvarje detalj af den artistiska anordningen. Arbetet härvid härrör i främsta rummet från den berömde målaren Moritz v. Schwind, hvilken bl. a. komponerat Elisabeth-legenden på väggarna uti storhertiginnans eget gemak. Biomständigheter, som i ej ringa grad förminska nöjet vid ett besök sådant som detta, äro visserligen å ena sidan förarens utan alt personligt intresse för saken uppradade utanlexa, och å den andra, alla dessa menniskor, som, i synnerhet på söndagen, göra en sällskap och stå i vägen hvart man än vänder sig. Men hvarken det ena eller det andra kan man rättvisligen begära att undgå, och behaget af det hela är ju i alla fall stort nog att bringa sådana småsaker i hastig glömska. Sedan vi noga besett allting, praktrummen, så väl som den enkla kammare, der „junker Georg“ fann en fristad under sitt bibelarbete, och der alt hans bohag, ja, till och med bläckfläcken i väggen fortfarande står att ses, funno vi tiden vara inne att tänka på nedfärd till Eisenach igen, för så vidt vi engång ville unna oss fröjden att lemna en ort, icke under alla tecken till en oordnad flykt, utan i lugn och ro. Hos handelsmannen tätt invid gjordes ännu diverse små uppköp af specifikt Wartburgska föremål och afsändes till våra hemmavarande några af de på alla sevärda platser i Tyskland obligatoriska brefkorten med bild af stället, hvarefter nedstigningen begynte. Såsom någonting sevärdt på vägen må antecknas den makalösa prakt, som i form af stora höga stamrosor, öfverhöljda med blommor, omgaf de flesta af villorna och bostäderna vid utkanten af staden. För resten uppehöll oss ingenting särskildt, och vi kommo till stationen tids nog att ännu, sedan alla åtgärder beträffande bagaget undangjorts, hinna definitivt reglera våra sväfvande resplaner för den närmaste framtiden. Beslutet blef ett afsked på

sätt och vis, emedan Brand ansåg sig böra göra en vallfärd på ett par dagar till Weimar, för att besöka Göthes, Schillers, Herders, Wielands, Liszts och Gud vet alt hvilka stora konstnärers bostäder eller sista hvilorum.

Det räckte också icke många timmar innan tåget stannade vid den storhertigliga hufvudstadens portar; Brand steg af, och vi fortsatte så, efter det tredje afskedet under denna färd, vår väg, tystlåtna och nedstämda ända tills vi på kvällen voro framme i Leipzig. För första gången under denna resa kände vi oss verkligen melankoliska. Det tycktes som om den egentliga solsidan af färden nu vore till rygga, och vi kunde ej undgå att med blandade känslor emotse de förestående två veckorna i Leipzig. Att en gång igen få strängt arbeta, och detta för en uppgift som vi ha berättigad anledning att vara stolta öfver, gläder visst en hvar, men utsigterna att kunna lösa denna uppgift med en framgång, motsvarande hvad så mången der hemma väntar sig, veta vi nu, med kännedom om hvad tyska gymnaster i den vägen kunna prestera, trots alla bemödanden å vår sida skola blifva försvinnande. Till detta föga hugnesamma medvetande skall väl ytterligare sälla sig svårigheten, i början åtminstone, att taga sig fram på en främmande ort och bland främmande menniskor. Det var följaktligen icke egentligen under något bacchanaliskt glädjerus, som vi, bärande våra nattsäckar, ströfvade omkring i närheten af jernvägsstationen för att få sigte på något hotel, tillräckligt anspråkslöst att lämpligen kunna inhysa oss på två veckor. Efter jämförelsevis kort sökande funno vi emellertid uti hotel „Union“ två rum till passligt pris, d. v. s. 1: 50 om dagen, samt utsigt till ytterligare nedsänkning om vi stanna. Billigare kan man ju egentligen inte begära hygglig bostad, och vi anse oss rent af ha haft tur.

För andra gången bo vi således nu i hotel „Union“. Första gången var det i Köln. Man kan ju anta att detta betyder någonting. Belgien, hvarifrån vi just komma, har i sitt vapen devisen: „L'union fait la force.“ Det kunde minsann icke skada om effekten blefve sådan. Ty alt hvad vi ytterligare kunna få af „*force*“ är till godo under vår närmast förestående verksamhet. Dock,

vi äro icke för tillfället i stämning att taga tröst af så klena järtecken. Lyckligtvis ha vi emellertid *en* säkrare tröstegrund att hålla oss till: Witzgall! Han har ju enkom bedt oss komma till honom och lofvat taga hand om oss. Vi kunna således i honom se ett stöd, en klippa midt i detta villande haf af främmande, öfverlägsna turnare. Och denna tröstande tanke bredde, i kapp med sömnen, ett försonande skimmer öfver våra nedslagna sinnen den första kvällen vi voro i Leipzig.

VIII KAPITLET.

Leipzig och Lützen.

Den 29 juni. Det är afton kl. sju vi skola träffa Witzgall uti „Städtische Turnhalle“, och alla våra tankar och känslor koncentrera sig nu blott kring det under hans egid förestående uppträdandet bland dessa alt sedan festen i Antverpen af oss så högt ansedda tyska gymnaster. Någonting annat ha vi, i förväntan på kvällen, hvarken håg eller lust att företaga. Dock kan man väl icke underlåta att bese staden under en vandring längs gatorna, och vi konstatera hastigt nog, hvad vi för resten redan viste, att det verkligen är i en verldsstad våra två närmaste veckor komma att förflyta.

Från hotel Union, snedt emot Thüringer Bahnhof, är det icke långt till det första målet för dagens upptäcktsresa, posten, och dit begifva vi oss redan tidigt på förmiddagen, för att fråga efter bref. Postpalatset, en af de vackraste byggnader vi hittills sett i Tyskland, ligger vid Augustusplatz och bidrager jemte andra ståtliga hus att gifva detta torg ett i hög grad monumentalt utseende. Stora teatern bildar gränsen på ena sidan och beherrskar, vidlyftig och väl proportionerad som den är, trakten deromkring, hvaraf särskildt den pryd-

liga parken med sin dam straxt invid är det märkvärdigaste. Midt emot, på den andra sidan om Augustusplatz, ligger museum, likaledes en storartad byggnad, ehuru för det närvarande stadd under reparation och således icke tillgänglig, en omständighet, som vi här på fyra man hand, och då vi veta Brand vara i Weimar, icke kunna underlåta att anse för en lycka. För resten ha vi ännu ej haft tid att iakttaga annat vid Augustusplats än „Restaurant Français“, hvars rikt förgylda balustrader och ornament draga blicken till sig, på samma gång de på sitt ofördydbara språk säga oss: „det der är ingenting för er.“ Det är icke på sådana matställen våra stipendier ha tänkts skola uppätas, utan ha vi i stället användt någon tid af dagen att uppsöka en stamort, som vore treflig och på samma gång lämpad för våra vilkor. Af Movitz, som tillbragt ett år i Leipzig, ha vi fått oss rekommenderad den s. k. Burgkeller, hvilken vi också efter ifrigt sökande ändtligen funnit, och torde det, att döma af dagens erfarenhet, sannolikt bli här som vi nu i fjorton dagar komma att inträffa tre gånger om dagen.

Temperaturen är tropisk, och en „Schwimmanstalt“ hör derför till de vigtigaste bland dagens upptäckter. För resten har tiden, såsom sagt, förgått endast i väntan på kvällen, och inemot kl. sju begåfvo vi oss omsider af till „*Städtische Turnhalle.*“ Denna af staden Leipzig sjelf uppförda och till „Allgemeiner Turnverein“ öfverlåtna byggnad ligger vid den enkom för ändamålet så benämda „Turnerstrasse“, dit vägen går längs Augustusplatz, Rossmarkt och Sternwartestrasse, hvilka alla namn, om än i sig sjelfva ägande ganska litet intresse, uttryckligen antecknats, förmodligen emedan de nu skola varda vår dagliga syn och alt framgent rinna oss i hågen vid tal om Leipzig och sommaren 1885.

Vi gingo in icke utan en viss hjertklappning och stälde just undan hattar och paraplyer (de senare medhafda på grund af hotande åskmoln), då vi tvärs igenom väggen höra en högst välbekant röst. Väggen i fråga skilde portvaktens rum från tamburen, och som vi till allra först måste anmäla oss hos portvakten, så stego vi

in. Tablå. Der stod Brand sjelf, vår saknade och ännu icke återväntade kamrat. Helsningar, frågor och svar.

Brand hade i Weimar under loppet af en half dag besett alt som ses kunde, följande dag rest till en liten badort, som dock ej var honom i lag, kl. fyra fortsatt till Leipzig dit han anlände kl. sex och nu kommit till Turnhalle för att om möjligt af portiern eller kanske Witzgall sjelf få vår adress. Det var just detta som misslyckades honom bakom väggen, i det samma vår plötsligt inträffande personliga närvaro gjorde vidare efterforskningar öfverflödiga.

Till utförliga berättelser var det dock nu icke tid, utan uppskötos alla sådana till kvällsvardsdags uti Burgkeller. Vi voro på ömse sidor alt för intresserade att få skåda vårt närmast blifvande verksamhetsfält, för att gifva oss tid till annat, och vi stego in. Witzgall sågo vi dock ej till och erforo vid gjord förfrågan att han ännu ej var kommen, hvarför vi anmälde vår ankomst för några andra af ställets auktoriteter och erhöllo det mest beredvilliga tillstånd att stanna kvar.

Turnhallen är en ofantlig sal med trägolf, fullsatt af allehanda gymnastikredskap. Ungefär vid halfva höjden af väggen löper en bred läktare. afsedd dels för åskådare, dels också för gymnastik, och utanför ligger en gård vidpass två gånger så vidsträckt som salen och likaledes väl försedd med gymnastikapparater af alla slag. Salens enda prydnad är en mot fondväggen placerad kolossalbyst af Friedrich Ludwig Jahn. En massa turnare voro redan församlade och ifrigt sysselsatta med öfningar på de olika redskapen, hvarje grupp ledd af sin särskilda „Vorturner.“ Andra hade just anländt och ännu icke lemnat af- och påklädningsrummen. Som vi tills vidare icke voro inskrifna i föreningen, så riskerade vi naturligtvis ej att försöka redskapen, utan gingo endast omkring, granskande byggnadens alla särskilda rum och inrättningar och beskådande den gymnastik, som af de närvarande turnarne presterades. Bäst det var, fingo vi också syn på vår så mycket efterfrågade Witzgall. Vänskapsfullt återseende. Han kunde dock inte göra någonting för oss i dag, ty någon sorts hals-

åkomma hindrade honom sjelf att gymnastisera, men i morgon skulle vi komma tillbaka, då vi finge se och deltaga i de af samtliga sachsiska gymnastikföreningar antagna gemensamma friötningarna enligt det af den här mycket bekante gymnastikinstruktören Erbes uppgjorda och under hans ledning utförda programmet. Emellertid visade oss Witzgall ytterligare omkring öfver allt och förde oss slutligen till sällskapets sekreterare, hos hvilken vi inskrefvo oss för en månad såsom medlemmar i Allgemeiner Turnverein, betalande den yttest måttliga afgift, hvarförutom för inträde i föreningen icke göres anspråk på annat än fläckfritt rykte. När det led mot slutet af kvällen och gymnasterna begynte skingra sig, togo också vi afsked af de personer vi under aftonens lopp blifvit bekanta med, lofvade söka upp Witzgall i morgon och begåfvo oss, nöjda med vår dag, ehuru snarare stärkta än rubbade i vår föreställning att konkurrensen med de tyska turnarne måste bli hopplös, till Burgkeller för att få kvällsvard.

Detta ställe är riktigt gemytligt, efter tysk smak. Belägenheten är visserligen icke hvad man der hemma skulle anse fördelaktig, ty källaren ligger i botten af en af dessa täckta passager, hvarpå Leipzig tyckes ha så god råd. Men der inne är det snygt och trefligt. Väggarna prydas af tänkespråk i gammal tysk stil och vanligen försedda med någon lindrig witz, sådan man varsnar t. ex. i den andra af dessa strofer, i öfversättning så lydande:

De gamla tyskarna bodde
På ömse sidor om Rhen
De lågo på björnehudar
Och drucko jämt „ännu en.“

Ej andra dygder de ägde,
Men ingen det klandrat har:
Ty den dör ej i sin ungdom
Som super till gamla dar.

Betjeningen är hygglig och publiken städad. Vi hade sålunda en treflig stund och samspråkade lifligt om kvällens iakttagelser och om våra senaste öden. Det

var nu som Brand utförligen afgaf sin ofvan antydda berättelse, hvarefter vi å vår sida relaterade hvad som händt oss sedan skilsmessan i Weimar, och först när de sista stamkunderna begynte aftroppa, kyparne hade somnat och värden visade tydliga tecken till oro, kommo vi att tänka på tiden och funno det vara skäl att lemna Burgkeller för i kväll.

Den 30 juni. Efter det aftalta besöket hos Witzgall ha vi i dag gjort en liten utflygt till Lützen för att egna fäderneslandets största minne vår hyllning. Vi ville göra det redan i dag, emedan Brand har föresatt sig att resa någonstädes till landsbygden för att der, på ett behagligare sätt än i en het och dammig stad, tillbringa tiden i förväntan på festen i Dresden. Brand har nämligen, såsom icke af klubben delegerad, numera bestämdt vägrat att följa de andras uppmaning och uppträda i Dresden, ehuru om han deltoge Gösta finge kommendera stående framför truppen i stället för att nu, då vi blott bli fyra, nödgas göra det såsom man i ledet. Olägenheten är betydlig nog, och vi fundera redan smått på att efterskrifva någon annan på kontinenten vistande klubbkamrat, Hj. från Hamburg eller yngre R—r som är i Iserlohn nära Köln, eller, hvilket kanske vore bäst, V—a från Berlin, alt under förutsättning att deras samveten äro mindre ömtåliga än Brands.

Motivet till dennes handlingssätt synes ingen rätt vilja respektera, men någon schism har detta i alla fall icke vållat, eftersom vi i god sämja tillbragt vår sista dag på ett fosterländskt sätt till sammans. Enligt erhållen anvisning foro vi först per jernväg till stationen Markranstädt, derifrån en snörrät chaussé af $^3/_4$ timmes längd leder fram till den verldsberyktade lilla köpingen. Trakten är icke synnerligt vacker, men bördig och välmående. Framför alt slät som en pannkaka. „Lützens kullar“ äro således helt och hållet en *licentia poetica*. Vädret var mindre varmt i dag än vanligt och följaktligen synnerligen väl lämpadt för en fotvandring, hvarför också promenaden från Markranstädt längs den på ömse sidor af körsbärsträd beskuggade chaussén tycktes ännu knapt kunna vara till

hälften undangjord, då vi plötsligt befunno oss inför ett till venster om vägen stående monument af gjutjern i götisk stil, bygdt öfver en stor rund sten med de betydelsefulla groft inhuggna tecknen *G. A. 1632.* Längs öfre kanten af monumentet står i gyllne bokstäfver: *Hier fiel Gustav Adolf am 6 November 1632.*

Hattarna af för hjeltekonungens minne. Känslor och tankar i en sådan stund vinna ej på att refereras. Hvad vi erforo erfar väl utan undantag en och hvar i vår ställning och under enahanda förhållanden. Det var ett af dessa sällsynta ögonblick, då, inför skådeplatsen för tilldragelser, som hittills endast efter hörsägen och i fantasin varit oss förtrogna, vi verkligen för en stund nästan tycka oss rent personligt förnimma närvaron af historiens genius. Sådana ögonblick måste sjelffallet vara sällsynta, ty i annan händelse förlorar intrycket det omedelbaras gripande kraft. Och den som sätter värde på att få behålla sina bästa känslor ostörda, kan skatta sig lycklig att icke t. ex. såsom Lützenbo, mot sin vilja nödgas åt hvardagligheten småningom, men ohjelpligt prisgifva den gloria af höga minnen, som för oss finnar annars alltid skall omstråla Gustaf-Adolf-monumentet vid Schwedenstein.

En stund af andaktsfull tystnad var all den hyllning vi kunde egna ställets maner, hvarefter vi gingo in i vaktens stuga för att med våra okända namn öka antalet af de många som redan stå tecknade i Lützen-monumentets minnesbok. Vi frågade naturligtvis vakten om detaljer från 250-års festen. Men han var nyss anländ till platsen och visste intet derom. Den gamla vakten har för någon tid sedan afgifvit sin sista parol och gått dit bort, der G. A. 1632 alt intill belöningens dag hålles i minne, upptecknadt icke på gråsten, men i lifsens bok. Om gubben Müllers senaste öden kunde vi såsom sagdt ej få någon notis, men våga vi dock antaga, att han ännu under de två återstående åren af sin vandring i lifvets jemmerdal hann göra full heder åt den vackra present som skomakar Brådd tillstälde honom på jubelfestdagen.

Vi skrefvo våra namn uti främlingsboken, der Kurre till sin ej ringa stolthet fann sig föregången af sin fader,

aflemnade åt vakten den öfliga „minnespenning“ han plägar ha anspråk på, och tillryggalade ännu den $^1/_4$ timmes väg som skiljer Schwedenstein från sjelfva staden Lützen, hvarest det 1882 om hösten anlända finska standaret naturligtvis för oss var främsta dragningskraften. Vi fingo utan svårighet reda på dess förvaringsplats: en vindskammare hos stadens enda polis. Vi anmälde oss hos hans fru och blefvo med förekommande artighet vägledda uppför en slingrande trappa till vinden, der standaret med sina guldfransar alt ännu ligger inhyst i sin låda. Meningen är att uppställa fanan uti staden Lützens nya rådhus, så snart detta blir färdigt, men intill dess förvaras nu den märkeliga gåfvan på nämda anspråkslösa plats. Icke desto mindre är „die finnländische Fahne“ hela ortens förnämsta sevärdighet, och enligt hvad „Frau Polizist“ försäkrade oss, hade t. ex. vid den nyligen i Lützen hållna skyttefesten tusentals främlingar för fanans skull vallfärdat upp till hennes vind. Lyckligtvis ha de många besöken tills vidare icke lemnat några synliga märken på föremålet, och främlingarnas pietet har i afseende å små „souvenirer“ inskränkt sig till det omgifvande silkespappret och låtit guldfransarna vara i fred. Efter att ha skådat nog gingo vi vår väg, ej utan en viss högtidlig känsla af tillfredsställelse öfver dessa i guld broderade ord: „*Gloriosi laboris Finlandia olim consors*“, som nu och för all tid skola påminna de tusentals besökarne af Lützens slagfält om det lilla okända landet i norden. Det är naturligtvis relativt sällan finnar hitta väg hit ut, och polisfrun betraktade oss med en viss nyfikenhet såsom representerande gifvarne af den dyrbara skatt, för hvilken hon tills vidare har äran att vara drake. Troligen var det också i medvetande häraf hon bestämdt afböjde hvarje materiel tacksägelse från vår sida, och uttalande vid afskedet en helsning till vårt hemland från staden Lützen och dess fana, ledsagade hon oss vänligt ända ut till trappan.

Annat fans rakt inte i staden att beses, och om vi det oaktadt hade Lützens döfve och ålderdomssvage kyrkväktare att upplåta templets dörrar för oss och ur

sitt klena minne framleta hvad af intresse han kunde meddela om denna byggnad, så var det endast derför att Markranstädt sannolikt skulle kunnat erbjuda ännu mindre tillgång till tidsfördrif om vi genast begifvit oss dit och der väntat på tåget. Sistnämda ort uppehöll oss i alla fall för länge, alldenstund vi, efter att långsamt promenerande ha anländt till jernvägsstationen derstädes, ännu hunno till vår möjligen obotliga skada nedsvälja det allra mest förfalskade vin, som i detta „konstens“ gyllne tidehvarf någonsin framgått ur ett tyskt laboratorium. Det skulle icke förvåna någon af oss om detta efter all sannolikhet strykninhaltiga fluidum t. ex. i morgon helt plötsligt med förskräckelse gjorde sig känbart. I dag ha vi tyvärr ännu icke erfarit annat än ögonblickets obehag deraf; tyvärr! emedan det verkligen skulle skänka menniskovännen en tillfredsställelse att få den samvetslöse giftblandaren fäld till det ansvar ett eller par omedelbart af hans vin vållade dödsfall rättvist komme att ådraga honom. Vi befinna oss således, märkvärdigt nog, ännu alldeles bra och ha också deltagit i gymnastiken på kvällen.

De sachsiska friöfningarna togos ute på gården, der utrymmet jämt räckte till. Det hela lofvar att taga sig rätt effektfullt ut vid festen, och man kan ej annat än beundra den gamle Erbes' utmärkta organisationsförmåga. Som det emellertid för inträde till klubben utom afgiften icke fordras annat än god frejd, så finnas här, midt ibland dessa många alldeles utmärkta gymnaster, åtskilliga, hvilkas hållning och rörelser icke äro lika klanderfria som deras medborgerliga rykte. Bland annat var rättningen i de bakre leden, som voro längst aflägsna från fader Erbes' blickar och der i allmänhet alla nybegynnare, således också vi, hade sin plats, stundom mindre tillfredsställande. Detta stötte naturligtvis vårt öga, ehuru vi första dagen icke ville debutera med anmärkningar. Lillvasse ensam kunde icke finna sig deri, hvaraf följden var att man plötsligen till allmän förvåning hörde ropet: „rättning derborta i ledet!“ på god svenska skalla genom salen. De förstodo naturligtvis ingenting af språket, men lydde, märkvärdigt nog,

genast, hvilket bevisar att Lillvasse verkligen lättare än andra måtte kunna göra sig förstådd både af hundar och menniskor.

För öfrigt deltogo vi äfven uti redskapsgymnastikens alla afdelningar. På räck, barr och häst, i synnerhet på sistnämda redskap, äro vi alldeles afgjordt underlägsna de fullt utbildade gymnasterna här på stället. Deremot ha vi till vår glädje märkt att samma förhållande icke äger rum uti vissa naturöfningar eller s. k. „volksthümliche Übungen“, såsom vigthäfning och fria språng. I synnerhet tro vi oss efter dagens erfarenhet våga hoppas att i språng kunna förvärfva en viss ställning inom Allgemeiner Turnverein, och torde således denna specialitet i främsta rummet komma att bli vår insats uti det gemensamma arbetet. Vore man icke för god att med afsigt vilja göra en dålig vitz, så kunde man derför taga tillbaka hvad som redan sades och påstå att konkurrensen med de tyska turnarne numera åtminstone icke blir „hopplös“. Visserligen finnas i Leipzig ännu åtskilliga andra stora turnklubbar, hvilkas prestationer vi icke känna, och i Dresden församla sig ju sedan gymnaster från alla delar af riket, men som denna förening allmänt anses såsom den bästa i Leipzig och en af de bästa i Tyskland, så öfverdrifva vi väl ej till vår egen favör, om vi efter den döma de andra.

Om det nu var den nyförvärfvade känslan af att ändå vara litet bättre än vi trodde, eller om det endast var gymnastikens egen kända rent fysiologiskt upplifvande verkan, alt nog, af den misstämning. som vid ankomsten till Leipzig första kvällen tyngde våra sinnen, fans i närvarande stund ej ett spår i behåll. Någon utsigt till verkliga segrar på fyra man hand bland tusental ha vi väl fortfarande så litet som någonsin. Deremot synes det oss numera ej omöjligt att, utom ökad insigt och erfarenhet för egen del, med god vilja kunna förvärfva den finska gymnastiken sakkunniges aktning och erkännande, och detta är alt hvad af uppmuntran vi behöfva för att med mod och tillförsigt emotse dessa två arbetsveckor i Leipzig och till sist också festen

i Dresden, der vi skola uppbära det på sitt sätt ej så litet ansvarsfulla värfvet att representera den fysiska uppfostrans nuvarande ståndpunkt i Finland.

Den 1—15 juli. Efter mönstret af den sista juni ha de två veckorna uti Leipzig dag för dag tämligen likformigt aflupit. Vår regelbundna förmiddagspromenad har gält posten och simskolan. Vår kvälls- och ofta äfven middagssysselsättning är gifven uti turnhallen. Dessemellan ha vi tid nog till läsning, genomseende af reseanteckningarna eller hvad helst den ena eller andra annars vill förehafva. Deremot visar det sig vara lönlöst att teckna upp något till minnes från dessa dagar, ty med få undantag, och utom att vi här gjort både trefliga och intressanta bekantskaper, med hvilka vi tillbragt mången glad stund, har så godt som ingenting värdt att antecknas tilldragit sig. Ungefär det samma framgår ur Brands bref från hans vistelseort någonstädes bland bergen i Sachsiska Schweiz, och följden deraf blir för den skull en lucka i anteckningarna alt ifrån början till slutet af vistelsen i Leipzig.

Ifrågavarande få undantag anföras här under behörigt datum.

Den 5 juli. Denna dag, en söndag, skulle Allgemeiner Turnverein, Leipzigs äfven till åldern första gymnastikklubb, medelst en enkel högtidlighet fira 40:de årsdagen af sin stiftelse.

Festen begynte egentligen redan i går, lördag, då en lifvad bankett hölls uti det s. k. „Krystallpalast", hvarest bl. a. vi finnar efter ett till oss riktadt tal af klubbstyrelsens ordförande, Küchenmeister, blefvo föremål för välvillig hyllning. Såsom festprogrammets förnämsta beståndsdel har dock ansetts den till i dag i förening med en utfärd till byn Taucha bestämda förberedande täflingen uti gymnastik.

Taucha ligger på en halftimmes afstånd per jernväg från Leipzig, och dit begaf sig hela den manstarka föreningen jemte en skara inbjudna damer med tåget redan kl. nio i morgse. Till först åt man frukost i spridda

gillen, sedan arrangerades fria lekar och slutligen skulle täflingen ega rum.

Både frukosten och de fria lekarna lyckades förträffligt, och uti sistnämda fack, förnämligast s. k. „gränsboll“, kommo vi att spela en viss rol, i det vårt parti, der Lillvasse inom kort vardt den erkände ledaren, under åskådarnes jubel vann en lika hastig som lysande seger. „Bravo, Finland!“ „Bravo Helsingfors!“ ljöd det alt emellanåt ifrån granskapet, och befans särskildt denna sistnämda helsningsformeln härröra från en ryss, bosatt i Leipzig och medlem af „Turnverein“. Han var synnerligt förtjust öfver sina „landsmäns“ framgångar, presenterade sig genast för oss såsom hr Alexandrejeff och gick med stor förnöjelse omkring bland sina bekanta damer och herrar, åberopande det nyss bevittnade såsom exempel på de fria lekarnas och särskildt gränsbollens stora betydelse för den ryska ungdomens uppfostran.

Det var emellertid icke blott herrarne som sportade här i Taucha, utan hade också för de tillstädesvarande damerna lekar, afpassade efter deras krafter, kostym o. s. v. i ordning stälts. Den bland dessa fruntimmerslekar, som föreföll originelast och som vi ha beslutit vid vår hemkomst söka framför andra rekommendera i våra ärade landsmaninnors åtanke, var hvad man kunde kalla „damernas ring“. Den bestod deri att samtliga deltagande togo i ring, så stadigt som möjligt, hvarpå man sammandrog ringen ungefärligen som när det der hemma på baler i fransäsen kommenderas: „serrez le rond“. Vid gifvet kommando skulle nu alla draga sig tillbaka så att ringen med ens utvidgade sig åt alla håll. Detta skulle ske med största möjliga hastighet och kraft, så att ringen nödvändigtvis måste brista någonstädes, på samma sätt som en kedja vid obegränsad ansträngning brister uti sin svagaste länk. Det var just denna svaga punkt som man ville ha uppdagad, och den „felande länken“ fick draga sig ur spelet. De damer som till slut segerrikt ha motstått alla sprängningsförsök och längst förmått fasthålla damernas ring,

utgå naturligtvis med äran såsom segrare ur kampen och äro hjeltinnor för dagen.

Deremot misslyckades täflingen fullständigt, i det nämligen ett störtregn, just då alla förberedelser väl hunnit fås afslutade, dref hela församlingen under tak. Det beslöts derför att täflingen, för hvilken emellertid pris redan voro i ordning stälda och möjligtvis högtidliga tal memorerade, skulle uppskjutas till nästkommande söndag, hvarefter de närvarande, utan att låta sig regnet bekomma, med lust och gamman, dels inom hus, dels, när en paus mellan skurarna inträdde, ute på fältet, fortsatte sina lekar, danser och upptåg, alt intills vid middagstiden en gemensam återfärd per jernväg till staden afslutade den officiella delen af Leipziger allgemeiner Turnvereins 40-års fest.

Den icke-officiella delen vidtog sedan, enligt öfverenskommelse mellan alla våra leipzigvänner, studenter, doktorer, docenter, affärs- och tjenstemän m. m. och oss, samt i syfte att icke låta den engång vunna feststämningen gå förlorad, på en storartad offentlig bal uti Eutritsch, en af Leipzigs fashionabla förstäder. Kvällen var ytterst animerad, och vi, som aldrig förut veterligen försökt de tyska danserna, gjorde dem nu, att döma af opartiska personers vittnesbörd, ifrån oss till allmän belåtenhet. Äfven „saxen", som dock i regeln icke plär inlåta sig på hvad han ej känner, sågs ila kring rummet under tonerna af en „Rheinländer" och sade sig ha särdeles roligt, hvilket är så mycket mera glädjande, som alla åskådarne af hans dans utan undantag tycktes vara ännu långt mera roade deraf än han sjelf.

För resten förflöt balaftonen gladt för alla, med undantag dock af två bland våra leipzigvänner, som vi, på deras enträgna förfrågningar angående nationaldrycken i Finland, lärt brygga toddy, och hvilka derefter, föreställande sig att man kunde dricka toddy liksom öl, inom kort funno anledning att retirera ur balsalen. Hur det sedan gick med dem fingo vi ej veta förr än på återvägen, då det förljöds att våra vänner, doktorer och lärde män båda två, uti sin af toddyt alldeles ur jämvigt bragta sinnesstämning, straxt utanför råkat i delo med polisen och nu vid detta

lag tillbragte sin natt uti kurran. Sådant var slutet på balen i Eutritsch, den mest genuint tyska assemblée vi hittills varit med om. Inemot midnatt voro vi redan hemma och anse oss ha haft en mycket rolig dag, under förutsättning dock att för våra två doktorer obehaget af deras första och efter all sannolikhet sista lärospån uti finska seder icke sträcker sig utöfver denna tillfälliga bekantskap med ordningsmakten i Leipzig och en måhända något kvalfull „dagen derpå“.

Den 12 juli. Den till i dag uppskjutna täflingen i gymnastik eller rättare endast s. k. „Volksthümliche Übungen“, d. v. s. vigthäfning och fria språng, har ägt rum uti sjelfva turnhallen och varit lika anmärkningsvärd ur allmän sportsynpunkt, som särskildt för oss hedrande. Lillvasse har nämligen fått högsta antalet points uti höjdsprång, i det han fritt sprungit sin egen kroppshöjd eller sex fot, satsbrädet inberäknadt. Äfven i vigthäfning lyckades Lillvasse ganska bra, ehuru han här endast fick tredje rummet, och föredrager han derför att räknas såsom andra pristagare uti alla prof tillsammantagna framför att vara den första i språng. De fria längdsprången ha deremot af någon obekant anledning för oss icke gått så bra som de kunnat gå. Hvarken Lillvasse eller Gösta fick mer än två points, och t. o. m. Kurre, som dock af gammalt har sin styrka på detta område, fick endast fyra, motsvarande, reduceradt till finskt mått, icke fullt tre famnar, ett afstånd som hemma i klubben mer än engång öfverskridits. Gösta skulle efter alla beräkningar haft afgjordt bättre chancer än både hans bror och Kurre, men har i dag varit så godt som otjenstbar, i följd af att han i förgår, oförsigtigt nog och oaktadt bristande insigt uti konsten, försökte sig på brottning med klubbens skickligaste brottare, student Hoffmann. Trots sin okunnighet slog Gösta motståndaren två gånger till marken, men kramade honom i sin ifver den tredje gången så hårdt, att han sjelf bräckte ett af de broskartade refbenen längst nere vid bröstkorgen och Hoffmann så när uppgifvit andan samt hade „Kopfweh“ ännu hela dagen derpå. Att Gösta under sådana förhållanden nu icke kunnat göra någonting värdt

att tala om är klart, och han grämer sig ej så litet deröfver. Hvad slutligen „saxen“ vidkommer, som uti vigthäfning säkerligen hade utmärkt sig, så kom han, af tills dato äfvenledes obekant orsak, så sent att anmälningstiden till täflingen redan var förbi. Han var häröfver ytterst bestört, men det hjelpte ej, och han fick nöja sig med att se på. Emellertid ha vi ju, oaktadt två af oss varit ur tjenst, all anledning att vara glada öfver vår dag. Lyckönskningar hagla från höger och venster. Tidningsmännen förfråga sig om våra ålders- och andra fårhållanden, och vår vän herr Alexandrejeff är ännu stoltare än förr öfver sin nation och dess representanter. Lillvasses pris är en vackert arbetad eklöfskrans af något material, hvars beskaffenhet vi ännu ej kommit på det klara med, samt försedd med band och inskriptioner, i främsta rummet naturligtvis de tyska gymnasternas traditionela, i kors stälda fyra F, hvilket är uttydt, *Frisch*, *Fromm*, *Fröhlich*, *Frei*, de egenskaper som tillsammantagna skapa en menniskas lycka. Ett för tillfället lämpadt tal af ordföranden ledsagade prisen och afslutade värdigt denna dag, som för oss alla och särskildt för Lillvasse alltid skall förbli en af resans vackraste och glädjerikaste.

Den 15 juli. Enligt öfverenskommelse anlände Brand i går aftse från Sachsiska Schweiz för att ännu få se hvad nytt vi lärt oss till festen och till sammans med oss fara in till Dresden. Hvad det nya vidkommer så är derom ej mycket att tala. Visserligen ha vi samlat ett helt program af nya rörelser på häst, barr o. s. v., som vi sett tyskarne göra, men deras inöfvande uppskjutes till hösten, emedan vi ansett oss böra använda tiden här endast till fortsatt utbildning af vår egen specialitet, d. v. s. friöfningarna med jernstaf, sprången samt den enes och den andres särskilda favoritrörelser på redskap. Hvarje tanke på att, efter två veckors öfning, vid festen upptaga konkurrensen med tyskarne på deras eget egentliga område funno vi snart nog fullkomligt böra uppgifvas, äfven under förutsättning att Witzgall skulle hunnit mera sysselsätta sig med oss än han nu i följd af repetitionerna till uppträdandet

i Dresden faktiskt gjort. Vi ha nämligen i det hela nästan uteslutande fått arbeta på egen hand, och är detta till stor del orsaken till att vi ogerna inför dessa kritiker velat taga ihop med nya experiment. Icke desto mindre har man naturligtvis haft ögonen öppna och behåller i minnet till framtida bruk hvad man sett och inhemtat. Summan af saken är emellertid att vi icke tänka *täfla* i Dresden, utan endast uppträda uti friöfningarna med staf samt frivilliga redskapsöfningar (Kürturnen), något som redan af den omständigheten påbjudes, att för täflan öfningar på „häst" äro obligatoriska, medan vi äro så godt som alldeles oinvigda i detta redskaps mysterier. Häst ha vi visserligen haft derhemma, men utan att någonsin särskildt lägga an på dess olika rörelser, och det lilla vi kunna är en barnlek i jämförelse med de öfvade tyskarnes i sanning häpnadsväckande produktioner på den sadlade fyrfotingen. Brand tycker det vara ytterst ledsamt att vi sålunda icke ens skänka oss möjligheten till erhållande af pris, men vårt beslut är moget öfvervägdt och orubbligt.

Denna dag utgår vårt medlemskap uti Leipziger allgemeiner Turnverein, och oss återstår således endast att göra afskedsvisiter hos våra många vänner, taga ut våra kläder från klädkammaren i turnhallen samt ställa oss i ordning till afresa. En af våra vänligaste beskyddare här, generalinspektorn för gymnastiken i Sachsen, den uti vetenskapliga kretsar i Tyskland välbekante d:r J. C. Lion, har i dag inbjudit oss alla till en liten kollation uti Schützenhaus invid Lindenau, der vi tillbragt en treflig eftermiddag. „Komm' mitt zum Lindenau, dort ist der Himmel blau" heter det visst i visan, men de orden besannades icke denna gången, ty himlen har, i stället för att vara blå, småregnat hela tiden. Kvällen, slutligen, tillbragtes dels på operan, der Faust gafs med praktfull uppsättning, dels, efter operans slut, på en restauration, Thüringer Hof, i sällskap med de flesta af våra här förvärfvade vänner. Samkvämet hade dock, ehuru detta är sista aftonen i Leipzig, alls icke tycke af en afskedsfest, ty vi skola ju alla

igen om några dagar råkas i Dresden, och det hette bara „Auf Wiedersehen“ när vi efter slutad „kommers“ lemnade Thüringer Hof och för sista gången begåfvo oss hem till hotel Union.

IX KAPITLET.

Sachsiska Schweiz.

Den 16 juli. Torsdag. I betraktande af att vi ha alt i ordning ställdt för ankomst, vistelse och uppträdande i Dresden, och att festen börjar först om söndag, så ha vi beslutit innan dess på ett par dagar göra en liten utflykt till Sachsiska Schweiz; affärden är således bestämd till i dag kl. 12, hvarvid vi anlända till Dresden kl. 2 och derifrån omedelbart per jernväg gifva oss af på den beramade lustresan. Gösta stannar dock kvar i Leipzig ännu halfva dagen för att fullgöra några försummade afskedsvisiter och uträtta ett och hvarje annat, men vi ha kommit öfverens med honom att det oaktadt alla träffas i kväll uti den lilla sachsiska staden Schandau, belägen vid Elbe och utgörande den sedvanliga medelpunkten för alla exkursioner uti det s. k. „Schweiz“. Som det går en mängd tåg dagligen såväl mellan Leipzig och Dresden, som mellan Dresden och Schandau, så bör Gösta kunna arrangera om sammanträffandet mycket lätt, om han bara passar på, och vi lemna honom med faderliga förmaningar att icke vara tankspridd som vanligt och att i Dresden noga höra sig för om rätta stationen m. m.

Anlända till Dresden-Neustadt, uti hvilken stadsdel vi alla, ehuru på olika ställen, dels hos enskilda, dels i

hotel, komma att vara logerade under festen, lemna vi våra saker på stationen och begifva oss tvärs igenom staden till Böhmischer Bahnhof. Under vägen se vi redan diverse förberedelser vidtagna för att skänka den sachsiska hufvudstaden en festlig pregel. Den stora Augustusbryggan håller man som bäst på att utsira med flaggstänger, och längs hela den breda och med planteringar försedda Hauptstrasse, som leder genom Neustadt till bryggan uppföras i full fart ställningar för blomstergirlander samt tribuner för åskådare. Det är icke alls otrefligt att veta sig på ett hörn vara föremål för all denna ståt, men noggrannare hinna vi nu icke taga notis om hvad i den vägen åstadkommits, ty vi måste skynda med middagen på „Drei Raben“ för att ännu hinna till tåget kl. $^{1}/_{2}$ 4. Märkvärdigt nog kommo vi denna gång i tid utan all kapplöpning, och bekvämt inrättade uti en tredje klassens vagn samt sittande enligt Baedekers anvisning vid venstra fönstret för att få se Elbepanoramat under vägen, rulla vi fram till stationen Pötscha, derifrån en färja för oss till Wehlen, en stad vid foten af det berömda Bastei.

Det första vi gjorde var att i Wehlen köpa alpstafvar med spetsig jerndoppsko, och så begåfvo vi oss, njutande i fulla drag (isynnerhet de fyra som nu tillbragt två 30—40° heta veckor i Leipzig) af barrskogens friska hemlandsdoft, uppför berget längs vägen till Bastei.

Efter ungefär en timmes promenad voro vi, kl. 6 vidpass, uppe på toppen, beundrande utsigten öfver Elbe på ena sidan och på den andra de mest egendomliga, vilda bergsformationer man någonsin i sina feberdrömmar kunnat föreställa sig. Hela färden för resten påminte mycket om Drachenfels, men sjelfva den geologiska konfigurationen är helt och hållet en specialitet för Sachiska Schweiz. Att söka någon begriplig förklaring till denna naturens underbara nyck är ej godt för den olärde, och lemnande de härför uppstälda teorierna i sitt värde, hängåfvo vi oss uteslutande åt beundran af det storartade skådespelet. Orkestermusiken framför värdshuset hade nyss slutat, och kvällens stilla skymning

föll på, höljande alla dessa fantastiska bergskäglor, hvalf och utsprång uti sin mystiska slöja, då några toner från fjerran läto höra sig. Snart instämde också på närmare håll ett ackompangemang, och det befans vara det sista numret på musikprogrammet, hornsolot ur „Postiljonen från Longjumeau“, som på detta sätt utfördes af solisten, gömd långt bland bergen. Effekten var obeskriflig, och vi beslöto genast alla att stanna kvar uppå Bastei så länge som möjligt d. v. s. ända till det sista från Dresden kommande kurirtåget, det samma hvarmed Gösta enligt öfverenskommelse skulle anlända. Straxt efter kvällsvarden begynte vi dock definitivt tänka på återfärd, ty klockan var nära half tio och kl. tio skulle tåget passera stationen Ober-Rathen, dit det dessutom gälde att komma öfver med färja sedan vi väl hunnit ner. Som Brand förklarade sig nyligen ha gått uppåt på tio minuter samma väg som vi nu hade att gå nedåt, så ansågo vi oss dock ha godt om tid, hvilket i alla fall väl behöfdes för att med tillbörlig försigtighet kunna behålla rätta vägen nedför dessa uti mörkret ytterst villsamma klippafsatser.

Hur det var fattades klockan endast några minuter uti tio, när vi, efter att ha fått vänta en stund på färjan, ändtligen voro framme vid stationen. Då, först då, upplystes vi om att kurirtågen icke stanna vid de mindre stationerna utan gå igenom direkte till Schandau och sedan vidare. Detta hade vi möjligtvis med någon eftertanke också sjelfva kunnat sluta oss till; ty att det var ett kurirtåg viste vi, och hvad skulle kurirtåg annars ha för företräden; men vi hade nu icke tänkt derpå, och i alla fall lönade det sig i denna stund mindre att göra invändningar, än att i hast draga sig undan från spåret, ty det annalkande lokomotivets lyktor, lika två ofantliga glödande ögon, närmade sig med hotande snabbhet, och i nästa nu störtade kurirtåget förbi, kastande en kvast af gnistor öfver stationsträdgårdens i mörker höljda körsbärs- och päronplanteringar och uppväckande med sitt metalliskt rasslande dån de skrofliga klippväggarnas slumrande eko. Ett dammoln, uppjagadt af tåget, kunde ännu i stationslyktans sken varsnas sväfva framför per-

rongen, medan lokomotivets stönande buller dog bort bakom den tvära vändning banan gör straxt invid; och Gösta, troligen nöjd öfver att ha kommit med på rätta tåget och dermed bevisat obehöfligheten af våra förmaningar, satt väl nu som bäst med en hastighet af sju mil i timmen uti någon af dessa välupplysta kupéer på väg till väntande vänner i Schandau.

Det var således vi som hade behöft erinras om påpasslighet, icke han, och våra tankeutbyten beträffande situationen upplifvades ej af Brands meddelande att staden Schandau ligger på motsatta stranden af Elbe och att Gösta således midt i natten, när han kommer fram, och vid en tid då ingen plägar anlända till orten — ty detta kurirtågs passagerare äro nästan utan undantag sådana som genom natten resa till Prag eller Wien —, skulle bli tvungen att ensam och okänd som han är skaffa sig båt öfver floden och söka sig rum.

Det första vi gjorde var naturligtvis att fråga stationskarlen om nästa lägenhet till Schandau. „Ett blandadt tåg kl. 12.4", svarade han. Alla tänkbara sätt att innan dess komma fram togos nu under ompröfning, och mannen frågades ifrigt till råds angående fotvägen och möjligheten att erhålla skjuts. Men huru vi än frågade och kalkylerade, bléf resultatet alltid detsamma, att vi under inga förhållanden kunde komma till Schandau före midnattståget, oafsedt det dåraktiga att i stickmörka natten och på okända stigar anträda en bergsvandring. Hästar trodde vår stationskarl icke stå till buds vid denna tid af dygnet, åtminstone icke för skäligt pris, och vi funno oss således ej ha annat val än att stanna. Några frågor gjorde vi ännu, såsom om det fans något värdshus eller någon annan offentlig aftonunderhållning här i byn, eller om det kunde löna sig att i sådant afseende fara med färjan tillbaka till Neu-Rathen, derifrån vi nyss kommit. Båda besvarades emellertid nekande, hvarpå vaktkarlen begaf sig in i sin stuga och slog dörren igen. Altså två timmars väntan nattetid på en ort der ingen af oss varit förut; ty Brand hade haft sitt uppehälle i en annan del af Sachsiska Schweiz.

Någon nöd gick ju ändå icke på oss, och den tryckta sinnesstämning, hvarunder vi, öfverskridande jernvägsbanken, långsamt och på måfå begynte vandra i mörkret längs vägen utmed Elbes strand, hade uteslutande sin orsak uti föreställningen om vår så ovärdigt lurade kamrats öfvergifna belägenhet. Man är ju vanligen under sådana förhållanden oroligare för andra än man vore det för egen räkning, och tanken på huru Gösta skulle förklara vårt uteblifvande i trots af uttrycklig öfverenskommelse, skärpte ytterligare betydligt ledsnaden öfver hans möjligen iråkade obehag. Emellertid var natten altför fridfull och behaglig för att dystra tankar, synnerligast då de icke tjena till något, i längden kunde få behålla herraväldet, och vi återvunno småningom vår glada sinnesstämning under vandringen framåt i denna härliga natur och inför det storartade skådespelet af bergens jättelika konturer, i dunklet skönjbara på ömse sidor om floden. Hvar vi egentligen till slut befunno oss och hvad tiden led, kunde ingen bestämdt upplysa om, eftersom det icke ens fans någon tändsticka att tillgå för en observation af klockan. Hufvudsaken var att vi väl viste en eller en och en half timme ännu stå till buds för återfärd till stationen, och vi slogo oss så ned på en tufva för att i lugn och ro betrakta den nattliga naturen och låta tiden gå bäst den kunde.

Samspråk om det ena och det andra, en sång nu och då samt rop på traktens underbara eko voro våra förnämsta tidsfördrif, då med ens i nattens stillhet en raket fräsande flög i luften från någon af villorna vid flodstranden längst i söder. Den efterföljdes af en annan och så af alt flera med korta mellanrum, medan tonerna af aflägsen musik nådde vårt öra; och i detsamma syntes på afstånd ett långt svart skepp, fullbehängdt med lyktor alt från fören och öfver masten till aktern, komma, fördt af strömmen, långsamt framglidande öfver Elbes mörka vatten. Efter hand som det kom närmare uppenbarade sig längs stranden den ena efter den andra af hittills osedda boningar i festlig belysning, bengaliska eldar afbrändes, färgande de branta klipporna bakom än röda, än gula, än blå, och raketernas smattrande, mångdubbladt i alla

bergskrefvor, bildade en bisarr motsats till den nyss rådande ljudlösa tystnaden.

Utan att lyckas göra oss det allra ringaste begrepp om hvad denna oväntade och besynnerliga scenförändring kunde ha att betyda, sutto vi försjunkna i dess beskådande och lyssnande till tonerna af orkestern ombord, för hvars skull antagligen fartyget hade stoppat maskinen och, i likhet med lastpråmarna på Elbe, nu endast anlitade strömmen som drifkraft. I följd af sistnämda omständighet hade vi ännu länge den sällsamma synen för ögonen, och när omsider de sista raketerna från villorna i norr voro afbrända, ljusen småningom släckta uti de längre borta belägna byggnaderna och pukornas dofva slag alt hvad man mera hörde af musiken från det i fjerran försvinnande trollskeppet, kunde också tiden vara inne för att anträda återfärden. Vi reste oss upp, lemnande vår under aftonens frispektakel innehafda bekväma parterreplats att framdeles tagas i besittning af hvem det vara månde som vid en tillfällig irrfärd i dessa nejder kan skaffa sig lika präktig underhållning, och återvände långsamt spatserande samma väg som vi kommit. Några små försök till hypoteser med afseende å det nyss passerade, hade visst gjorts, men vi kunde icke förenas om att antaga någon af dem och gingo derför tysta fram, njutande af nattens behagliga svalka och under en stillhet som minnet af raketknallarna och musiken för en stund sedan bidrog till att göra än mera högtidlig.

Väl tio minuter hade vi vandrat på detta sätt utan att säga ett ord, då „saxen“, plötsligt med sin voluminösa röst, och så oväntadt att vi alla ryckte till af förskräckelse, afbröt tystnaden, utropande: „Nu vet jag hvad det var!“

„Herre Gud, du skrämmer ju ihjäl folk och lockar kanske menniskor ut med knölpåkar och pistoler i tron att det är fara å färde“, ansåg sig Brand böra remonstrera innan han frågade: „Nå, hvad var det då?“

„Jo, kommer ni inte ihåg att kyparen der uppe på Bastei, bland alt det myckna som han berättade under kvällsvarden, äfven talade om att kungen i går passerat med sin ångbåt på väg till Schandau, der han skulle

jaga i dag. Troligtvis var det nu det kungliga jagtpartiets återfärd vi fingo se och som föranledde dessa eldar och raketer“.

Ett ljus gick upp för alla; visserligen hade ingen annan fäst sig vid detta samtal på Bastei, men efter „saxen“ hört det, så kunde något tvifvel om det granna féeriets anledning knappast mera hysas. Icke för att skådespelet hade varit mindre vackert äfven utan all förklaring, men det käns så lättande att erhålla lösning på något som man grubblat öfver. Och så voro vi framme vid Ober-Rathen.

Klockan fattades ännu tjugu minuter i tolf, men vi föredrogo att sitta stilla på bänken i väntan på hvad som komma skulle, framför att möjligen riskera en ny försummelse och få tillbringa hela natten i skogen. Om en stund kom också vakten ut igen ur sitt ide, gick sakteligen och fälde ner slagbommarna för landsvägen som korsar jernvägsbanken, och begynte med en trasa skura sina signallyktor, troligen mest för att hålla sig vaken. Vi inläto oss i samspråk med honom och talte om ett och hvarje. Han tycktes vara typen för en godmodig sachsare och dessutom en af dessa stilla i landena, just sådan man bör vara för att rätt fylla sin plats, vare sig som herre eller tjenare, på en tredje klassens jernvägsstation, der aldrig för unders skull ett kurir- eller snälltåg någonsin stannar; der man i längden rent af måste reglera sin verldsåskådning efter principen att tio gånger om dagen bli förbigången, och det med hela det ohöljda öfversitteriet hos ett genomgående iltåg, som för all helsning bara i största hast slår en ögonen fulla med ånga, stenkolsrök och dam; och der man till material för hela sin lifsverksamhet får åtnöja sig med smulorna från verldstrafikens bord, det lilla, tillfälliga och anspråklösa som med ett „blandadt“ tåg fyra gånger om dagen kan komma att stiga af vid en bondby.

Tåget stannade. En minuts uppehåll utropades af vår vän vakten, ingen steg ut och ingen mer än vi steg in, och så bar det af, tills vi om en half timme voro framme vid station Schandau midt emot staden med samma namn. Att fråga efter Gösta lönade sig ej så

här midt i natten, och vi voro glada att hitta på en färjkarl för öfverfarten. I Schandau var Brand för resten som hemma, ty det var der i närheten han hade bott, och vi gingo dristigt in i ett hotel, der det ännu syntes ljus på nedre botten, träffade värden sjelf, frågade genast, ehuru utan resultat, efter en person med Göstas signalement och gingo så till sängs uti några trefliga och snygga rum allra högst, tre trappor upp.

Den 17 juli. Det vore ju en möjlighet att Gösta hade försummat tåget. Under vanliga förhållanden skulle det t. o. m. icke vara otroligt. Men likasom smörgåsen, när den faller, alltid gör det med smörsidan nedåt, så kunde man vara viss på att Gösta nu, då motsatsen engång hade varit önsklig, utvecklat en mönstergiltig påpasslighet. Detta låter skrockfullt; men hvem vill neka till att det mest går så här i verlden. Det föll oss åtminstone icke annat in än att han nu fans någonstans i Schandau. Vi hade ju också denna gång gifvit honom mer än vanliga instruktioner; och huru som helst, måste morgonens första värf bli att gå på skallgång efter vår förlorade vän. Två af oss åtogo sig uppdraget och fördelade stadens många hotel sinsemellan, hvarvid Brand, som känner Schandau, naturligtvis ledde operationerna. Det räckte också icke länge innan vi fingo reda på att han tagit in uti hotel „Forsthaus“; men hvar han för ögonblicket fans, det visste ingen, ty han hade alt sedan tidigt i morgse, under förutsättning att vi blifvit försenade, farit öfver till hvarje ankommande tåg för att möjligen få tag i oss. Vi emotsågo sålunda redan helt resigneradt utsigten att alls icke träffas i dag och beslöto hellre uppge hela expeditionen än lemna Gösta ensam, då denne med ens varsnades komma promenerande emot oss längs strandvägen. Alt var således bra igen, helst Gösta ej hade ett ord af förebråelse i beredskap samt förklarade sig utan minsta olägenhet ha kommit fram i går kväll, och vi gingo nu endast tillbaka till vårt hotel Stadt Berlin, betalte räkningen och hyrde en femsitsig vagn till Kuhstall.

För första gången under resan, så vidt någon af oss mins, åka vi nu uti vagn. Här hade Menniskan

således ändtligen kunnat få sin långa längtan tillfredsstäld. Tyvärr är det dock för sent. Han befinner sig vid detta laget som bäst med barn och blomma badande i Nådendal, och der kan det väl icke falla någon in att taga vagn på timme för att bese staden, såvida han icke enkom vill få den goda ortens urinnevånare att tro yttersta domen stå för dörren. Vi tilläto oss denna extravagans på Brands erfarna råd, med hänsyn till middagshettan och till de bergvandringar som under dagens lopp ännu förestodo. Vägen gick också hela den tid vi foro i vagn längs en för solens strålar utsatt landsväg, alldeles jämn och icke erbjudande något särskildt behag vid en fotvandring. Åkningen räckte för resten knapt en timme, och vi stego af vid det s. k. „Stora vattenfallet“, som ligger i närheten af Kuhstallberget.

Sväfvande i okunnighet om att det i konungariket Sachsen alls fans något stort vattenfall gingo vi straxt till den angifna platsen d. v. s. bakom värdshuset, men sågo der endast en stor tina med lefvande foreller, en hönsbur och några andra smärre byggnader, som här ej så noga kunna specificeras. Då kom en piga klädd i hvitt förkläde ut från köket och frågade om „die Herren“ ville se „den grossen Wasserfall“. „Ja, nog var det meningen, men . . .“ „Var så god då“ sade hon, och med den ena handen utsträckt efter de 50 pf. skådespelet skulle kosta, drog hon med den andra i ett snöre utmed den straxt invid sig resande bergväggen. En trälucka på ungefär fyra famnars höjd från marken öppnade sig, och en vattenstråle kom fram, stupande utför klippan. Om en minut var den redan utsinad och luckan slogs fast igen för att låta vattnet samla sig till nästa förevisning.

Försmående att för köksan uppdraga en parallel mellan Imatra och förestående saligen afsomnade naturfenomen, samt utan att låta någon få vidkännas vår i detta ögonblick högt svallande patriotiska öfverlägsenhet, gingo vi bort till vägen som uppför berget angifves leda till Kuhstall, samt voro efter $^1/_2$ timmes promenad på ort och ställe. Utsigten är vacker och sjelfva den bergformation

som gifvit stället dess namn, alt sedan under 30-åriga kriget flyende landtfolk begagnade den väldiga hålvägen till boskapsstall, förtjenar väl att tagas i ögonsigte. En mängd andra grottor, urhålkningar och smala passager mellan klipporna hör vidare till hvad här skall ses och försökas, och intet af alt detta lemnades opröfvadt, då vi, lumpet nog, plötsligt togo till flykten, seende en af det här huserande böhmiska damkapellets medlemmar nalkas med en tallrik, hvars bekantskap vi redan en gång för knappa tio minuter sedan fått göra.

Närmast gälde färden nu „Grosser Winterberg", en af de högst belägna och bästa utsigtspunkterna i Sachsiska Schweiz. Vi hade således att först gå ned för Kuhstallberget och sedan, efter en längre promenad genom skogen, på nytt begynna en bergsbestigning. Längs den vackra och för det mesta skuggrika vägen kommo vi så omsider efter två timmars vandring till toppen af Winterberg, klättrade upp på det i sammanhang med värdshuset uppförda tornet, derifrån utsigten sträcker sig ända långt in i Böhmen, och bestälde oss derpå middag. Utsigter kunna i allmänhet icke beskrifvas; de böra ses. Men det fins också annat som lika litet tål att beskrifvas, änskönt det icke vinner på att ses. Till sistnämda kategori af föremål måste vi räkna de hjortbiffstekar här i dag serverades, utgörande det bästa i köttväg någon af oss hittills smakat; detta naturligtvis alldeles oberoende af att hjorten, som de tillhört, enligt uppgift fallit för kung Alberts egen hand vid jagten i går. Efter denna sällsynta middag, der en kung personligen sörjt för rätterna på vårt bord, egnade vi ännu Grosser Winterberg en stund, utsträckta i gröngräset på den branta soliga sluttningen nedanför värdshuset, och blickade från denna höjd ut öfver landskapet, der Elbe slingrar sig som ett smalt silfverbälte tvärs igenom den kuperade nejden.

Mot eftermiddagen gåfvo vi oss sedan af på väg till ändstationen för vår utflygt, Prebischthor, och anlände dit vid pass klockan sju. Detta ställe ligger redan uti Böhmen, och genom att utsträcka färden ända hit, kunna vi således skryta af att under denna resa ha befunnit oss äfven

inom Österrikes landamären. Stället sjelft bekräftar för resten till fullo sitt rykte att vara det vackraste af alt här i det s. k. Schweiz, och lönar derigenom för sin egen skull ovilkorligen ett besök. Sådant vi nu sågo det, uti aftonsolens och senare uti nymånens sken, erbjuder Prebischthor, med utsigten rundt omkring, det mest imponerande natursceneri vi någonsin skådat, och bland alt som mött oss under denna resa, är det till detta underbara berglandskap vi helst ville uppmana hvarje vän af skapelsens storhet att resa.

Sjelfva namnet antyder i sin slutstafvelse platsens mest framträdande egendomlighet, en ofantlig, af naturen sjelf bildad port, 63 fot hög och lika bred. För resten är traktens hela gestaltning det mest besynnerliga man i dessa nejder påträffar, och när slutligen månskenet med sina villsamma dagrar och svarta skuggor kommer till, så får det hela ett så sagolikt, ja barockt utseende, att man nästan påminnes om alstren af en Dorés tyggellöst skenande inbillning. Men medan, enligt hvad Brand just här tog sig anledning att föreläsa för oss, en bildande konstnär öfverskrider sin befogenhet, då han släpper fantasin lös på den godtyckliga gestaltningens område, och derför intrycket t. ex. just af de Doréska landskapen i längden med nödvändighet blir obehagligt, erfar man här inför naturens påtagliga realitet intet annat än känslor af häpnad och beundran.

Vi gingo först, såsom sig bör, öfver alt omkring för att beskåda platsens, genom ägarens, furst Clarys, försorg väl underhållna och lätt tillgängliga sevärdigheter, tingade oss sedan rum uti det lilla vackra hotellet och tillbragte derefter, när natten redan var inne och intill dess nymånen gick ned under horisonten, en timme eller så på balkongen, ordande om dagens och resans minnen och njutande af detta skådespel utan like. Utom oss voro för tillfället gäster på hotellet vid Prebischthor och likasom vi sittande på balkongen, ehuru närmare andra sidan, endast ett sällskap af tre unga damer, syn- och hörbarligen ytterst glada och lifvade. Deras muntra samspråk fördes med en ung tyrolare, någon släg-

ting till värden på stället, efter hvad vi sedan utrönte, och som alt emellanåt med utmärkt talang spelte några stycken på cittra för damerna. Dessa bjödo honom i gengäld på det ena glaset efter det andra af det vin, som, den ena flaskan efter den andra, bars till dem, och de tycktes öfver hufvud förstå sig på att ha en treflig kväll. Vi afundades dem smått deras skrattsalfvor och hade mången gång lust att försöka gå fram och presentera oss, ehuru den hemärfda trögheten sedan ändå tog öfverhand och kuraget brast. I alla fall voro vi dem tacksamma för att de höllo oss med musik, ty denna var af allra första klass (förklarligt nog, då mannen i fråga befans ha gått igenom konservatoriet i Wien) och ingenting fattades slutligen i nattens stämning, när artisten på sin cittra, och beledsagande melodin med det mest eteriska ackompanjemang, föredrog Tannhäusers: „O, du mein holder Abendstern“.

I södern är det sommartiden egentligen blott under dessa timmar af dygnet som man oförbehållsamt kan njuta af sin tillvaro. Luften, uppfyld af barrdoft från den angränsande skogen, kändes ljum och mild utan någon tryckande hetta. Månen hade gått ned, och trakten låg höljd i mörker, så att endast dess yttersta linier, och främst Prebisch-portens djerfva spann, i svart aftecknade sig mot natthimmeln. Alt var så tyst och stilla rundt omkring, och aftonstjernan på det djupblå fästet mottog stum sin jordiska serenad.

Vi hade gerna fortfarit på detta sätt natten i ända, men våra damer, så lefnadsglada de än voro, tycktes dock icke böjda för att alt för länge sitta och svärma, eller kanske det var citterspelaren som ville sluta programmet med sitt vackraste stycke, alt nog, det blef ingenting vidare af; den sista buteljen var också utdrucken, och damerna, tagande afsked af sin artige musikant, begåfvo sig upp till rummen i öfre våningen. Något skäl att stanna hade vi då ej heller, och medan de lätta stegen ännu ljödo i trappan öfver våra hufvuden och tyrolaren slog igen fodralet kring sin cittra, lemnade vi vårt lilla bord på verandan och gingo upp i vår tur och till sängs. Att damerna voro glad-

lynta äfven utan någon tyrolare, kunna vi för resten intyga, ty våra rum lågo tillfälligtvis vägg i vägg med deras, och om vi, såsom icke varande lomhörda, alls lyckades få sömn före midnatt, så har detta sin enda förklaring uti dagens långa promenader och skogsluftens söfvande kraft.

Den 18 juli. Vår utflykt till Sachsiska Schweiz var nu till ända, och återfärden skulle anträdas öfver städerna Herrnskretschen och Schandau, båda vid Elbe, med jernväg eller ångbåt till Dresden, der vi ovilkorligen måste vara framme ännu i dag och helst redan i tid på eftermiddagen. Herrnskretschen ligger ungefär på 5 kilometers eller $^1/_2$ svensk mils afstånd från Prebischthor, och då vi, enligt erhållna råd, nu beslutit att derstädes taga ångbåten kl. 1 till Schandau, stanna i Schandau någon timme och sedan tidigt på eftermiddagen fortsätta till Dresden, så funno vi det inemot kl. $^1/_2$ 12 vara skäl att långsamt begynna affärden från Prebischthor. Damerna från i går kväll hade kort förut lemnat platsen och, efter hvad det tycktes, också begifvit sig af i riktning åt Herrnskretschen till.

Vi betalte räkningen, hvars moderata beskaffenhet ännu till slut bidrog att stadfästa det goda totalintrycket af Prebischthor, och satte oss så i rörelse längs den väl bygda vägen utför berget. Jämt så långt som der den begynner förlora sig i småskogen hade gårdagens damer hunnit före oss, när vi, gående med snabbare fart än de, upphunno dem. För att icke utan ett ord gå förbi, då vi ju mycket väl sågo att de kände igen oss, frågade vi dem på Brands bästa tyska, om de viste hvar den uti reseboken omnämda Prebisch-grottan kunde finnas. „Nej“. I gengäld stälde de till oss någon annan fråga, som lika litet besvarades; och så var bekantskapen gjord. Då vi emellertid visat oss så intresserade af Prebisch-grottan, hörde det också till saken att försöka finna den, och vi veko derför af till venster vid första spång, medan damerna gingo sin väg fram. Grottan var hastigt funnen, men förtjenade ej att ses, hvarför vi direkte fortsatte promenaden tvärs genom skogen för att med minsta möjliga tidsförlust återvinna lands-

vägen. Vi hade emellertid kommit för långt fram, och damerna, som blifvit efter, begynte med höga rop söka fånga vår uppmärksamhet och få oss att stanna. Det lyckades också och vi gingo genast tillbaka. Deras ärende var ett förslag att vi skulle göra dagens parti tillsammans. De ämnade besöka berget och fästningen Königstein, belägna mellan Schandau och Dresden på venstra Elbestranden, och enligt deras förmenande något af det sevärdaste här i landet. För ändamålet tänkte de nu kl. $^1/_2$ 2 taga jernvägen från Herrnskretschen direkte till Königstein och uppmanade oss att göra detsamma. Det hade vi naturligtvis ingenting emot, men som Gösta icke lemnat sitt bagage i Dresden, utan i förgår kväll tagit det med till Schandau, så var det för oss absolut nödvändigt att till först göra en invikning der. Det såg således i början mörkt ut med de gemensamma planerna, men så kommo damerna dock under fund med att de (planerna) kunde realiseras om vi bara genom någon mensklig makt förmådde komma till Herrnskretschen innan kl. 12.5, då ett tåg afgår till Schandau. Hunne vi med, så hade vi tid nog att efter en timmes besök i sistnämda stad med ångbåt eller jernväg nå dem vid Königstein; men hela förslaget var naturligtvis ett skämt i betraktande af att klockan fattades 25 m. i tolf och vi ännu knapt hunnit ett bösshåll af den halfva mil som skiljer Prebischthor från Herrnskretschen.

„Kanske ändå, efter ni tycks springa som harar“, smickrade den till utseendet älsta af damerna.

„Ja, vi kunde ju försöka“, föreslog någon.

Synnerligt inbjudande var det inte att springa i 30° hetta och med tämligen tjocka reskläder; men ingen ville visa sig dålig och alla ville odla den nya bekantskapen, och så antogs förslaget. „Auf Wiedersehen“ således; hvarpå det bar af alt hvad tygen höllo. Uti byarna trodde menniskorna ej utan alt skäl att vi voro galna, och det var blott genom tidsödande sparkar som skällande hundar kunde hållas på afstånd, hvarpå vi voro framme i Herrnskretschen kl. tre minuter öfver tolf. Dock, hvad hjelpte det oss? Jernvägen var på andra

sidan om floden, och ej ens med färja hade det mera varit tid att fara öfver, äfven om färjan funnits tillstädes, hvilket den icke gjorde. Altså igen för sent. Det var ändå bra förargligt, ty denna gång hade vi uti snabblöpningsväg gjort undan ett betydligt bättre arbete, än hvad som förut under resan af en eller annan orsak påkallats. Vi hade nämligen på 27 minuter tillryggalagt öfver 4 $^{1}/_{2}$ kilometer, hvilket med hänsyn till temperaturen och kostymen hade kunnat vara för medvetandet tillfredsställande nog, om det blott tjenat till något. Såsom det nu gått, hade vi späkt oss helt och hållet förgäfves, och äfven i fråga om gymnastiken i morgon och särskildt de fria sprången, må det lemnas osagdt, huruvida alt detta utan föregående träning var så synnerligt rekommendabelt. I alla fall kunde vi nu ej annat göra än beskedligt invänta våra damer. Den ursprungliga planen att fara med ångbåt måste naturligtvis öfvergifvas, och voro vi således tvungna att tillbringa nära halfannan timme i Herrnskretschen.

Inemot kl. 1 anlände damerna och helsade oss med ett ganska spefullt smålöje, som endast delvis skingrades vid vår under åberopande af vittnen afgifna försäkran att vi dock kommit fram före tågets afgång. Resan ända till Schandau finge vi således nu göra tillsammans, då deremot fästningen Königstein af oss definitivt måste uppgifvas. I väntan på tåget hade vi ännu tid att under samspråk med damerna finna dem vara synnerligen bildade menniskor, den ena pedagog, en annan pianist och en tredje målarinna. Lång blef bekantskapen dock ej, ty tåget kom och vi skulle i hast placera oss under en minuts uppehåll, men blefvo i brådskan instufvade i annan kupé än damerna och skildes så åt för lifvet, efter att dock ännu vid ankomsten till Schandau i det längsta ha stått på perrongen och vinkat dem farväl.

I staden Schandau togo vi ut Göstas effekter och gjorde för öfrigt på en timme undan middag och bergsbestigningar, hvarvid vi från höjden af Schlossberg fingo åse huru de på väg till Dresden med tre rikt prydda extraångfartyg anländande böhmiska och österrikiska gymnasterna vid stranden helsades af Schandaus turn-

förening i parad och af stadens borgmästare med ett högtidligt tal. Liksom vid deras ankomst ljödo äfven vid affärden kanonskott från ömse sidor af floden, och de beflaggade ångfartygen försvunno slutligen i ett moln af krutrök, just der Elbe kröker sig vid det resliga Lilienstein.

Kort derpå var också för oss tiden inne att lemna Schandau, vi foro öfver med den lilla ångbåten och fingo lyckligen plats någonstädes på tåget. Detta var alls ingen lätt sak, ty de flesta vagnarna voro fullproppade af resande till festen. I vår kupé sutto utom oss endast turnare, igenkänliga på sin för alla tyska gymnaster gemensamma festklädnad af grågrönt kläde och på eklöfskransen kring den mjuka grågröna filthatten. De voro alla ytterst lifvade, ehuru ingalunda af starka drycker, och upphäfde så snart ett tillfälle dertill erbjöd sig, med döfvande styrka de tyska turnarnes bekanta helsningsrop: „Gut Heil!“ Menniskorna, öfveralt der tåget gick fram, voro ej mindre i stämning; de viste att detta var festdeltagarnes ankomstdag och hade i stora skaror samlat sig vid stationerna, egnande de resande lifliga välkomsthelsningar. Vid Pirna, den största staden här i trakten, stodo på stationen till och med hvitklädda flickor, en orkester spelade och blommor kastades.

Vi togo ej någon synnerlig del uti vare sig ropen eller hyllningarna, likasom ock vår klädedrägt gaf vid handen att vi egentligen icke hade någon gemenskap med de öfriga. Lika fullt fingo vi redan kort efter afresan från Schandau ett högt anseende i kupén, då Gösta, likasom för att se att alt var i godt skick, hittade på att taga fram asken der bl. a. Lillvasses pris från Leipzig förvarades. Kransen, den för alla tyskar välbekanta, observerades genast af några, straxt derpå af alla, och der vardt för ett ögonblick en högtidlig tystnad rundt omkring oss. Vi fortsatte så resan i värdig tillbakadragenhet och följdes ännu vid afstigandet i Dresden af respektfulla blickar från dem bland våra medresande i kupén, som icke redan stigit af i Dresden-Altstadt.

Dresden. Sakerna uttogos från portierns loge, der de varit deponerade under färden till Sachsiska Schweiz,

och vi skulle nu skiljas åt, hvar till sin bostad. Bland de förnämsta bidragen från publikens sida till festens befordrande hör nämligen att enskilda i staden erbjudit bostad åt främmande gymnaster, och synes det särskildt ha legat festbestyrelsen om hjertat att få utländingar och andra långväga resande kostnadsfritt logerade. Sålunda har man äfven, med den förekommande beredvillighet som här kännetecknat alla åtgärder gent emot oss, skaffat fri bostad åt klubbens officiella delegerade. Underrättelsen härom anlände redan för en vecka sedan till Leipzig, och vi ha således med ledning af Brands karta öfver Dresden långt för detta tagit reda på hvar vi skola bo. Kurre och „saxen" skulle inhysas hos professor Baumgarten och båda Vassarne hos en d:r Knauth. Brand för sin del har lyckats hyra sig ett vindsrum uti det präktiga hotel Kaiserhof, alldeles vid Augustus-bryggan, det sista rum som han, efter fåfängt sökande i en mängd hotel, kunde erhålla för skapligt pris i hela Dresden. Alla dessa lokaler ligga, såsom redan sagts, på högra sidan om Elbe, eller uti stadsdelen Dresden-Neustadt, men tämligen långt från hvarandra. Som vi emellertid för att gå till eller från den långt på andra sidan om floden belägna festplanen måste öfverskrida Augustus-bryggan, så komma vi nu öfverens om att betrakta Brands logis såsom gemensam samlingsort, och, utfästande oss att träffas der ännu i kväll, skiljas vi åt. Kurre och „saxen" åka till prof. Baumgarten vid Hospitalstrasse och Brand, tagande vagn tillsammans med Vassarne, för dem till d:r K:s bostad vid Nordstrasse, för att sedan fortsätta till sitt hotel.

Om ett par timmar sitta vi redan alla igen i Brands lilla vindsrum uti Kaiserhof och berätta hvarandra våra öden. Kurre och „saxen" hade ganska riktigt kommit fram till sin professor, afskedat kusken, tagit natt- och kappsäckarna i hand och ringt på. Det öppnas, och prof. B., efterfrågad, kommer fram. Då upplyses det att, troligen i följd af någon förväxling från festbestyrelsens sida, det antal gäster d. v. s. två, som herrskapet Baumgarten lofvat emottaga, redan infunnit sig. Emellertid är professorn vänlig nog att bedja nykom-

lingarna vänta, medan han går in och talar med sin äkta hälft. Om en stund komma de båda ut, försäkrande att sämjan skall ge rum, och inhysa Kurre och „saxen“ i barnkammaren, hvarpå alla tillsammans intaga kvällsvard i matsalen. Herrskapet B. äro utmärkt hyggliga, barnen väl uppfostrade efter hvad det tyckes och belåtenheten på deras finska inhysingars sida obegränsad. Det är nämligen att märka, att de unga Baumgartnarne fått utrymma sin kammare och förflyttats någon annorstädes, obekant hvart. Efter kvällsvarden hade Kurre och hans bolagist sagt godnatt, fått sin portnyckel och begifvit sig till Brands hotel.

Denne jämte Vassarne åter hade längs ett oändligt antal delvis redan festligt smyckade gator omsider kommit fram till Nordstrasse der dessas värdsfolk skulle bo, och diverse under vägen gjorda kalkyler beträffande lämpligaste sättet att en natt efter slutad festlig sammanvaro begifva sig hem så här förskräckligt långt hade just hunnit uppgifvas såsom resultatlösa, då Gösta och hans bror, med kappsäcken emellan sig, stodo och drogo i herrskapet K:s klocksträng. En piga kom ut, kilade in och ersattes inom kort af en ståtlig medelålders fru. Hon fick snart nog klart för sig hvad de voro för folk och deras ärende, men beklagade mycket att icke kunna infria de åtagna förbindelserna, alldenstund hennes man rest bort och icke velat lemna henne och hennes unga dotter ensamma i huset med två främmande herrar. Det gick naturligtvis icke an att förfråga sig om orsaken till d:r K:s plötsliga afresa just vid den tid, hvarunder han sjelfmant velat emottaga långväga resande, utan återstod det ej annat för de båda bröderna än afsked under många komplimanger och ömsesidiga försäkringar, å ena sidan att det var fasligt ledsamt, å den andra att det rakt ingenting gjorde, hvarvid naturligtvis fru K. förfäktade förstnämda åsigt och Vassarne af artighet den motsatta. Lyckligtvis hade Brand väntat på resultatet af presentationen, och de följdes nu åt i vagn till Kaiserhof, der man möjligen kunde hitta på någon utväg att få tak öfver hufvudet; till en början gälde det i alla fall blott att kinesa hos Brand.

Mottagandet hade således för Vassarne varit af diametralt olika beskaffenhet emot det, som kommit de två österbottningarne till del, och så stodo saker och ting, då vi inemot kl. 8, samlade i Kaiserhof, öfverlade om närmast erforderliga åtgärder. Det närmast erforderliga var verkligen också att söka upp festbestyrelsens byrå och derstädes afhemta festmärkena, som ingen utom Brand ännu erhållit, fråga efter vårt ordningsnummer uti festtåget i morgon, tiden för vårt uppträdande m. m., och Brand och Gösta åtogo sig detta bestyr, medan de andra stannade kvar i hotellet. Brand har nämligen tidigare på genomresa i Dresden hunnit för vår gemensamma räkning göra visit hos bestyrelsens ordförande, direktorn för turnhögskolan i Dresden, W. Bier, samt skaffa sig diverse andra behöfliga upplysningar, adresser o. d. Inemot kl. 9 var alt också uträttadt, sedan Brand och Gösta, ansenligt trötta efter dagens olikartade värf, och efter att under vägen ha gjort ett besök på festplatsen, kommit tillbaka med märkena; och då Kurre och „saxen“, som ätit kvällsvard hos Baumgartens, återvände till sitt logis, medan de öfriga ännu gingo ut för att få någonting till lifs, skildes vi åt för i kväll, lofvande hvarandra att i morgon bittigdag i god tid samlas vid Kaiserhof igen. Men ej blott i god tid, utan också vid goda krafter, ty timmen för vårt uppträdande, med afseende hvarå vi haft att välja mellan söndag, måndag och tisdag, är nu, enligt vår egen önskan, fastställd till i morgon kl. 6 e. m. Vi ha förbehållit oss första dagen, ej blott för att den allmänna uppmärksamheten väl då är störst och deltagandet lifligast, utan äfven, och i synnerhet, för att sedan efter väl undangjordt värf i lugn och ro kunna åse festen och draga nytta af det sedda.

X KAPITLET.

Turnfesten i Dresden.

Den 19 juli. Denna för oss så betydelsefulla, minnesrika söndag grydde klar, härlig och sommarvarm. Vi vaknade alla redan kl. 6 till följd af de ohyggliga trumpetstötar, hvarmed vid denna tid turnfestens begynnelse utbasunerades af utsända härolder på alla gator i staden. Icke ens gluntarnes flamma hade varit i stånd att behålla sömnen under en sådan serenad, och som lifvet på gatorna omedelbart derpå och i jämt stigande progression begynte antaga en alt mera festlig karaktär, så fans det till slut ej annan råd än att stiga upp och begynna sin dag. Gång efter annan, medan vi ännu, vare sig vid Hospitalstrasse eller vid Augustusbryggan, höllo på att kläda oss, lockade fanfarer, hurrarop eller annat, som på tyska hänföres under benämningen „Schkandal", oss till fönstren, hvarifrån vi kunde varsna den ena gruppen af turnare efter den andra tåga förbi åt floden till. Orsaken visste vi väl, eftersom det i våra festböcker stod upptaget såsom n:o 2 på dagens program (n:o 1 var trumpetstötarna) allmän simning i Elbe från 7—9 f. m.; men intetdera af bolagen tycktes vara i ordning till denna timme, och detta nummer blef således af oss förbigånget, likaså väl som alt hvad i går aftse på festplatsen förehafts, då de anländande gästerna emottogos af hedersjungfrur, och sång och annan musik utfördes i festhallen. Vårt deltagande i högtidligheterna skall begynna med det stora festtåg, som i dag kl. 12 afgår ifrån Albertplatz uti Neustadt, längs Hauptstrasse, öfver Augustusbryggan och så vidare genom gamla staden alt ända till festplatsen uti den s. k. Grosser Garten. Samlingen sker 1/2 12, och vi ställa ännu, efter det Kurre och „saxen" kl. 9 anländt till Kaiserhof, i ordning det sista som i afseende å vår yttre menniska kan blifva af nöden. Vi komma nämligen att uppträda i våra blåhvita kosty-

mer, der hemma kända från så många uppvisningar i Helsingfors, och senast också i Tavastehus, Tammerfors och Vasa. De tyska turnarne äro väl i allmänhet ej iförda så beskaffade drägter, utan pläga endast, då de gymnastisera, kasta rockarna af sig och uppträda i skjortärmarna. Men de ha i alla fall en särskildt af dem antagen uniform och de flesta dessutom vissa tecken för den förening de tillhöra. Med hänsyn härtill, och äfven i betraktande af svårigheten att på festplatsen kläda om sig och förvara kläderna, ha vi nu efter någon diskussion beslutit att redan under festtåget, altså hela denna dag, bära klubbens drägt, så sannolikt det än är, att de tätt åtsittande hvita trikåtröjorna med blåkantade uppslag och de hvita benkläderna komma att ådraga oss en alldeles särskild uppmärksamhet. Att vi på festplanen och vid gymnastiken uppträda i våra klubbkostymer är nämligen gifvet och redan hemifrån bestämdt.

Före festtågets början och innan vi ikläda oss kostymen gå vi emellertid ännu på en stund ut för att taga stadens dekorativa utstyrsel i skärskådande. Flaggor öfver alt, hvart och huru långt än ögat når. Augustusbryggan och den dit ledande Hauptstrasse äro särskildt praktfullt smyckade ej allenast med flaggor, utan också med blomstergirlander, hängande i rika festoner från flaggstång till flaggstång. Dessutom finnas här öfveralt af spekulativa menniskor uppbygda tribuner, hvilka redan kl. 11 begynte fyllas med en festklädd publik. Långt hinna vi likväl ej gå innan tiden är inne att rusta sig till festtåget. Vi återvända till Kaiserhof och framträda en half timme senare till alla i hotellet boendes häpnad ur vår vindskammare i skinande hvita kläder och hvit mössa. På bröstet till venster bär enhvar festmärket, en 1 $^1/_2$ tum lång och lika bred, fint skulpterad metallsköld i silfver med Tysklands och Sachsens förgylda vapen sammanfogade i upphöjdt arbete och det hela omgifvet af en inskription angifvande festens datum och betydelse. Derunder ha vi sytt vid tröjan det hvita sidenband, som redan i Leipzig beståldes åt oss med följande inskription i höga svarta bokstäfver: „Finland.

Helsingfors Gymnastikklubb". Slutligen bära Gösta och Kurre dessutom sina i Stockholm 1882 erhållna medaljer, fästa på bröstet medelst en blågul atlasrosett.

Att vi på gatorna skulle väcka uppmärksamhet, var ej svårt att förutse, och knapt någon har i dag gått oss förbi utan att studera vår inskription och för sig sjelf eller till sin granne hviska „Finnland, das sind Finnländer". Annars hade vi väl icke gerna velat bli föremål för så mycken nyfikenhet, men dessa dagar gör det ingenting, det är som det skall vara. Anlända till Albertplatz funno vi stora skaror redan församlade och i färd med att ordna sig efter nationalitet uti festtåget. Ordningsmän, grant kostymerade härolder till häst och bestyrsamma medlemmar af turnutskottet ledde arbetet och gåfvo anvisningar och råd till höger och venster. Likasom i Antverpen var också här den åtgärd vidtagen, att framför hvarje nationalitet eller „Ortschaft" dess namn, tecknadt på ett standar, bars af för ändamålet engagerade skolgossar. Sverige och Norge fingo vi också se och Ryssland, men blickade förgäfves efter Finlands standar. Vid det svenska funnos inga gymnaster, så gerna vi än velat ansluta oss till dem för att få veta hvart vi borde gå. Ordningsmännen och ledamöterne af turnutskottet tillfrågades visst när de gingo förbi om det finska standaret, men kunde ej lemna några upplysningar. Det var en ledsam och pröfvande väntan, och vi måste till slut, då tåget begynte sätta sig i gång, finna oss i att vara utan standar. Vår plats var straxt bakom ryssarna, ehuru med ett betydligt mellanrum, och som det svenska standaret, hvilket icke åtföljdes af några gymnaster, (svenskar och norrmän tyckas ej ha anländt), bars öfver våra hufvuden, så fingo vi nu för alla dem som icke voro oss nog nära att kunna läsa namnet Finland på våra sidenband, ofrivilligt föreställa Sveriges representanter i festtåget.

Tåget begynte sätta sig i rörelse och skred fram från Albertplatz längs Hauptstrasse ned mot bryggan. En musikkår gick i spetsen och spelte; men det var nästan öfverflödigt, ty tonerna kunde i alla fall endast förnimmas af en liten minoritet. Antalet personer i tåget uppgick

nämligen till 10,000. I alt hafva såsom deltagande i festen antecknat sig öfver 20,000 personer, men endast aktiva gymnaster anslöto sig till sjelfva processionen. Och vi som redan tyckte att de 800 i Antverpen voro en ofantlig skara. Här kunde man såsom i tåget deltagande naturligtvis icke vinna någon som helst öfverblick öfver det hela, och vi ha således intet antecknadt om den ordningsföljd hvari de särskilda korporationerna gingo. Hvad vi veta är deremot att entusiasmen bland åskådarne var stor alt från början och stadd i ständig tillväxt ju längre man skred framåt. Alla fönster vettande åt de gator som passerades voro utan undantag fullproppade med ansigten, bakom de uthängda flaggorna; på gator, torg och tribuner böljade tätt packade, jublande menniskomassor, och då dessutom alla angränsande tak voro befolkade med våg- och skrikhalsar, så kan man tänka att det hela uti solens klaraste sken och vid en lagom fläkt, som kom alla tusen fanor och kransar att vaja, gjorde ett lifligt, storartadt och festligt intryck. Med mössan lyft i höjden fick man oafbrutet besvara dessa från höger och venster skallande „Gut-Heil"-rop och särskildt passa på att artigt tacka när helsningen befans gälla Finland eller Schweden. Redan vid bryggan begynte det kastas blommor, och detta fortsattes sedan oafbrutet ända till festplatsen, d. v. s. på grund af tågets längd, väl under tre timmars tid. Till viftandet med mössorna och ropandet sällade sig således nu en tredje uppgift, den att samla upp alla oss öfverkommande blommor, och vi hade snart deraf så mycket vi kunde bära.

Midt emot Augustusbryggan, på venstra stranden, framskjuter, såsom väl mången vet, slottet med en del af sin fasad, och här på balkongen satt hela kungliga familjen församlad. Döfvande Gut Heil-rop ljödo från hvar och en kår som gick förbi. Också vi uppstämde en helsning framför balkongen, dock icke „Gut Heil" utan vårt vanliga niofaldiga hurra. Konung Albert gjorde honnör, drottningen och hofdamerna nickade som automater, och vi viftade högt med våra mössor särskildt för henne, den sista Vasaprinsessan. Hade drottning Carola vetat det, så tör det hända att hon sett oss med

större intresse; nu var det blott vår kostym som för en sekund fångade hennes ögonkast.

Alt som tåget vidare framskred förbi högvakten och Zwinger, längs Sophienstrasse, Wilsdrufferstrasse och öfver Altmarkt, vidare längs Maximilienallée och öfver Pirnaische Platz för att slutligen längs den präktiga Grunaerstrasse anlända till festplatsen i Grosser Garten, tilltog under samma oafbrutna jubel vår blomsterskörd, så att vi till slut ej hade annan råd än att börja kasta tillbaka. Der ett vackert ansigte sågs, dit sigtades en bukett eller en ros, som dock oftare till följd af farten och luftdraget icke nådde målet, utan flög i famnen på någon af de mindre vackra, de der gemenligen öfveralt äro tillstädes talrikare än utvalda skönheter. Men det var lika välment, och råd på blommor hade vi nog till förnyadt bombardemang.

Kanske det angenämaste af hvad här i hyllningsväg kom oss till del, var en vacker bukett, som med påskrift „Välkomna till Dresden“ och under ropet „lefve Finland“ af en fin fruntimmershand slungades rakt i hufvudet på den ytterst till venster marscherande Kurre. Möjligen ha andra lika uppmuntrande bevis på här boende landsmäns sympati varit ämnade oss, ehuru buketterna, riktade från långt håll, så lätt förfelat sitt mål. Ropet „lefve Finland“ upprepade sig också jemte ropet „lefve Sverige“ vid sidan af de oafbrutna tyska helsningsropen ännu ett par gånger. Men detta var den enda bukett med svensk inskrift vi fingo mottaga, och om vi än icke kunde få någon aning om från hvem den förskref sig, så må denna älskvärda landsmaninna vara viss på att hennes vänliga helsning, dyrbar mer än all verldens skatter i ett sådant ögonblick, aldrig i lifvet skall glömmas af dem den gälde. I jämförelse härmed var det en ringa ting och slätt icke värdt att man derpå aktar, när menniskorna, och i synnerhet den täcka kontingenten, såsom det gång efter annan hände, pekande på oss ropade: „Sind die reizend!“ Vi vore också icke nog inbilska att alls ha antecknat sådant, om vi icke sjelfva bättre än någon viste att det uteslutande gälde våra kostymer.

Vid pass kl. $^1/_2$2 voro vi ändtligen framme vid festplatsen, en inom Grosser Garten belägen gräsplan af 1,515 fots eller nära $^1/_2$ versts längd och 875 fots eller $^1/_4$ verst bredd (450×260 meter), altså så stor att man för att från ena sidan väl kunna följa med hvad på den andra förehas, måste vara försedd med en bra marinkikare. Större delen af denna plan är afsedd uteslutande för gymnastik och i sådant syfte omgifven med ett jerntrådsstaket, utanför hvilket på två sidor resa sig åskådaretribuner. Längst borta midt emot ingången är en mindre del af planen afsedd för allmän samfärdsel, och det är denna del som egentligen ger det hela ett ståtligt utseende genom de omgifvande byggnaderna: till höger och venster stora paviljonger, uppförda af särskilda ölfirmor till utskänkningslokaler, och i fonden den monumentala, också enkom för tillfället bygda festhallen. Så vidt vi i dag hunnit taga denna, något om utställningspalatset i Antverpen, ehuru naturligtvis i mindre skala, påminnande byggnad i ögonsigte, är dess arkitektur mycket vacker. Fasaden, delvis hållen i olika färger, prydes för öfrigt på ömse sidor om ingångsdörren af kejsar Wilhelms och konung Alberts kolossalbyster, och derofvan tronar Friedrich Ludwig Jahn likaledes i kolossal bröstbild. Ett stycke ifrån stå såsom skildtvakter, en på hvar sida, statyer af en forngermanisk man och kvinna, och på ornamenteringen af det hela tyckes hvarken kostnad eller omsorg ha sparats. Mycket hunno vi dock ej se af vare sig det ena eller det andra, emedan vi gerna ville ha någonting till lifs förrän de allmänna friöfningarna begynte, och vi dessutom till allra först måste egna tid och omtanke åt att få reda på vårt standar; ty under främmande flagg ville vi åtminstone nu, då det verkligen gälde, på inga vilkor uppträda, och utan standar skulle icke många veta hvad folk vi voro. Lyckligtvis räckte det icke alt för länge innan vi genom någon af turnutskottets medlemmar fingo bestämdt löfte om att det begärda innan kl. 3 skulle anskaffas, och så begåfvo vi oss af från festplatsen för att i närmaste restauration hinna få middag.

Festtåget fortgick alt ännu och syntes väl skola taga en timme till i anspråk, hvilket också besannades då vi inemot kl. 3 återvände. På grund häraf måste friöfningarnas början ännu uppskjutas med en half timme utöfver den faststälda tiden, som var kl. 3, men också icke längre; och med tillägg af denna halftimme har allting försiggått i fullständig öfverensstämmelse med det i turnboken och i tidningarna tryckta programmet.

Vi hade god plats att åskåda friöfningarna, som vi för resten till större delen kände till redan förut ifrån Leipzig, och som gingo med en, i betraktande af det ofantliga antalet deltagande, beundransvärd precision. Deras början tillkännagafs engång för alla genom ett pistolskott, hvarefter ledaren, direktor Bier, stående på sitt flere famnar höga kommandotorn, förkunnar den rörelseserie, som närmast skall komma till utförande. Hans röst höres naturligtvis ej långt, hvarför de angifna öfningarna genast praktiskt förevisas af två framför honom också på tornet stående „Vorturner.“ Kommenderingen sker sedan dels genom signal medelst sex dubbelklockor, som äro stälda rundt kring planen och stå i elektrisk förbindelse med en af Bier skött dito på tornet, dels genom en flagga, som Bier svänger för hvarje tempo. Signalerna äro på förhand öfverenskomna och af alla kända. Sålunda beteckna t. ex. fyra snabba slag på den lägre tonen „Grundställning!“, tre d:o „Hvila!“, två slag på den högre tonen „Gif akt!“, ett d:o „Halt!“ o. s. v.

Ungefär 3/4 timme räckte friöfningarna, hvarefter ett nytt pistolskott tillkännagaf upplösning, hvilken dock föregicks af några synnerligen väl utförda marscher.

Hettan var mycket stark och öfningarna hade räckt länge; det är således lätt att tänka sig hvilket lif som redan fem minuter senare rådde uti bierhallarna. Också vi, som dock hemma aldrig skulle tillåtit oss att dricka öl så kort före en uppvisning, sågo oss af värmen nödsakade att taga folkets sed och göra de andra gymnasterne sällskap. Kl. var nu ungefär 1/2 5 och vårt uppträdande, som var faststäldt till 6, skulle i följd af ofvannämda halftimme komma att ega rum tidigast kl.

$^1/_2$7, hvarför vi ansågo oss på två timmar ännu hinna gå hem och hvila. De enskilda öfningarna skulle visserligen börja redan efter en timme, men det är ej så vigtigt att vi i dag få se alt, som att vi äro vid full vigör och alls ej trötta när det gäller. Sagdt och gjordt. Vi togo en af de många här utanför stationerade extra omnibusarna och fingo så vid pass en timme uti Kaiserhof hvila ut i förväntan på vår tid.

När vi kommo tillbaka litet öfver sex, stod vårt standar färdigt uppstäldt vid ledarens tribun och vi fingo tillsägelse att hålla oss beredda. Ännu hålla Wienarne, Berlinarne och hvad det alt är för folk som föregå oss, på med sina prestationer, dels fristående, dels på redskap, när en medlem af turnutskottet redan kommenderar de följande grupperna till uppställning. Bland dem äro nu också vi. Det är nämligen naturligt att på den ofantliga planen en mängd olika föreningar samtidigt uppträda, dels emedan alla annars icke kunde hinna visa sig under dessa tre till fyra dagar, dels emedan en enskild grupp, hur talrik den än vore, skulle försvinna på en sådan areal. De föregåendes 20-minuter, den faststälda tiden för hvarje program, tillkännagifvas nu genom Biers klockslag vara slut, och det är vår tur att rycka fram. Som vi denna gång äro de enda som göra fristående öfningar, så få vi den bästa platsen. Redskapen äro nämligen placerade längs utkanterna af planen och synas af ett jämförelsevis mindre antal åskådare. Musiken spelar en marsch och vi framtåga till en lämplig och jämn del af planen midt framför Vorturner-tribunen och uppställa oss vid Göstas kommando. Standaret, på hvars båda sidor „Finland" står i stora bokstäfver, hålles af Brand, som icke gymnastiserar, straxt bredvid oss, så att det synes så långt som möjligt. Ordningsmännen bereda rum och drifva undan alla obehöriga, Bier och diverse andra auktoriteter taga plats på sin tribun och prisdomarene med sina röda skärp tvärs öfver bröstet, ställa sig (ehuru vi icke deltaga i täfling) med vigtig min i position. Straxt till höger om oss och ett stycke bakom Brand är den högra åskådaretribunen, i hvars midt uti en med purpursammet

och de förenade Sachsiska och Wettinska vapnen rikt smyckad loge, den kungliga familjen med hela hofstaten tagit plats. Kungen och drottningen äfvensom prins Georg och prinsessan Marianne med sina barn samt f. d. hertiginnan af Genua, numera markisinnan Rapallo, en resande utländsk prins m. fl. medlemmar af slägten sitta främst, och dernäst allehanda granna personligheter, bland hvilka enligt aftontidningarna antecknas krigsministern grefve v. Fabrice, inrikesministern v. Nostitz-Wallwitz, konungens generaladjutant prins Georg af Schönburg-Waldenburg och flygeladjutanten v. Minckwitz, öfverhofmästarinnan baronessan v. Globig, hoffröken grefvinnan Vitzthum v. Eckstädt m. fl., alla beskådade af de goda Dresdenboarne med intensivaste respekt och alla väl beväpnade med kikare och lorgnetter.

Gösta ropar: Gif akt! Stafven på armen! Framåt i staffel! och så vidare enligt det väl kända programmet, som vi i vår med korta mellantider utfört i Helsingfors, Tavastehus, Tammerfors och Vasa, kanske dock ingen gång inför en fullt lika lysande publik; åtminstone icke lika talrik. Mer än all verldens suveräner och hoffolk fäste vi emellertid afseende på Bier och de andra kritiska granskarne, som vi viste från alla håll ha sin uppmärksamhet riktad på hvarje vår rörelse, på hvarje muskelryckning, hvilket alt naturligtvis i följd af den tunna, tätt åtsittande tröjan är så mycket lättare märkbart. Ögonblicket var verkligen ett af dem här i lifvet då man utan svårighet kan hålla sig för att skratta, och Brand som ju fick se på, ehuru han nog var lika orolig som vi, och som naturligtvis fått referera altsammans för oss, påstår att vi sågo ansenligt bleka och skakande ut i början. Men tillika säger han att det gick bättre och precisare än vid någon af uppvisningarna i våras, hvilket är mera än vi någonsin vågat önska. Ingen vacklade ett ögonblick, påstår han, äfven under bållutningen på ett ben och öfverstigningen öfver stafven efter hukställning. Vår ängslan och beklämning försvann också genast efter det vid första „hvila!“ en storm af applåder bröt lös ifrån hela massan af menniskor omkring oss. Nu viste vi att

sympatierna voro vunna, och det är alltid en så god grund att gå vidare på. Alt det öfriga gick bättre och bättre; vid sprången med stafkastning rörde ingen af oss en fiber efter nedkomsten, säger Brand, och svängningarna gingo som af en man. Vi kände också sjelfva på oss att det lyckades, och hade vi ej känt det så hördes det i alla fall på de som en åska dånande applåderna och bifallsropen, när, efter de fastställda 20 minuterna, programmet var slut, staffeln upplöst och vi alla åter stodo i grundställning. Att uppvisningarna i våras varit af stor nytta för vårt deltagande i Dresden-festen genom den vana de förlänat oss att uppträda för folk, är naturligt, men för resten ha vi ju nu i två veckors tid så godt som dagligen öfvat igenom programmet, så att det icke var underligt om vi kunde det. I alla fall hade ingen emotsett den ifver, hvarmed nu alla auktoriteter kommo fram och tryckte våra händer. Bier hastade ned från sitt torn, Goetz och geheimerådet Ackermann, de båda storgubbarne inom den tyska gymnastiken, gratulerade Gösta, och alla förenade sig om att våra staföfningar icke lemnade någonting öfrigt att önska. De flesta gingo äfven fram till Brand, som stod med standaret, och tryckte hans hand under förutsättning att han var „Vorturner“, hvilket icke litet smickrade honom. Af hvad som sades skatta vi dock högst att kombinationen af dessa staföfningar var originel, lärorik och „lika vacker som den var väl utförd“, hvilka värderika komplimanger af oss direkte per tankens telegraf öfverstyrdes till rätta adressaten, Movitz, som väl för tillfället iklädd tofflor, halmhatt, korderojsbyxor och blå flanellsblus satt på Fölholmen i Sibbo och lärde sina pojkar meta abborre. Om för resten i detta ögonblick det oerhörda händt honom att flötet, utan att han märkte det, gått under vattnet, så har sådant sin förklaring i att han med sina tankar i dag är i Dresden. Under resan längtade han väl nu och då från oss till hustru och barn, men vi kunna i stället vara tämligen vissa om att han denna söndagseftermiddag tänkt mera på oss än på sin familj.

Vår reputation var stadgad. Den blåhvita kostymen har så mången observerat härintills med undran hvad vi månde gå och gälla för; numera fingo vi höra att den var ett insegel på folk som gjort sin sak väl ifrån sig. En af de första som lyckönskade oss endast på grund af hörsägen, var vår vän och gynnare d:r Lion från Leipzig. Han hade af d:r Bier förnummit att vi „etwas ausgezeichnetes geleistet“ och kunde ej nog beklaga sin frånvaro under vårt uppträdande. Det samma ljöd sedan emot oss alt emellanåt. Nu var det roligt att gå omkring på festplatsen; man hade gjort någonting och viste ungefärligen att om folk tittade på en, så gjorde de det med känslan af att man tålde tittas på.

Hvarken Wienare eller Berlinare, som kommo före oss, ej heller Braunschweigare, Hamburgare och Hannoveranare, som uppträdde samtidigt, ehuru för det mesta blott med redskapsöfningar, hade vi kunnat se, och vi togo derför nu vår skada igen med att egna uppmärksamhet åt våra efterträdare. Våra egna redskapsöfningar återstodo ännu, men vi måste vänta med dem tills alla i dag uppträdande föreningar slutfört sina angifna uppgifter (Musterriegen), hvarefter enskilda frivilliga produktioner (Kürturnen) vidtaga. Att vänta någon timme hade vi för resten ingenting emot, ty det behöfdes väl någon hvila innan man igen skulle uppträda, och vi gingo till den ena af tribunerna, der vi för 50 pf. fingo sittplats med god utsigt öfver hela planen. För resten är det dock i fråga om redskapsöfningar icke på dagens prestationer som all uppmärksamhet skulle koncentreras, alldenstund dessa endast återgifva de särskilda föreningarnas program. I morgon begynner deremot den egentliga täflingen (Wetturnen), efter hvilken prisen bestämmas, och då uppbjuder en och hvar personligen all sin bästa förmåga. Pris komma nämligen icke att tilldelas hela föreningar, utan endast individer i mån af det pointtal de vid utförandet af samtliga till täfling bestämda öfningar lyckas förvärfva sig enligt summan af prisdomarenes utlåtanden.

Hade vi icke sett den tyska elitkåren i Antverpen, så skulle vi nu ha erfarit samma häpnad som då, endast

i mångdubblad skala. Nu visste vi hvad som kunde väntas, och någon förening, öfverträffande såsom sådan den truppen, ha vi också tills vidare icke fått skåda. Men samma saker, i enskilda fall ungefär lika skickligt, ja, någon gång t. o. m. skickligare utförda, sågo vi redan nu på många håll. Alla dessa jättekast med vändningar, otroliga snabbhetsprof i rörelserna på häst, samt fina svingar m. m. på barr, fortforo att väcka vår uppmärksamhet och beundran. När klockan blef $^1/_2$8 tillkännagaf signalen att dagens Musterriegen var slut, och i det samma hörde vi den stora militärorkestern i venstra musikpaviljongen spela sachsiska folksången. Alla menniskor på tribunerna reste sig att stå, och publiken vände sin uppmärksamhet åt vägen till venster om planen. I ett nu flögo mössor i vädret, „Hoch“- och „Gut-Heil“-rop uppfylde luften, näsdukar viftade och enskilda ryggar kroknade: det var den kungliga familjen som for bort från festen. Så upptagna af att se på gymnastiken hade vi varit att vi alls ej egnat de höga herrskapens afgång från tribunen någon uppmärksamhet.

Nu var vår stund inne igen och vi gingo omkring för att söka de redskap vi, figurligt taladt, uppsluka månde för vårt behof, sedan valet nu var fritt. En högst förträfflig räck stod just i närheten af prisdomartribunen, och vi beslöto genast att slå embargo på den, ty den var af jern, sådan vi äro vana vid, då vi deremot måhända alls icke skulle kunna taga oss fram med de här så brukliga räckarna dels af trä dels af — papper. Det låter otroligt, men så långt har pappersindustrin verkligen gått, att hela den ofantliga tyngd, som t. ex. ett jättekast, utfördt af en solid person, älägger räcken, utan minsta fara kan uppbäras af en pappersstång, $1^1/_2$ famn lång och $1^1/_2$ tum tjock. Att vi valde nu i fråga varande räck kunde för resten möjligen också i någon mån ha sin grund uti att direktor Bier och åtskilliga andra matadorer just stodo alldeles bredvid och vi gerna ville göra någonting inför dem, eftersom de haft godheten vara nöjda med våra friöfningar. Bier fick också genast sigte på oss och tillropade oss att visa någonting. Gösta gick då fram och försökte sin specialproduktion på räck, att

vägen. Vi hade emellertid kommit för långt fram, och damerna, som blifvit efter, begynte med höga rop söka fånga vår uppmärksamhet och få oss att stanna. Det lyckades också och vi gingo genast tillbaka. Deras ärende var ett förslag att vi skulle göra dagens parti tillsammans. De ämnade besöka berget och fästningen Königstein, belägna mellan Schandau och Dresden på venstra Elbestranden, och enligt deras förmenande något af det sevärdaste här i landet. För ändamålet tänkte de nu kl. $^1/_2$ 2 taga jernvägen från Herrnskretschen direkte till Königstein och uppmanade oss att göra detsamma. Det hade vi naturligtvis ingenting emot, men som Gösta icke lemnat sitt bagage i Dresden, utan i förgår kväll tagit det med till Schandau, så var det för oss absolut nödvändigt att till först göra en invikning der. Det såg således i början mörkt ut med de gemensamma planerna, men så kommo damerna dock under fund med att de (planerna) kunde realiseras om vi bara genom någon mensklig makt förmådde komma till Herrnskretschen innan kl. 12.5, då ett tåg afgår till Schandau. Hunne vi med, så hade vi tid nog att efter en timmes besök i sistnämda stad med ångbåt eller jernväg nå dem vid Königstein; men hela förslaget var naturligtvis ett skämt i betraktande af att klockan fattades 25 m. i tolf och vi ännu knapt hunnit ett bösshåll af den halfva mil som skiljer Prebischthor från Herrnskretschen.

„Kanske ändå, efter ni tycks springa som harar“, smickrade den till utseendet älsta af damerna.

„Ja, vi kunde ju försöka“, föreslog någon.

Synnerligt inbjudande var det inte att springa i 30° hetta och med tämligen tjocka reskläder; men ingen ville visa sig dålig och alla ville odla den nya bekantskapen, och så antogs förslaget. „Auf Wiedersehen“ således; hvarpå det bar af alt hvad tygen höllo. Uti byarna trodde menniskorna ej utan alt skäl att vi voro galna, och det var blott genom tidsödande sparkar som skällande hundar kunde hållas på afstånd, hvarpå vi voro framme i Herrnskretschen kl. tre minuter öfver tolf. Dock, hvad hjelpte det oss? Jernvägen var på andra

jättekast med ens ställa sig att stå fritt på räcken. Det var detta som gjorde furore i Tavastehus i våras, der det också lyckades ovanligt väl och gick så i ett ögonblick att ingen af åskådarne begrep hur han kom upp. Svårigheten består uti att efter den ofantliga fart man vid ett jättekast måste ha, med ens kunna hålla sig att stå alldeles fritt på en rund jernstång af blott $1^1/_2$ tums tjocklek. Denna öfning anses emellertid vara betydligt lättare än Göstas; åtminstone ser man den oftare göras. Deremot är faran här vida större, ty om fötterna icke precis uti det rätta förhållandet till räcken trädas emellan armarna vid svingningen, d. v. s. om alls någonting hakar i, så faller man handlöst i backen, hvilket från $1^1/_2$ famns höjd och vid en sådan fart kan vara liktydigt med att slå sig förderfvad. Det behöfver naturligtvis icke nämnas att så beskaffade produktioner, äfven om många kunde göra dem, aldrig finge höra till H:fors G:klubbs ordinarie pogram. „Saxen“ skulle, som sagt, försöka sig med detta, och då det märktes att mycket folk följde våra spår, gick han raka vägen till första bästa räck, för att icke onödigtvis taga deras tålamod i anspråk. Publiken rangerade sig i täta klungor omkring, och Kurre stälde sig bredvid såsom lifräddare, beredd på alla eventualiteter. Då först märkte „saxen“ att det var en träräck han hade gått till. På en sådan skulle han antagligen icke lyckas göra någonting, hvarjämte i följd af den honom okända friktionen han möjligen kunde slinta och en katastrof inträffa. Att nu, då alla voro församlade, gå sin väg vore deremot icke heller lämpligt, fastän Kurres förslag redan gick i den riktningen. Mycket stod på spel för „saxen“, och han hade gerna gifvit sitt ena öra för att i detta ögonblick kunna kalkylera alla sannolikheter vid företaget. Men sådant är icke gjordt dermed, att man vid sina 21 år har laudatur i matematik och fysik. Det måste således få gå på vinst och förlust, och som „saxen“ i allmänhet ej hör till de ängsliga, så tog han utan vidare tag till en väldig svingning och stod också i nästa nu under allmänt bifall i sin bästa hållning upprätt på räcken, „comme un César“, såsom en af Finlands vackraste

fruar yttrade sig vid enahanda tillfälle i våras. En stund behöll han orörlig sin position och tog derpå sitt stora språng från den 9 fot höga räcken till marken. „Wacker, wacker!“ ljöd det åter från alla håll. Det var „saxens“ triumf. Nu hade det varit Kurres tur, men han brydde sig icke om att på räck, barr eller gungringar konkurrera med sina föregångare, om han än kanske kunnat det, utan sparade sig till längdsprången, der han viste sig vara herre på täppan.

Altjämt åtföljda af en betydlig skara menniskor, mest ungdom, gingo vi nu omkring än hit, än dit, beskådande hvad som på olika håll utfördes. Någonting egendomligt i redskapsväg fingo vi härvid bl. a. se, nämligen en barr mer än dubbelt så hög som de vanliga, d. v. s. sådan att man måste hoppa upp för att få tag i skalmarna. Hvari dess egentliga fördel består, vet man ej, om icke att man får lof att vara svindelfri vid begagnandet af ett sådant redskap, samt att derå gjorda rörelser synas vida omkring. Vid nedsprång från en sådan höjd kan man deremot, isynnerhet då man är ovan, lätt stöta sig, dess mera naturligtvis om man faller. Här stannade vi igen, ty Gösta ville försöka sin „utliggning“ på detta obäkliga instrument. En „Kampfrichter“ (prisdomare), som var tillstädes, varnade honom för att göra något på en sådan höjd, så vida han icke var van dervid, men det fäste sig Gösta icke vid utan gick upp. Täta skaror samlade sig åter, lockade af den på långt håll synliga hvitblåa drägten och under ljudlös tystnad gjorde Gösta svingning till handstående, hvarpå han långsamt och med sträckt kropp nedsänkte sig till vågrät ställning, drog undan sin ena hand från barren och blef hvilande ensamt på den andra, medan venstra armen och hela kroppen bildade en linie. Liksom Lillvasse i ringarna lyckades också Gösta vid denna utliggning behålla ställningen längre än någonsin förut, och det var så under stormande bifall han om en stund sprang ned från barren.

Det nästa och sista vi i dag skulle utföra var fria språng. Vi ha nämligen icke tänkt i morgon mera uppträda i kostymer, något som dock vid gymnastik för oss är oundgängligen af nöden, och som sprången här i

Tyskland äro vår specialitet, så måste de nödvändigtvis göras undan med det första. Vi bege oss derför af till den sida af fältet, der alla språngställ befinna sig, och utvälja oss ett lämpligt satsbräde. I och med detsamma äro vi också omgifna af så mycket folk, att endast ordningsmännens och medlemmarnes af turnutskottet obevekliga energi kan göra något uppträdande möjligt. Terrängen är egentligen ganska ofördelaktig, emedan hvad som fordom varit gräs numera genom det myckna trampandet endast är djup sand, hvari farten vid sats betydligt går förlorad. Vi börja emellertid och se oss snart adjungerade af en mängd andra gymnaster, särskildt några af Hamburgarne, som vi nyligen sett göra beundransvärda saker på räck, och hvilka anmäla sig villiga att deltaga uti språng. Ju högre snöret höjes, dess lifligare blir stämningen bland publiken och dess svårare ordningsmännens värf gent emot de påträngande skarorna. Dagens framgångar hade försatt oss i god disposition och det gick så bra vi någonsin kunde hoppas. Vid icke fulla fem fot (reduceradt från det här brukliga metermåttet) drog den siste af tyskarne redan ned snöret, och vi fortsatte sedan ensamma under mängdens alt högre bravo- och „wacker"-rop ända till sex fot, hvilken höjd, inclusive satsbrädet, Gösta slutligen var ensam om att klarera. Det var ungefär samma språng som Lillvasses vid täflingen i Leipzig, ehuru denne i följd af den ogynsamma terrängen icke nu kom fullt lika högt. Kurre och „saxen" stannade ett stycke under Lillvasse.

Dermed var vårt sista uppträdande slut, och som detta var det enda tillfälle vi hade till täflan med andra, så kunna vi ju anse att för oss det bästa kom till sist. Några längdsprång blef det ej vidare af i kväll, ehuru de skaror som numera aftonen i ända följde oss åt hvart vi än styrde kosan, tydligen i det längsta tycktes vänta sig „noch etwas." Kurre blef således ensam utan tillfälle att komma fram med sin specialitet.

Ännu en stund gingo vi omkring bland de böljande, lifvade menniskomassorna, sågo än på den enas, än på den andras produktioner och helsade på de bekanta, mest våra leipzigvänner, som vi här och der stötte på.

Enligt deras förslag beslöto vi att med dem stämma möte kl. 10 på deras „Kneipe“ Akademische Bierhalle vid Badergasse, hvarpå vi satte oss att hvila utanför Münchener Bürgerbräu's granna paviljong. I det samma komma en herre och en fru fram och fråga om vi icke äro finnar, samt begynna derpå samtala med oss på svenska och uttrycka sin rörelse och glädje öfver att plötsligt och oväntadt ha fått se landsmän deltaga i festen, lyckönskade oss till vår, enligt hvad de hört, stora framgång och riktade till oss än flere vänliga ord, slutande med en bjudning till dem någon af dessa dagar, hvilken bjudning vi också med tacksamhet lofvade efterkomma. En stund tillbragtes härefter ännu med att höra på aftonens konsert i festhallen, der alla Dresdens sångföreningar gemensamt uppträdde, hvarpå vi inemot kl. 10 lemnade festplatsen och begåfvo oss af till Akademische Bierhalle. Här samlade sig under aftonens lopp alla våra leipzigvänner, den ena efter den andra, ända från d:r Lion till den af Gösta i Leipzig så när ihjälkramade Hoffmann, kallad „schwarzer“ Hoffmann, till skilnad från en annan med samma namn. Det var roligt att åter vara en kväll tillsammans med dessa bildade akademici och nitiske sportsmän, och när vi bröto laget, visade klockan att sista timmen af denna för oss så oförgätliga söndag *den 19 juli 1885* gått till ända.

Den 20 juli. Pristäflingen är utsatt till i dag, i morgon och eventuelt i öfvermorgon, och vi ha egnat större delen af vår tid åt dess beskådande. Dresden har tur med sin fest, ty vädret är det allra bästa. Kanske dock något för varmt för den som skall anstränga sig. Våra lätta drägter i går gjorde att vi icke alls ledo af hettan, men tyskarne se betydligt glödande ut efter dagens värf.

Att säga hvem af dessa hundradetals första klassens menniskor som kan ha utsigt till belöning, är tills vidare ytterst svårt, så uppmärksamt vi än iakttagit dem både på för- och eftermiddagen. En säker sak är dock att alla, eller åtminstone de allra flesta prisen komma att tagas af tyskar, då fordringarna nu engång äro så stälda att samtliga i Tyskland brukliga redskap gjorts obligato-

riska. Vid senaste turnfest i Frankfurt, då en sådan anordning icke var vidtagen, hände det nämligen att amerikanerne togo de första prisen, och detta lärer vara anledningen till sådana försigtiga stipulationer och dermed också anledningen till att t. ex. vi alls icke kunnat deltaga i täflingen. För resten äro äfven de flesta af i denna fest deltagande utländingar egentligen tyskar, utvandrade, eller barn af utvandrade föräldrar. Så förhåller det sig med australierne och flertalet amerikaner; äfven bland engelsmännen lärer det blott vara en som icke kan tyska. Af böhmarne äro icke heller många slaver, då deremot en hop magyarer finnas uti den österrikiska truppen. Rasskilnaden föranledde också i går ganska riktigt en skandal, i det magyarernes till festen sända krans af några deras germaniske landsmän neddrogs från väggen, hvarefter naturligtvis starka ord å ömse sidor växlades. Detta skedde, som man väl kan fatta, först efter gymnastikens slut, då stämningen begynt blifva hög. Vi voro icke närvarande och ha för resten instinktlikt skytt att taga notis om denna af dagens tidningar tämligen mycket kommenterade tilldragelse. Utländingar äro i öfrigt endast belgier, holländare och vi. Bland belgierne ha vi återsett och helsat på ledaren, vår gamle mr Cupérus, eller Copernicus, såsom vi då kallade honom, m. fl. T. är deremot icke med; han har icke haft tid att komma, så väl han än, i egenskap af en bland „Volksringens“ starkaste och skickligaste medlemmar skulle ha representerat Antverpen. Holländarne uppträda denna gång med glans. Några af dem vi sågo och hörde skråla på Antverpens gator och i El Bardo äro också nu här, men städade och hyggliga. Deras äfven i yttre afseende mönstergiltigt väl sammansatta trupp har i spetsen för sig några äldre herrar, hvaribland en alldeles hvithårig, minst på 60 à 70 år. Att se medelålders män på räcken hör här alldeles till ordningen. Men sådana utmärkta öfverslag och kippen af en 70-åring måste väcka äfven tyskarnes förvåning. Svenskar och norrmän lysa med sin frånvaro. Danskarne sjelffallet också. En dansk herre som, seende våra hvita mössor, kom och tilltalte oss med mycken vänlighet, svarade på vår fråga angående skälet

för hans landsmäns uteblifvande endast: „64.“ Detta är också förklaring nog. Men äfven oafsedt 1864, torde den ståndpunkt gymnastiken tills vidare innehar i Danmark vara ett fullgiltigt skäl för dem att ej ännu gå med på så beskaffade tillfällen som detta. Hvad slutligen ryssarne vidkommer, så äro de ej ryssar alls. Åtminstone tala de alla tyska. Om de deltagit och hvad de gjort, ha vi icke fått reda på. Efter vårt uppträdande i går ha de varit mycket förekommande mot oss, ha hurrat när vi gått förbi dem samt bedt oss sälla oss till dem, hvilket vi dock icke gjort, då vi ju redan ha så goda vänner och bekanta från Leipzig. Vår entusiastiske „landsman“ Alexandrejeff har dock icke synts till.

Täflingen för i dag slutades middagstiden, hvarefter en bankett egt rum i festhallen. Den ha vi dock, på våra vänners inrådan och med hänsyn till att här vid sådana tillfällen egentligen bara hålls tal, ej varit med om, utan egnade i stället några timmar åt Dresdens verldsberömda tafvelgalleri. För öfrigt hörde den vackra Zwinger-gården med Rietschels staty af Friedrich August den Rättvise, äfvensom åtskilliga andra praktbyggnader och minnesmärken till föremålen för vår uppmärksamhet under dagen, ehuru nöjet onekligen lider intrång af den starka hettan. Smygande fram från monument till monument längs husväggarna hvar helst det bara fans spår af skugga, genomströfvade vi sålunda en god del af Dresden-Altstadt, hvarefter ett bad i en af Elbes många siminrättningar och en derpå följande middag på „Drei Raben“ återgaf oss kraft att med all flit egna eftermiddagen åt festen.

Der ha bl. a. senare på dagen de skickligaste gymnasterne, särskildt utvalda från alla föreningar, uppträdt och gjort underverk, hvarförutom Dresdens högre skolungdom haft en uppvisning och slutligen de s. k. sachsiska friöfningarna, det första vi i Leipzig voro med om, utförts under gamle Erbes' ledning.

Dagen afslöts med dans uti festplatsens två danspaviljonger, som dock voro alldeles otillräckliga för en sådan publik, hvarför de f. d. gräsmattorna, numera sandöknarna, rundt omkring fått tjena till dansgolf. Vid

tonerna af den utmärkta musik som gardesdragonregementets kapell här presterar, kan det också vara roligt att svänga om, och vi ha alla genom trägen öfning under aftonens lopp gjort betydliga framsteg uti den tyska valsens svåra konst.

Några landsmaninnor, fröknarna A., påstår sig Gösta för resten under ett ögonblick ha träffat på festplanen, men som deras spår ej vidare under denna dag kunnat upptäckas, så äro vi öfriga smått böjda för att anse det hela för en vision.

Sådana visioner kunna i närvarande stund också vara särskildt angenäma att ha, då man annars är så helt och hållet upptagen af dessa två dagars intryck från festplatsen. Ännu på kvällen äro vi ur stånd att i andanom se annat för oss än räckar, barrar, gungringar och „hästar", hvarå menniskor i vild ifver och under musikkapellets toner göra allehanda halsbrytande öfningar. Med all sannolikhet komma vi uteslutande att drömma om sådant i natt, och skulle Dresdengalleriet och stadens öfriga sevärdigheter, som ju också upptagit en del af vår dag, alls lyckas göra sig påminta, så blir det säkert blott i den formen att Friedrich August den Rättvise gör ett grant nedsprång med dubbel volt från sin piedestal, eller Sixtinska madonnan, till gubben Sixtus' och den heliga Barbaras ytterliga häpnad, under tonerna af „Heimliche Liebe" tar stora jättekastet på en pappersräck.

Den 21 juni. Pristäflingen har fortgått ännu hela denna dag, men vi ha ej under förmiddagen varit på festplatsen, utan i stället beskådat ett och hvarje af Dresdens märkvärdigheter, i främsta rummet den kungliga skattkammaren „Grünes Gewölbe", der det sachsiska folkets utpressade svett och blod i förening med Augustarnes fina smak hopbragt en samling af smycken och juveler utan like. Vidare den storartade rustkammaren och porslinsmuséet i Johanneum, de antropologiska samlingarna i Zwinger m. m. När vi sedan åter på eftermiddagen kommo till festplatsen, pågick täflingen i full fart. Icke ännu tyckes man veta någonting bestämdt om första pristagaren. Dock lära några bland

våra närmaste leipzigvänner, i synnerhet docenten d:r Donner äfvensom unge Erbes ha utsigt till någon belöning.

I förväntan på festprogrammets glanspunkt för i dag, en storartad fackeldans, begåfvo vi oss nu inemot kl. 5 på besök till herrskapet W., de vänliga landsmän, som upptäckte oss första dagen och bådo oss till sig. Kurre ensam uteblef, efter det han en stund förut begifvit sig på något ärende hem till sig; och när vi sedan om ett par timmar åter träffades på festplatsen, så var det icke han, utan vi som för denna försummelse drabbades af förebråelserna. Han hade genom något slags missförstånd ansett att vi först skulle stämma möte uti Kaiserhof. Dit gick han hemifrån, och der hade han nu tillbragt sin eftermiddag, vaggande sig under två timmars tid in i föreställningen att vi skulle komma och hemta honom, till dess all utsigt härför var till ända och han i vredesmod återvände till festplatsen. Hans goda lynne kom dock tillbaka snart nog vid beskådandet af gymnastiken eller medan vi under pauserna i sällskap med en mängd både gamla och nya bekanta sutto vid vår seidel öl uti festhallen och hörde spridda stycken af tal som höllos, äfvensom god orkestermusik.

Det inre af byggnaden är likasom det yttre vackert dekoreradt och prydes längs hela det kring väggen löpande galleriet af de särskilda föreningarnas fanor, högtidligen dithängda redan i lördags på kvällen. Äfven här i festhallen finnas kolossalbyster så väl af kejsaren som af konungen, drottningen samt, öfver alla andra, af Fried. Ludw. Jahn, och alla lämpliga ställen äro på ett originelt sätt utstyrda med konstrikt målade tänkespråk och verser. Tyskarnes rimförmåga synes vara obegränsad, och det är icke möjligt att påminna sig samtliga dessa mer eller mindre väl funna vitzar och sentenser. Just ofvanför vår plats stod bl. a. en inskription, som rätt lyckligt tillämpar näst sista raden i die Wacht am Rhein. Den lyder: „Wenn Deutschland ist ein Turnverein, Lieb' Vaterland, magst ruhig sein!“ Det är också ungefär i de orden man kunde sammanfatta hela det tyska turnväsendets syftning och politiskt nationela betydelse. Dit

var det redan gamle fader Jahn riktade hela sitt lifs verksamhet. Denna nationela enhet, af de flesta knappast anad, än mindre förutsedd under den tidens splittring och betryck, stod för hans syn såsom en ledstjerna i mörkret. Den var hans mål. Medlet var det fysiskt uppfostrande element han försökte och lyckades införlifva med skolan och det dagliga lifvet, och i hvad mån detta mål nåtts genom detta medel, behöfver i närvarande tid knappast påpekas.

Det är nog också någonting i den vägen de hålla tal om der nere, eftersom bifallsropen alt emellanåt skalla så stormande. Vi höra ej ända hit annat än enstaka lösryckta meningar, men vi ha ej heller någon synnerlig lust att följa med denna ständigt flödande vältalighet. De kunde nog gerna låta bli att orda så mycket om sitt fädernesland; det blefve ej mindre ärorikt för det. Men å andra sidan må man ej förtänka dem deras glädje och stolthet, och åtminstone är alt hvad de kunna säga till gamle Jahns heder, så föga troligt det än är att någonting i den vägen finnes osagdt, i närvarande stund på sin plats. Han offrade, förföljd och tillbakasatt, hela sitt långa lif för ett mål, som han sjelf aldrig fick se förverkligadt, om icke möjligen på samma sätt som gamla testamentets profet i sin dödsstund skådade det förlofvade landet hägra i fjerran. Nu må han ha sin beskärda del af ära och berömmelse; och om han här, vid den tyska gymnastikens fest, tronar, prydd med eklöfskransen, öfver kejsare och kungar, så är det rätt och billigt. Funnes fader Jahn icke der, så funnes kanske Kaiser Wilhelm icke här.

Fackeldansen, en sorts fransäsartad exercis utförd af flere hundra personer, lyckades bra och gjorde, åtminstone på oss, der vi besågo den högt upp ifrån festhallens balkong, ett ytterst effektfullt intryck. Ännu någon stund derefter stannade vi kvar för att dansa, hvarpå vi begåfvo oss hem till hotel Kaiserhof, i hvars vidsträckta trädgård en stor militärorkester gaf konsert.

Aftonen var ljum och vacker, hela trädgården öfverfull af menniskor och musiken utmärkt. Bäst vi sutto der lyssnande till dess toner, steg en herre fram

och bad någon af oss komma till ett bord i närheten, der ett fruntimmer ville tala med oss. Brand, som är den talföraste, skickades dit och kom om en stund med bud att vi andra också skulle infinna oss. Det var åter en landsmaninna, fru—, som sett oss redan i festtåget och sedermera på festen, men alt hittills icke kunnat få tag i oss, och som var vänlig nog att förklara sig ha blifvit rörd till tårar, då helt plötsligt och oväntadt, midt ibland tusentals främlingar, dessa välkända hvita mössor uppenbarade sig i festtåget.

Efter en stunds samspråk, och då hon befann sig uti för oss obekant tyskt sällskap, begåfvo vi oss tillbaka till vårt bord igen, skolande dock bevara episoden i Kaiserhofs trädgård som ett nytt bevis på sympati från landsmäns sida, bland våra angenämaste reseminnen.

Den 22 juli. Som täflingen hunnit slutföras under de två senaste dagarna, så utgår den ur dagens program, hvadan det enda sevärda på festplatsen är flickskolelärarinnornas och elevernas uppvisning på förmiddagen, brottningen kl. 2 och sedan, kl. 8, prisutdelningen.

Vi använda vår sista förmiddag i Dresden till att ännu taga notis om hvad här kan finnas af obesedda märkvärdigheter. Kurre och „saxen" tillbringa större delen af sin tid i sällskap med sitt värdsfolk som äro mycket artiga mot dem och bland annat i dag haft dem ut på en tur i vagn kring Dresden och i omgifningarna, medan åter Brand och Vassarne å sin sida ha promenerat omkring i staden, gjort uppköp af fotografier, små minnen o. d.

Innemot kl. 12 träffades vi alla på festplatsen igen och fingo sålunda ännu se en del af fruntimrens öfningar, icke egentligen gymnastik, utan mest lekar och dansartade manövrer, men anslående och behagliga att skåda. Dagens stora attraktion var emellertid brottningen, och i god tid före det utsatta klockslaget, kl. 2, skaffade vi oss plats för att på nära håll få följa med denna intressanta och hemma hos oss nästan alls icke efter konstens regler odlade sport. Det var välbetänkt att vi kommo i tid, ty detta nummer af programmet hade lockat till festplatsen väl lika mycket folk som under

första dagens mest besökta timmar. Prisdomarene stälde sig i närheten af de täflande, som uppträdde i två par samtidigt på särskilda ställen af planen, instruktioner för täflingen utdelades och inskärptes hos vederbörande, och ordningsmännen upplefde en af sitt lifs mödosammaste dagar i kamp mot denna visserligen i sig sjelf belefvade, men i följd af sin stora massa dock ytterst svårhandterliga publik.

Till deltagande i brottningen hade anmält sig endast 32 personer, detta på grund af den förnuftiga, men nu för första gången tillämpade bestämningen, att brottare också måste ha deltagit uti hela gymnastiktäflingen, hvarigenom ensidig utbildning förebygges. Täflingen försiggick såsom sagt på två ställen af ett par brottare på hvarje. I den ordning de anmält sig, framkallades de täflande af ledarne och trädde ut på platsen. Med ett handslag, bevisande god vilja och vänskapligt sinnelag, begynner brottningen, som sedan fortgår i mån af krafterna under alla tänkbara försök att försvara sig sjelf och få sin motståndare omkull. Bland reglerna är den främsta att man på inga vilkor får ta tag „under bältet", och segern afgöres först då man lyckats bringa motståndaren rygglänges till marken. Kan han på någon fason vid fallet vända sig på mage, om han också kommer under, så är kampen oafgjord och får börjas om. När segern till sist är vunnen, slutas brottningen, såsom den begynte, med handslag. Under hela festen har publiken icke varit så intresserad som nu, naturligt nog då detta ej blott var en täfling, utan en verklig tvekamp, man mot man med fullaste afsigt att segra eller falla.

Alla detaljerna uti brottningens svåra konst ha vi naturligtvis icke genom denna uppvisning inhemtat, men hvad vi här sett, i förening med det våra vänner lärt oss, ger dock en inblick uti denna sedan älsta tider med så mycken förkärlek omhuldade idrott.

Bifallet vid utgången af någon med spänning motsedd kamp var stormande, och när slutligen publikens gunstling, den helt unge Moll ifrån Hagen i Westphalen äfvensom Werker från Görlitz befunnos och förkunna-

des hvar på sitt håll ha stannat som segrare, buros de under ändlöst jubel omkring bland menniskomassorna.

Turnfesten i Dresden lider till slutet, och det enda officiella som återstår är prisutdelningen.

Den kommer att äga rum först kl. 8, och som klockan nu är 5, så ha vi ännu tid både att äta middag och att packa in och ställa alt i ordning för affärden i morgon bittigdag. Likasom i Antverpen och af samma skäl som då, komma vi nämligen också här att bryta upp innan festen i dess helhet afslutats. Programmet upptar ännu för i morgon en allmän utfärd till Sachsiska Schweiz. Men dels ha vi ju redan gjort undan den resan, dels kunna vi ungefärligen tänka oss huru brokigt en sådan expedition på några tusen man hand komme att taga sig ut, hvarför vi beslutit försaka nöjet för en dag eller par i Berlin. Med afseende å hemresan äro vi ändtligen fullt på det klara, sedan alla äskade upplysningar från vederbörande ångbåtsagenter ingått och vi genom hrr L. Krogius & C:o fått veta att rederiet för Orion, hvilken båt afgår från Köpenhamn i slutet af månaden, haft välviljan utlofva H:fors G:klubbs representanter 50% rabatt på resan från Köpenhamn till Helsingfors. Vägen hem kommer således att gå öfver Köpenhamn, såsom redan Kurre uti sin afskedssång till Stockholm profetiskt kvad, dock säkerligen då mera för rimmets skull än af någon bestämd kännedom om framtida händelser; Brand ensam far ej hem utan tänker resa till Sverige och Norge. Nu är visserligen „slutet af månaden“, hvilken tidpunkt angifvits för Orions afgång från Köpenhamn, ett sväfvande begrepp, så att man egentligen icke vet om det alls blir tid till att bese Berlin, eller om det rent af blir för mycket tid, men vi anse oss i alla fall icke böra lemna en sådan ort obesedd och afresa således i morgon.

Som vår middag af en eller annan anledning icke undangjorts före brottningens början, så hade klockan nu hunnit bli 5 utan att vi i dag sett annan föda än téet i morgse, och det var derför med alldeles särskildt nit våra steg styrdes till en af de många, festen till ära med flaggor och inskriptioner prydda middagslokalerna

i staden. Detta uppskof med middagen kom specielt Lillvasse och „saxen“ väl till pass. De hade nämligen båda gång efter annan under resans lopp efter någon längre uthungrande promenad förklarat sig utan svårighet kunna äta igenom hela matsedeln, om det bara icke vore så dyrt. När denna visan aldrig slöts, brast Brands tålamod och han bedyrade heligt att de en gång för alla finge på hans bekostnad äta igenom matsedeln om de det kunde. Ännu i dag morgse klagade Lillvasse öfver att han ej sedan affärden hemifrån en enda gång varit fullt fri från hungerns kval, och den beramade ätningen bestämdes derför skola äga rum vid middagen i dag. Med hänsyn härtill var nu det ofrivilliga uppskofvet att betraktas såsom en för nyssnämda två personligheter gynnande slump. Vi togo plats och beställde enligt matsedeln soppa och någon af inrättningens dugligaste kötträtter, serverad uti gigantiska portioner, hvarefter för Brand, Kurre och Gösta middagen var till ända. Men „saxen“ och Lillvasse fortsatte. För sällskaps skull skaffade sig de andra ännu någon dessert och begynte sedan, för att döda tiden, berätta historier.

När dessa voro slut, slog sig Brand ned vid det i samma rum befintliga pianot och började spela. Antingen det nu var i följd af hans toner, eller att den med skäl förskräckta uppasserskan vid någon af sina många färder efter mat till köket, på vägen meddelat de i yttre rummet sittande stamkunderna hvad som derinne försiggick, alt nog, spridda grupper af menniskor kommo och stälde sig i dörren, betraktande de ätande med skygga blickar. Brand spelte först alt hvad han kunde utantill och skred derefter till att genomgå Beethovens samlade verk, som lågo inbundna på nothyllan. När han kommit till as-dur-sonaten med sorgmarschen voro åskådarne redan benägna att misstänka det värsta; förfäran stod målad i den serverande köksbjörnens intelligenta anletsdrag, och i yttre rummet spred sig ryktet att här utkämpades en amerikansk duell, enligt hvilken den eller de genom lottning dömde sjelfmant skulle gå i döden, ehuru dödssättet var något originelt. „Saxens“

uppsyn kunde också mot slutet rättfärdiga en sådan villfarelse. Ännu vid fjerde kötträtten höll han god min i förlitande på att Lillvasses stolta böljor här skulle lägga sig. Men de gjorde det icke, utan denne bestälde bara vidare. „Det här blir min säkra död", mumlade då „saxen", „men för en gång är det väl icke så farligt", hvarpå också han rekvirerade en femte omgång, uppsändande dock ur djupet af sin själ böner för att restaurationens köttförråd måtte tryta, eller åtminstone värden af vinningslystnad begynna servera mindre portioner. Men intetdera slog in, hvarpå „saxen", finnande lifvet öde och sitt goda namn såväl som sin goda mage undergräfda för framtiden, föll till föga vid slutet af sin femte rostbiff. Lillvasse fortgick ännu under en, låt oss dock hoppas det, mera tvungen än naturlig frimodighet genom ett par portioner, hvarpå Brand med likaledes väl spelad glädje betalte sin och de båda ätarnes middag och vi alla, öfvergifvande hvarje tanke på inpackning, skyndsamligen återvände till festplatsen för att icke gå miste om prisutdelningen. Inom bolaget är dock den uppfattning gängse att hvarken genom „saxens" och Lillvasses initiativ å ena sidan ej heller genom Brands å den andra detta uti resans program ingalunda förutsedda slag af „sport" vidare skall upprepas.

Prisutdelningen hade nyligen och under mycken högtidlighet begynt. För att få pris bör man såsom sagdt ha deltagit uti täfling på alla gymnastikredskap samt i fria språng och vigthäfning och dervid af prisdomarene fått sig tillerkända minst 50 points. Fäktningen (som vi endast flyktigt fått se) och brottningen utgjorde föremål för särskilda täflingar.

Förste pristagaren, denne bjesse, bestämd att under den ingående „olympiaden" eller i fem års tid vara Tysklands „champion" i gymnastik, är den 22-årige *Ludwig Jennewein* från Stuttgart. Han har burits i triumf på massornas armar och går omkring såsom en hjelte, föremål för tusentals beundrande blickar. Bland våra närmare Leipzigvänner har endast d:r Max Donner fått pris, detta såsom den 15 i ordningen bland de 32 segervinnarne. Vi ha icke kunnat få tag i honom här, men

skola träffas i kväll, då vi alla tillbringa sista aftonen tillsammans i Akademische Bierhalle. Bland medlemmar af Allgemeiner Turnverein i Leipzig har utom Donner äfven en annan fått pris, hvarjämte ytterligare två pris tillfallit stadens andra stora gymnastikklubb Leipziger Turnverein, så att Leipzig, medelpunkten för Tysklands andliga lif, står högst bland Tysklands städer i fråga om antalet segervinnare vid turnfesten. Berlin har endast en, hvilket ofantligt fröjdar sydtyskarne. Efter prisutdelningen afslutades denna den 6:te allmänna tyska turnfesten medelst en högtidlig akt uti festhallen, hvarest turnkonstens vördnadsvärde älste målsman i Dresden, geheimerådet Ackermann, uti en högstämd, särskildt till Ludwig Jennewein riktad helsning bjöd stadens gäster farväl. Någon timme tillbringas härefter ännu med dans på festplatsen, hvarefter inemot kl. 10 under ett glänsande fyrverkeri och tonerna af sachsiska folksången, spelad af två militärorkestrar, skarorna för sista gången skingras från skådeplatsen för så mycket lif och så mycken glädje.

Vid den tiden befunno vi oss redan, efter att någon timme förut ha gått till Residenzteatern för att se en ytterst rolig komedi, benämd „Papageno“, på väg till Akademische Bierhalle, der vi viste våra vänner längesedan vara samlade. Så snart vi öppnade dörren, kände man igen oss på våra hvita mössor och mottog oss med lifliga helsningsrop. Men det var icke vi som denna gång skulle ha någon hyllning, och vi tågade derför endast rakt fram genom den stora, af gäster fylda lokalen till soffan i fonden, der d:r Donner med sitt segerdiplom på bordet framför sig satt omgifven af Lion, gamle Erbes och andra honoratiores, togo utan att yttra ett ord tag i hans armar och ben, lyfte honom öfver bordet och kastade honom sedan under niofaldigt hurra nio gånger till taket. För Donner sjelf såväl som för den talrikt församlade menigheten var detta förfaringssätt hittills okändt; men man viste hvad mannen i fråga i dag betydde, och hyllningen emottogs med jubel af alla närvarande gäster, bekanta som obekanta.

Vår sista kväll i Dresden förflöt sedan under samspråk, sång och gamman i den gladaste sinnesstämning. Det känns visserligen tomt att nu med ens få lemna alla dessa goda vänner och bekanta, men ett återseende ligger ju ej utom möjlighetens gränser och det föll ingen in att taga saken från den sentimentala sidan. En fans der dock som icke kunde blifva fullt glad. Det var unge Paul Erbes, son till den bekante gymnastikledaren i Leipzig. Han har hela tiden hört till de förhoppningsfulla inom Allgemeiner Turnverein, och ännu i det sista trodde man han skulle få pris. Men hur det var, blef hans pointtal $49^1/_8$ i st. f. 50. Det är således icke underligt att han var litet melankolisk.

Kl. 11 bröto de gamla herrarne upp och togo afsked af alla, bl. a. mycket vänligt också af oss. När de så skulle lemna rummet, steg hela publiken med ens upp och sjöng de tyska turnarnes högtidligt vackra marsch: „Deutschland, Deutschland über Alles“, och under lifliga „Hoch“-rop ledsagades de gamle till dörren.

Länge räckte det icke innan midnattstimmen slog och vi i vår tur och i betraktande af att inpackningen ännu var ogjord, ansågo oss böra tänka på affärd. Med uppriktig tacksamhet sade vi våra vänner farväl, erhöllo af ordförandens i Allgemeiner Turnverein fru och döttrar äfvensom af några andra närvarande hvar sin lilla rosenbukett och rönte bevis på allas vänskap och sympati. Donner, pristagaren, lofvade komma till Finland nästa sommar, möjligen så tidigt att han kan deltaga i klubbens uppvisning i vår, de öfriga utfäste sig att följa oss vid stationen i morgon, och ännu långt på gatan, vid hörnet af Altmarkt, hörde vi deras glada „Gut Heil“ ljuda efter oss till afsked.

XI KAPITLET.

Berlin.

Den 23 juli. I god tid på morgonen skildes Kurre och „saxen“ med mycken saknad från sitt vänliga värdsfolk, som under hela denna tid bevisat dem den mest hjertliga gästvänskap; Brand och Vassarne betalte räkningen på hotel Kaiserhof, och så styrde vi hvar från sitt håll i vagn kosan till Schlesischer Bahnhof. Ännu står Dresden i full festskrud, och från Augustusbryggan, Hauptstrasse och Albertplatz vinka oss fanor, vimplar och girlander ett sista farväl. Endast timmermännens ifrigt pågående förstörelseverk på de folktoma tribunerna vittnar om huru snart all denna härlighet skall vara spårlöst försvunnen, och medan den sachsiska hufvudstadens glada gäster som bäst i tusental samlas vid Elbe för att under dagens utfärd till „Schweiz“ taga ut det sista af lustbarheterna, begynner för oss, alt efter som vi nalkas jernvägen, och sedan, då tåget är i gång och de vinkande vännernas näsdukssnibbar försvinna i fjerran, den stora turnfesten, slutmålet för vår resa, att inordna sig bland minnenas antal, men visserligen bland våra bästa och vackraste.

Anlända till Berlin kl. 11, åka vi tvärs igenom staden till Stettiner Bahnhof, lemna våra saker der för att ha allting till hands vid en när som helst skeende afresa, taga in i det snedt emot liggande hotel „Mecklenburger Hof“ och telegrafera till Fritsche & C:o i Köpenhamn för att få veta Orions afgångsdag. Derefter har förmiddagen tillbragts på museerna och eftermiddagen främst med promenad kring staden, en vallfärd till Hasenhaide, för att beskåda Fried. Ludw. Jahns monument, upprest på initiativ af Jena-studenterna år 1873, och hvars sockel är sammansatt af stenblock, sända från alla verldsdelar och alla länder, Finland undantaget; dels med en utfärd per spårvagn till Charlottenburg, dit vi anlände just när drottning Luises mausoleum, som var målet för färden, stängdes; dels slutligen

uti Krolls etablissement under beskådande af den nya, vackra operan „Der Trompeter von Säkkingen.“ Intet telegram har kommit, och vi besluta derför att taga det säkra för det osäkra och afresa redan i morgon bittigdag kl. 6 via Stralsund till Köpenhamn, hvarför vi i god tid återvända till hotellet och gå till kojs.

Den 24 juli. Vi hade bort låta oss varskos af att „Aujust“, det lilla hotellets ende tjensteande, redan i går gick med ombundet och uppsvullet ansigte. Han säger sig nu hela natten haft tandvärk och, olämpligt nog, somnat in just kort förrän han skulle väcka oss. Detta är orsaken till att vi fortfarande finna oss i Berlin. Gösta vaknade visserligen af en tillfällighet kl. $^1/_2$6 och vidtog genast de mest omfattande och radikala åtgärder till att få de andra vakna, hvarpå vi i största hast klädde oss, betalte vår räkning och rusade ut. Det tyckes nu såsom sagt en gång för alla vara vår lott att få springa som galningar för hvar gång det gäller att klarera något visst klockslag och oberoende af om vi dervid ha $^1/_2$ mil att tillryggalägga eller, såsom nu, blott att gå „på sned“ öfver ett litet torg. Vi ansträngde således åter alla krafter, men blott för att höra lokomotivet hvissla och se tåget sätta sig i gång i det samma vi kommo till stationen. Nästa tåg går kl. 8, men är snälltåg och mycket dyrare. Icke desto mindre besluta vi oss för att resa då och gå nu blott ut på forskning efter litet frukost. Det enda vi kunna komma öfver är en kopp kaffe i ett konditori, hvarpå återfärden ställes i riktning åt stationen till. På vägen dit varsna vi emellertid, uppklistradt på en annonspelare, ett tillkännagifvande om att en stor utvandrareångbåt i natt afgår från Stettin till Köpenhamn, medtagande passagerare som med extratåg lemna Berlin i kväll kl. 10. En stunds diskussion ådagalägger att vi af en dag i Berlin ha alt att vinna. En resa i utvandrarefartyg kan ju också erbjuda sitt kuriositetsintresse, uppvägande bristen på hytter och sängplatser, och vi besluta oss för att stanna.

Dagen har derefter användts dels till rundresa på Stadtbahn, den öfver hustaken på en hög mur uppförda

jernvägen i Berlin, dels till ett nytt och framgångsrikt besök i Charlottenburg, hvars mausoleum med Rauchs beundransvärda marmorgrafvårdar öfver drottning Luise och Fredrik Wilhelm III höra till det allra finaste man kan få skåda, dels endast till promenad på den tyska hufvudstadens gator. Berlin är i storhet, glans och prakt oändligen öfverlägset alt hvad vi hittills sett, och en vandring t. ex. längs Wilhelmsstrasse, Wilhelmsplatz och Leipzigerstrasse till Potsdamerplatz, förbi alla dessa praktfulla palats, såsom bankiren Pringheims med sin mångfärgade fasad, prinsarne Alexanders och Georgs palats, det forna Radziwillska, nu Bismarckska palatset, der under 1878 års kongress Beaconsfield, Gortschakoff och alla de öfriga diplomaterna efter förmåga sökte lura hvarandra, det gigantiska hotel Kaiserhof, Borsigs, den stora lokomotivfabrikantens nya slott och slutligen den fallne jernvägskungen Strousbergs f. d. hemvist, nu användt till engelskt ambassadhotel, är för den som ej sett det förut, en oafbruten anledning till häpnad och förvåning. Beträffande aftonen voro vi tveksamma hvad vi skulle hinna företaga innan kl. 10, men gingo för säkerhets skull hem till hotellet för att höra efter telegram. Det hade ganska riktigt nu anländt och förkunnade att Orion afgår från Köpenhamn den 27. Vi ha den 24 i dag och resan till Köpenhamn går på 13 timmar. En förlängd vistelse i Berlin och en förnyad vistelse i Köpenhamn vägas nu mot hvarandra, och befinnes inom kort det förra alternativet ha alla förnuftiga skäl till seger. Altså nya ändringar i reseplanen. Lifvet ombord på ett utvandrarefartyg får tills vidare och, vi må hoppas det, i det längsta, vara af oss oförsökt, vi besluta att stanna ännu till i öfvermorgon bittigdag. och sluta vår dag återigen på Krolls teater, denna gång vid tonerna af „Don Juan“.

Den 25 juli. Det lilla belägringstillståndet, som Berlin alt sedan attentatet 1878 befinner sig i, ha vi först i dag, ehuru på ett ingalunda oangenämt sätt, fått erfarenhet af. Passen, som vi förut alls icke haft fram under resan, affordrades oss visserligen redan första dagen, men återgåfvos snart utan några af de chikaner, hvarom i Berlin bosatte landsmän pläga veta att förtälja. Der-

emot fingo vi i dag veta hvad en organiserad polisuppsigt kan duga till, då vi skulle taga reda på en här för studier bosatt kamrat, W., den samme som vi ett ögonblick tänkte efterskrifva till femte man i Dresden. För ändamålet gingo Brand och Gösta till vederbörande afdelning af polisembetet, skrefvo hans namn på ett kort och fingo inom tio minuter veta hvar och hos hvem W. bodde och hvad han studerade. Alt detta dessutom med förekommande artighet. Ingenting ondt finnes som icke har något godt med sig, men hvem ville dock köpa sådana fördelar för priset af de trakasserier, hvilka i närvarande tid höra till ordningen för dagen i kejsarstaden. W. söktes upp af Brand och Gösta men var ej hemma, hvarför de skriftligen stämde honom till möte under en senare timme och derefter begåfvo sig på ett andra besök till museerna, der resten af bolaget sedan morgonen befann sig.

Efter middagen i en restaurant uti passagen var Potsdam med Sanssouci målet för vår färd. Vädret vackert, utsigten från orangeriets torn dito och tillfredsställelsen allmän. Återkomna till Berlin, styrde vi i sällskap med W. kosan till den präktiga Kaiserhalle, der ytterligare några landsmän skulle inträffa. En af dem kom, och vi hade en glad kväll tillsammans, först der och sedan vid en kopp s. k. kaffe-mélange, en specialitet för stället, uti det eleganta, med praktfulla väggmålningar försedda Café Bauer vid Unter den Linden.

Berlins förnämsta och mest karakteristiska sevärdheter ha vi sålunda hunnit taga personlig notis om, så när som på „Bauernfänger“na och Bismarck. Hvad den sistnämde vidkommer så är han på Varzin, så att man inte kunde komma i beröring med honom, då deremot de förras uteblifvande antecknas med grämelse. Vi ha så mycket hört talas om dessa Bauernfänger, Berlins plågoris, och hoppades verkligen få tillfälle att reda oss ur deras garn. Enligt hvad mången äfven bland våra landsmän för dyra pengar, ja, ofta hela reskassan, fått erfara och sedan androm till varnagel berättat, går ett äfventyr med en Bauernfänger så till, att man på gatan inlåter sig i samspråk med en person,

helst af tvifvelaktigt yttre; denne föreslår en invikning i någon ruskig källare, hvilket man af artighet naturligtvis icke kan afböja, han bjuder på starka drycker, tar fram kort, spelar falskt och inmänger något sömngifvande pulver i ens glas, hvarpå man, utblottad och i bästa fall med lifvet i behåll, följande morgon vaknar i rännstenen utanför och släpar sig till en pappershandel för att på kredit skrifva hem efter pengar till det nödvändigaste. Vi vidtogo också genast vid vår ankomst till Berlin lämpliga åtgärder för att vid så beskaffade tillfällen vara situationen vuxna, främst en öfverenskommelse att aldrig annat än minst på tu man hand antaga misstänkliga inbjudningar och att dervid helst vara på något sätt beväpnade, såsom t. ex. Gösta med sin i Antverpen inköpta knogstärkare af stål. Alla dessa försigtighetsmått ha dock visat sig fruktlösa i ty att ingenting inträffat som ens tillnärmelsevis haft tycke af ett planlagdt försåt, och när vi, följda till hotellets dörr af våra två landsmän, omkring kl. 12 på natten togo afsked af dem och tackade för godt sällskap, hade sista dagen i bauernfängarnes stad gått till ända utan alla äfventyr och Berlin visat sig otroget sina gamla traditioner.

XII KAPITLET.

Slut.

Den 26 juli. Hafvet! Efter åtskilliga timmars jernvägsresa sågo vi i dag vid middagstiden omsider för första gången på sex veckor det välkända blå hafvet skimra framför oss och gjorde oss ett ungefärligt begrepp om hvad de tiotusende, stadda på återtåg, enligt Xenophon erforo vid ankomsten till Mindre Asiens kust.

Någonting har under all denna kontinentresans behag gång efter annan gjort sig med saknad känbart. Nu veta vi hvad det är. Kustbon kan aldrig glömma

sitt rätta element, och vi äro glada att ännu ha halfva sommaren kvar till segling, rodd och skärgårdslif. I Stralsund hinna vi alls ej stanna, så gerna vi än ville taga staden och dess Carl-XII:s-minnen i betraktande, utan gå genast ombord på den väntande Malmö-båten „Sten Sture“. Vädret är vackert och öfverresan härlig. Vi sitta på fördäck, betrakta måsarnas flygt eller här och der en tumlares skumyrande „vågsprång“ och öfverse i tanken denna vår sju veckors färd, som nu i det närmaste är till ända. Hvad vårt eget nöje beträffar, så lemnar den ingenting öfrigt att önska. Vi ha skördat minnen för lifvet och äro tillräckligt gamla för att, om vi än aldrig finge resa mera, ha intrycken deraf till godo och ett och hvarje i behåll att berätta ännu i framtiden för barn och barnabarns barn.

Hvad nyttan åter angår, såväl i fråga om utöfvande som inhemtande af den idrott vi representerat, så ha vi sökt göra vårt bästa och veta väl att ingen rimligtvis begär mera.

Slutligen ha också de vid vår affärd här och hvar uttalade spådomarna kommit på skam, enligt hvilka vi, af ifver att på bästa vis göra oss gällande, skulle förlora armar och ben och endast i spridda bråkdelar återvända till hemlandet. Tvärtom kan man i närvarande stund alls icke tala om några lidna skador, sedan Göstas afkramade refben upphört att göra smärta och Brands näsa visat tendenser att åter begynna påminna om hvad den varit. Alt är således ganska godt och vår lefnadshorisont molnfri såsom himlen, den der varm, djupblå och klar hvälfver sig öfver oss och Östersjöns glittrande böljor.

Redan länge har danska kusten skönjts på venster hand; nu, när solen lutar till nedgång, varsnas också Sverige i fjerran; vi anlöpa Malmö i kvällskymningen och glida sedan i fullmånens sken för andra gången öfver sundets blanka spegel, förbi batterien Sixtus' och Tre Kroners fredligt gapande kanoner och in i den välkända hamnen, samt bebo en stund derefter, mottagna af den vänlige herr Sörensen, våra gamla rum i Grand hotel.

Den 27 juli. Fritsche & C:o, målet för dagens första vandring, meddela att Orion försinkat sig till i morgon, och vi få således återupplifva våra vackra sommarminnen från Köpenhamn. I allmänhet är sådant kanske icke klokt. Den som, i likhet med oss, fått se en ort i dess största fägring och glans, borde helst söka behålla sina minnen sådana de äro. Hvad vi spådde den gången på Frederiksbergs terrass har ingenstädes så, som just här, gått i fullbordan. Blommor dofta ej mera från träd och buskar, syrenhäckarna längs Gamle Kongevei stå öfverdragna med ett lager af gatans gråa dam, och gräsmattorna i Frederiksberg, så friska och gröna i medlet af juni, ha torkat och gulnat under solens och menniskobarnens förenade framfart.

Och dock tillkommer också denna dagen ett egendomligt, oförgätligt minne. Vi skulle på kvällen naturligtvis åter längs Strandveien till Klampenborg; dit stod af många skäl allas längtan och håg. Då fingo vi med ens, såsom i en syn, återse henne, den vackra flickan med de bruna ögonen!

Sådant brukar ofta inträffa i romaner, men endast altför sällan i det hvardagliga lifvet, och derför ville ingen tro det, när Lillvasse med ett högt fröjderop förklarade detta återseende, som nu under hela färden från Kongens Nytorv på skämt varit föremål för vårt samspråk, plötsligen förverkligadt stå inför våra ögon. Ja, det var verkligen hon. Vi rusade alla utan ett ögonblicks besinning ned från spårvagnen, hon vände sig om, kände igen oss och log, men fortsatte sin väg åt staden till. Lillvasse sprang ännu ett stycke efter henne, medan vi andra stannade kvar i hopp att hon ändå till sist skulle vända om; men hon gick, och så foro slutligen äfven vi vår kosa fram utåt Strandveien, till Charlottenlund, Bernstorff och Klampenborg. Dock, nu kunde och ville vi ej mera minnas de gulnade gräsmattorna i Frederiksberg, blommornas försvunna prakt och dammet på Kongeveiens syrenhäckar. Köpenhamn stod åter för oss i all vårsommarens ursprungliga fägring och skall väl, måhända oförtjent, men ganska säkert, i vårt minne alt framgent

behålla sitt ungdomliga behag, lika friskt och oförändradt som det blånande sundets böljor der midt öfver och som hon sjelf, flickan med de bruna ögonen, för en stund sedan. Det var verkligen som om denna i sig så obetydliga händelse spridt ett särskildt behag öfver vår sista samfälda utflykt i sommar, och efter all vår resas stora medgång och alla dess små motgångar kändes detta flyktiga men ändå så öfverraskande handtag af lyckans gudinna såsom en vink om att hon vill oss väl.

Hur lätt det kan gå på tok!
När luftslott ramla på lösan sand
För osedd hand
Uti drömmens land,
Så händer det väl att vi klaga ibland:
„Hur lätt det kan gå på tok!“

Men när det går väl ibland,
Då mister lifvet sitt sorgedok;
Den läser klok
Uti lifvets bok,
Som glömmer hur lätt det kan gå på tok,
När blott det går väl ibland.

Den 28 juli. „Orion“ har kommit, men går först i natt, och vi ha således än en dag kvar i Köpenhamn till att bese hvad som återstår af dagens märkvärdigheter, t. ex. Bissens och Runebergs gemensamma atelier och Munkaczys Kristus inför Pilatus. På eftermiddagen gå vi ännu på en militärkonsert i Rosenborgs Have och lyssna till orkesterns toner, sittande, af brist på stolar, uti sanden, Brand, Gösta och Lillvasse på ett tredeladt tidningsblad, „saxen“ på en brädlapp och Kurre på sin ur plånboken framtagna sista 50-krona. Kvällen tillbringas på „National“ vid fem seidlar Gamle Carlsberg, smörrebröd och ett godt skratt åt bröderna Price och fågelhärmaren Sloman. När klockan så nalkas 11 stiga vi upp, ty kapten har bedt dem, som skola komma med, vara ombord kl. $^1/_2$ 12. En vagn rullar en stund derpå förbi Tivoli, längs Östergade, öfver Amalienborgs

stora gård fram till Toldboden, och vid gaslyktans osäkra sken kan vakten vid porten se fem dunkla gestalter trycka hvarandras händer och med saknad i hjertat bjuda hvarandra farväl.

Brand, som i morgon reser till Sverige, går tillbaka till Grand Hotel; Gösta, Kurre, „saxen“ och Lillvasse ro i båt öfver till „Orion“ på redden. Det väldiga fartyget mottar dem i sin gästvänliga famn, och om några timmar styres kosan från „Kongens By“, vid den tid då, i dagbräckningen, de sista stjernorna blekna i Danmark, medan solen redan strålar högt öfver allas vårt gemensamma hem långt borta i norden.

SLUT.

Innehåll:

